ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΔΑΛΑΚΟΓΛΟΥ

ΑΝΑΒΥΣΣΟΣ

Ο ΤΟΠΟΣ, ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ, Η ΖΩΗ

ΒΙΒΛΙΟ ΠΡΩΤΟ

Τοπωνύμια - Οδωνύμια
Ανθρωπωνύμια



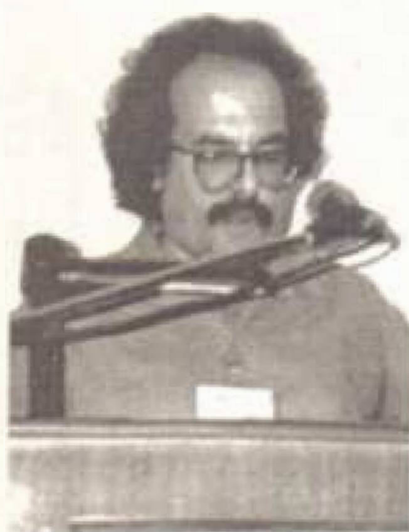
ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΑΝΑΒΥΣΣΟΣ 1996

Αναβυσσιώτες, Φωκιανούς, Σαρωνιδιώτες, Καλυβιώτες, Κερατιώτες.
Αυτούς που γεννήθηκαν και ζουν σε αυτό τον τόπο.
Αυτούς που ήρθαν, εγκαταστάθηκαν και ρίζωσαν.
Αυτούς που ήρθαν για λίγο, τον αγάπησαν και έμειναν.
Αυτούς που έρχονται για λίγο και φεύγουν.
Σε αυτούς απευθύνεται αυτό το βιβλίο.
*"Καλώς ήρθατε, το όνομά μου είναι **Ανάβυσσος**..."*

ISBN: 960-90334-0-7

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Δ. ΔΑΛΑΚΟΓΛΟΥ



Γεννήθηκε και ζεί στην Ανάβυσσο από γονείς Μικρασιάτες πρόσφυγες. Τελείωσε το γυμνάσιο στην Κερατέα. Σπούδασε Μαθηματικά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Κατόπιν συνέχισε σπουδές στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο στη σχολή Αγρονόμων Τοπογράφων.

Εχει γράψει δυο ποιητικές συλλογές και έχει βραβευτεί σε πανελλήνιους διαγωνισμούς ποίησης.

Ποιήματα του έχουν δημοσιευτεί σε μεγάλες εφημερίδες και περιοδικά (Βραδυνή, Επίκαιρα κ.α.), καθώς και σε ομαδικές συλλογές. Εξέδιδε για ένα διάστημα την τοπική εφημερίδα ΓΑΛΗΝΗ.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΔΑΛΑΚΟΓΛΟΥ

ΑΝΑΒΥΣΣΟΣ, ο τόπος, οι άνθρωποι, η ζωή.

ΤΟΠΩΝΥΜΙΑ, ΟΔΩΝΥΜΙΑ, ΑΝΘΡΩΠΩΝΥΜΙΑ

ή

"ΛΕΞΙΚΟ ΟΝΟΜΑΤΩΝ"
ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΑΝΑΒΥΣΣΟΥ

(Τοπωνύμια, ονόματα δρόμων, επώνυμα κατοίκων, με ερμηνευτικά σχόλια και στατιστικούς πίνακες).

ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ ΤΙΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΑΝΑΒΥΣΣΟΥ, ΠΑΛΑΙΑΣ ΦΩΚΑΙΑΣ, ΣΑΡΩΝΙΔΑΣ, ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΚΑΛΥΒΙΩΝ ΚΑΙ ΚΕΡΑΤΕΑΣ

ΑΝΑΒΥΣΣΟΣ 1996

Το βιβλίο αυτό
πληκτρολογήθηκε από το συγγραφέα
σε COMPUTER TURBO X 486 DX 50.
Από το Συγγραφέα επίσης έγιναν :
-Η επεξεργασία κειμένου και η σελιδοποίηση με το πρόγραμμα MICROSOFT WORD 2.0.
-Στατιστική επεξεργασία στοιχείων και διαγράμματα με το πρόγραμμα EXCEL 4.
-Οι χάρτες και τα σχέδια με το πρόγραμμα COREL DRAW 4.
-Η εκτύπωση των διαφανειών της Β΄ έκδοσης σε HP LASERJET 5MP PRINTER στα 600 dpi.

Η εκτύπωση και η βιβλιοδεσία της Β΄ έκδοσης έγινε στο
ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑΣ
«ΛΙΘΟΧΡΩΜ» Π. ΠΑΠΠΑ & ΣΙΑ Ο.Ε.
ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 80 ΑΘΗΝΑ 10681 ΤΗΛ. 3813801

ΜΑΚΕΤΤΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: ***Σίλια Γκαγκαδέλη-Δαλάκογλου***

ISBN: 960-90334-0-7

Α΄ έκδοση 200 αντίτυπα Ανάβυσσος 1994
Β΄ έκδοση 1.000 αντίτυπα Ανάβυσσος 1996

Καραμανλή 33 Ανάβυσσος 19013
ΤΗΛ. 0291-37287 ΦΑΞ 0291-38835
e-mail, theodor@compulink.gr

Το αφιερώνω στην μνήμη των γονιών μου
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ και ΣΜΑΡΩΣ
και στη μνήμη όλων των συμπατριωτών μου
που πάλεψαν να ημερώσουν αυτό τον άγριο τόπο,
αλλά έφυγαν νωρίς
και δεν πρόλαβαν να δουν
τα δέντρα που φύτεψαν να καρπίζουν.

... Κείνοι που έζησαν μέσα στη θύελλα φεύγουν ένας ένας κι η ζωντανή μαρτυρία τους χάνεται. Χάνονται οι λαϊκοί θησαυροί ή μπαλσαμώνονται στα ιστορικά αρχεία. "Απ' του πεθαμένου το μάτι μην περιμένεις δάκρυ" λέει μια Μικρασιάτικη παροιμία. Στις μνήμες των ζωντανών έσκυψα. Ακούμπησα μ' αγάπη και πόνο τ' αυτί στις καρδιές τους, εκεί που κρατούν τις θύμησες, όπως στο κονοστάσι τα βάγια και τα στέφανα. ...

ΔΙΔΩ ΣΩΤΗΡΙΟΥ
" ΜΑΤΩΜΕΝΑ ΧΩΜΑΤΑ "

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΗ Β΄ ΕΚΔΟΣΗ

Η πρώτη έκδοση αυτού του βιβλίου με τίτλο *"ΑΝΑΒΥΣΣΟΣ, ο τόπος, οι άνθρωποι, η ζωή" ΒΙΒΛΙΟ ΠΡΩΤΟ ΤΑ ΤΟΠΩΝΥΜΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΒΥΣΣΟΥ* είχε κυκλοφορήσει πριν δύο περίπου χρόνια σε περιορισμένο αριθμό αντιτύπων. Τα είχα μοιράσει σε διάφορους φίλους και γνωστούς που θα μπορούσαν να προτείνουν κάποια διόρθωση ή βελτίωση της δουλειάς αυτής.

Και πραγματικά αρκετοί ανταποκρίθηκαν και τους ευχαριστώ θερμά γι αυτό. Οι παρατηρήσεις και υποδείξεις τους μου φάνηκαν πολύ χρήσιμες και γι αυτό αυτή η Β΄ έκδοση έχει αλλαγές και βελτιώσεις.

Ιδιαίτερα, ευχαριστώ θερμά, την κ. Μαρία Σαλιώρα-Οικονομάκου, αρχαιολόγο, για τις χρήσιμες παρατηρήσεις της και τον κ. Αθανάσιο Αντωνίου Διδάκτορα Φιλοσοφίας (Dr. Ph.), ιστορικό, για τις υποδείξεις του για τη μορφή και την παρουσίαση της εργασίας μου, και για τα καλά του λόγια, που μου έστειλε από τη Γερμανία, για τον πρόλογο της Β΄ έκδοσης και που ακολουθούν.

Στην εποχή του ωφελιμισμού και της χρησιμοθηρίας, όταν οι πολλοί αγωνίζονται εγωιστικά για το χρήμα και τη φρούδα δόξα μόνο, το να υπάρχουν άνθρωποι που μοχθούν και αγωνίζονται για τη διάσωση της προγονικής μας κληρονομιάς, επιστρέφοντας με πείσμα και μεράκι σε αυτές τις ρίζες της φυλής μας, αν μη τι άλλο είναι μια ενέργεια όχι μόνο επιθυμητή και αξιέπαινη αλλά και θα πρέπει να βρει περισσότερους μιμητές.

Στη κατηγορία των μελετητών αυτών, που από ζήλο και όχι από επάγγελμα μοχθούν για τη προγονική μας κληρονομιά, θα πρέπει να τοποθετήσουμε και τον κ. Θεόδωρο Δαλάκογλου, ο οποίος με επιμονή μέλισσας έχει συγκεντρώσει αξιόλογο ιστορικό υλικό για τη σύνθεση της ιστορίας της παλιότερης και της σύγχρονης Αναβύσσου.

Ετσι στο πρώτο αξιόλογο πόνημα του με τίτλο «Ανάβυσσος, ο τόπος οι άνθρωποι, η ζωή», και υπότιτλο «Τα Τοπωνύμια της Αναβύσσου Βιβλίο Πρώτο», μας δίνει αξιόλογες πληροφορίες για την αρχαία και κυρίως για τη σύγχρονη Ανάβυσσο με πλήθος ανέκδοτες

φωτογραφίες και αξιόλογους τοπογραφικούς χάρτες και σχεδιαγράμματα.

Θα πρέπει να επαινέσουμε το φιλόπονο εργάτη της έρευνας, τον ιστοριοδίφη κ. Θεόδωρο Δαλάκογλου και να του ευχηθούμε να φέρει στο φως και τις άλλες εργασίες, που προγραμματίζει ήδη από το πρώτο του μελέτημα.

Μόναχο Γερμανίας 11-12-1994

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΙΩΑΝ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ
Διδάκτωρ Φιλοσοφίας (Dr. Ph.)
Ιστορικός

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το βιβλίο αυτό που κρατάτε στα χέρια σας, είναι τμήμα του πρώτου μέρους, της μεγάλης έρευνας "*ΑΝΑΒΥΣΣΟΣ, ο τόπος, οι άνθρωποι, η ζωή*" που έχω ξεκινήσει από καιρό.

Στόχο έχει αυτή η έρευνα τη συγκέντρωση, ταξινόμηση, και κατά το δυνατό ερμηνεία, όλων των ιστορικών, γεωγραφικών, αρχαιολογικών κ.λ.π. πληροφοριών, που υπάρχουν για την περιοχή της Αναβύσσου. Καθώς επίσης και τη συγκέντρωση στοιχείων για την προέλευση και την ιστορία των κατοίκων που ζούν σήμερα εδώ.

Αποφάσισα να αρχίσω τη δημοσίευση τμηματικά, γιατί όταν ξεκίνησα συστηματικά τη συγκέντρωση στοιχείων γι αυτή την έρευνα, δεν είχα φανταστεί πόσος πολύς χρόνος και κόπος χρειαζόταν για να ολοκληρωθεί, αν ήθελα να κάνω σωστή και τεκμηριωμένη δουλειά. Σε κάθε απάντηση που δίνοταν, δέκα καινούργιες ερωτήσεις γεννιόταν.

Ομως τι να γίνει, που εβδομήντα χρόνια τώρα, κανείς Αναβυσσιώτης δεν έγινε φιλόλογος-ιστορικός, να πιάσει από τα μαλλιά την ιστορία, να την κάτσει κάτω και να του τα πει χαρτί και καλαμάρι. Και λέω Αναβυσσιώτης γιατί χρειάζεται και αγάπη για αυτό τον τόπο και τους ανθρώπους του, για να ιστορήσεις τον πόνο και τα πάθη τους.

Ανέλαβα λοιπόν τη βαριά ευθύνη να καταγράψω τις μνήμες και να συγκεντρώσω τα σκόρπια εδώ και κει κομμάτια της ιστορίας αυτού του τόπου και των ανθρώπων που τον κατοικούν.

Ξεκίνησα από την ιστορία, που είναι γραμμένη με πυρωμένο καρφί στη μνήμη των ανθρώπων που την έζησαν. Ξεκίνησα από τους παππούδες, που όσο και αν σας φανεί περίεργο, θυμόνται καλύτερα το χωριό τους στη Μικρασία, που άφησαν παιδιά, από γεγονότα νεότερα. Αρχισα να καταγράφω σε μαγνητοταινίες τις μνήμες από τη χαμένη πατρίδα και τα πάθη της προσφυγιάς.

Τραγούδια, προσευχές, παραμύθια, μας γύρισαν πολλά χρόνια πίσω, με δακρυσμένα πολλές φορές μάτια και έναν κόμπο να πνίγει το λαιμό. Δε θα ξεχάσω τις στιγμές που ο μπάρμπα Ανθιμος διάβαζε

με βουρκωμένη φωνή, σε ένα φαγωμένο από την πολυκαιρία βιβλίο, ιστορίες που άκουγε όταν ήταν μικρός.

Ζούσαν χαμένοι στα βάθη της Μικράς Ασίας, στην Καππαδοκία. Εφυγαν κυνηγημένοι, αλλά δεν ξέχασαν μαζί με τις εικόνες να πάρουν και τα βιβλία τους, που ιστορούσαν τους βίους των προγόνων τους, αρχαίων και χριστιανών. Ηξεραν πως εκείνο που τους κρατούσε και τους έσωζε, ήταν αυτή η συνέχεια, αυτή η κόκκινη κλωστή που ξεκινούσε από τους αρχαίους προγόνους, περνούσε από τους άγιους και τους μάρτυρες και έφτανε ως τις μέρες τους.

Σε κείνο λοιπόν το διωγμό, που ο καθένας έπαιρνε ότι πολύτιμο μπορούσε να κουβαλήσει, αυτοί πήραν μαζί τους τα λίγα βιβλία τους.

Γι αυτό σου λέω φίλε αναγνώστη, πως να καταλάβει κάποιος που δεν έζησε αυτό τον τόπο και αυτό τον κόσμο, πόση Ελλάδα κουβαλάει μέσα του αυτός ο ασπρομάλλης γέροντας, που κάθεται τα απογεύματα του καλοκαιριού μπροστά στην πόρτα του σπιτιού του, τριγυρισμένος από γείτονες και λέει ιστορίες.

Η τη γιαγιά Ελένη με το θαυμάσιο μνημονικό, που ήρθε μωρό από τη Μικρασία, αλλά είναι το ζωντανό αρχείο της Αναβύσσου, όχι μόνο γι αυτά που η ίδια έζησε, αλλά και για παλιότερες ιστορίες που άκουσε να διηγούνται όταν ήταν παιδί.

Κάποια στιγμή, όταν προσπαθούσα να καταγράψω τα γενεαλογικά δέντρα των Αναβυσσιωτών και ρωτούσα τη γιαγιά Ελένη, βλέποντας πόσο καλά θυμόταν κάθε γέννηση, γάμο ή θάνατο, σκέφτηκα ότι αν ποτέ καταστρεφόταν το αρχείο του ληξιαρχείου, θα έφτανε μόνο η γιαγιά Ελένη για να το αντικαταστήσει.

Ποιόν θα ρωτήσουμε πώς πρέπει να γίνουν τα τυπικά μιας βάπτισης, ενός γάμου, ενός μνημόσυνου; Ποιός θα μας ξεματιάσει, ακόμα κι αν δε πιστεύουμε στο μάτι; Ποιός θα μας δώσει τη συνταγή ενός καλού γιατρικού για σταμπούληγμα; Φυσικά η γιαγιά Ελένη.

Πώς αλλιώς νομίζετε ότι διασώθηκε ο Ελληνισμός, η γλώσσα, τα ήθη και τα έθιμα, από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, αν όχι μέσα από αυτές τις γιαγιάδες θεματοφύλακες της παράδοσης;

Αναρωτιούνται οι μελετητές πως γίνεται, συνήθειες που υπήρχαν στην αρχαία Ελλάδα, να ζούν απαράλλαχτες, ακόμα και σήμερα, σε διάφορα μέρη της Ελλάδας. Μα κάποια γιαγιά Ελένη υπάρχει, που μεταφέρει μέσα από τους αιώνες, το μυστικό ξόρκι που κρατάει τον Ελληνισμό αλώβητο από τις καταιγίδες που περνούν από πάνω του.

Να είσαστε καλά, γιαγιά Ελένη, παππού Ανθιμε και όλοι οι άλλοι παππούδες και γιαγιάδες που επιμένετε ακόμη να κρατάτε γερά την κόκκινη κλωστή της παράδοσης. Να είσαστε καλά και να ζήσετε πολλά πολλά χρόνια ακόμα. Μη φύγετε, αν αυτοί που έρχονται δεν αναλάβουν να κρατήσουν γερά το νήμα της ιστορίας των Ελλήνων, για να συνεχίσει η φυλή το δρόμο της. Πυκνά σύννεφα γεμίζουν τον ορίζοντα και οι νεότεροι δε φαίνονται προετοιμασμένοι να αντέχουν στις καταιγίδες.

Ας είναι, ξεκίνησα να πω δυο λόγια για να ευχαριστήσω όλους όσους με τον ένα ή τον άλλο τρόπο βοήθησαν να συγκεντρώσω το υλικό για την έρευνά μου και παρασύρθηκα. Λοιπόν

Θερμές ευχαριστίες ιδιαίτερα στους :
-Ελένη Δαλάκογλου από το Βόρι Μαρμαρονησίων Προποντίδας.
-Ανθιμο Πασσαλίδη από το Ενεχιλ της Καππαδοκίας.
Που μαζί ξεκινήσαμε το ταξίδι στα περασμένα, και με βοήθησαν πάρα πολύ με το θαυμάσιο μνημονικό τους.
Επίσης ευχαριστώ τους :
-Χρήστο Κωστόπουλο από την Αρετσού της Κωνσταντινούπολης.
-Χρήστο Χατζήκωστη από την Αρετσού της Κωνσταντινούπολης.
-Αναστάσιο Ασλάνογλου από το Ενεχιλ της Καππαδοκίας.
-Φανή Χατζηρουσέα από την Αρετσού της Κωνσταντινούπολης.
-Αβραάμ Καρατζόγλου από το Ενεχιλ της Καππαδοκίας.
-Τριαντάφυλλο Κανάκη από το Βόρι Μαρμαρονησίων Προποντίδας.
-Δημήτρη Κούλιμπη από τη Νέα Φώκαια της Σμύρνης.
-Ιωάννα Λεμπέση (Σουμελίδου) από τον Πόντο.
Που με μεγάλη προθυμία απάντησαν στο ερωτηματολόγιο, και μου έδωσαν πληροφορίες για τα τοπωνύμια της περιοχής.
Και να μη ξεχάσουμε τους μακαρίτες πια
-Αναστάσιο Τάτογλου από το Ενεχιλ της Καππαδοκίας.
-Σταύρο Χατζηρουσέα από την Αρετσού της Κωνσταντινούπολης.
Που πρόλαβαν πριν φύγουν να μας αφήσουν τις αναμνήσεις τους.
Ακόμη ευχαριστώ τους :
- Σίλια Γκαγκαδέλη-Δαλάκογλου, αρχιτέκτονα.
- Μαρία Οικονομάκου, αρχαιολόγο.
- Αθανάσιο Αντωνίου, φιλόλογο-ιστορικό.
- Νικόλαο Χατζηρουσέα, Πρόεδρο της Αναβύσσου.
- Δημήτριο Μάγειρα, Πρόεδρο της Παλαιάς Φώκαιας.
- Πέτρο Φιλίππου, αρχαιολόγο, Δήμαρχο των Καλυβίων.

- Μπέσσυ Κόλλια, σχεδιάστρια.
- Δημήτρη Δαλάκογλου της Ελένης, μαθητή.

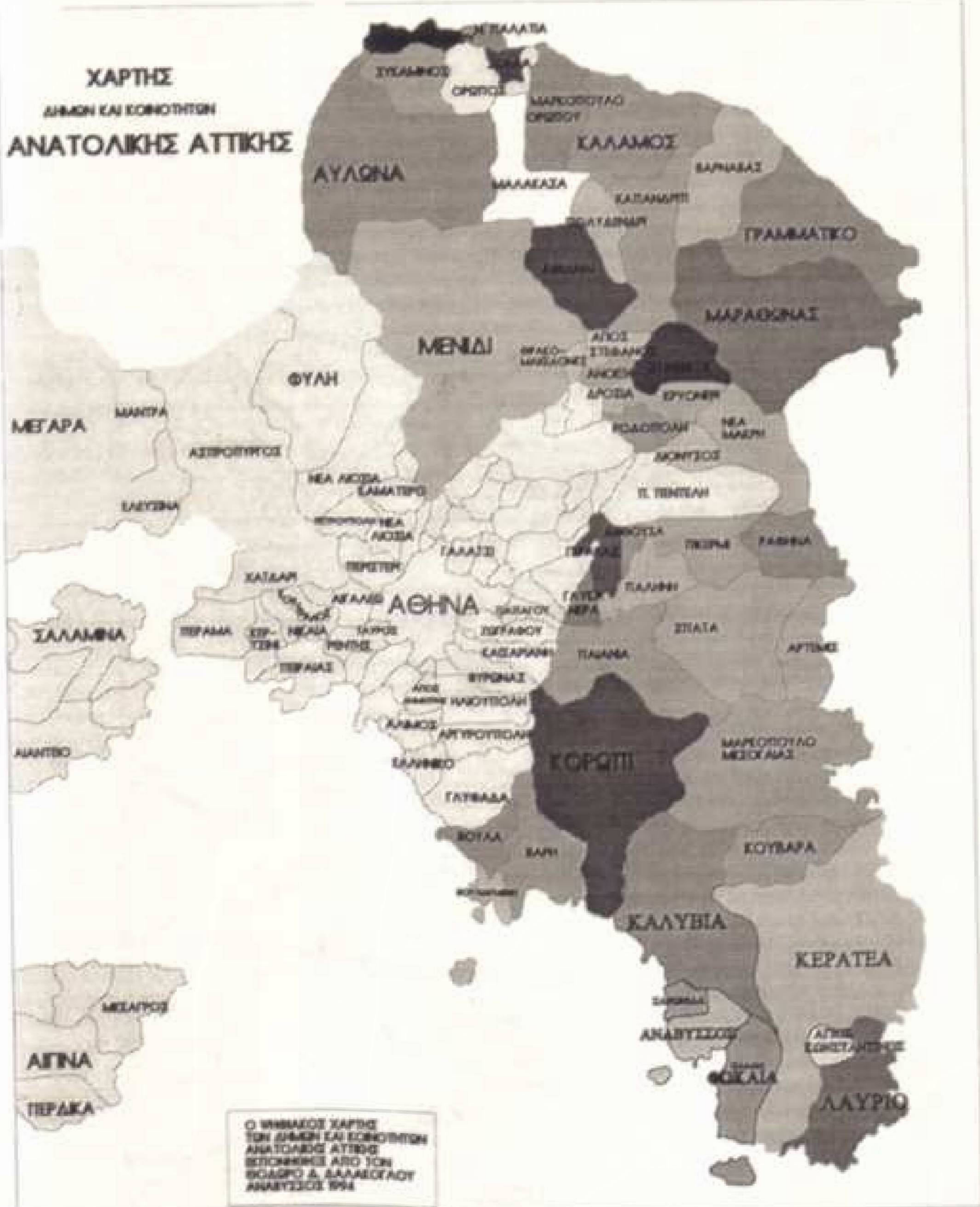
Για τη βοήθειά τους.

Φωτογραφίες και διάφορα έντυπα, βιβλία κ.λ.π. πρόσφεραν για αντιγραφή, και τους ευχαριστώ θερμά, οι εξής : Ελένη Δαλάκογλου, Ανθιμος Πασσαλίδης, Χρήστος Κωστόπουλος, Αναστάσιος Ασλάνογλου, Ολγα Σουμελίδου, Ιωάννα Λεμπέση, Σάρα Σαμιώτη, Σεραφείμ (Σέρος) Κεϊσογλου, Μαρίνα Χατζή, Ελένη Γαλάνη και ο μακαρίτης Σωτήρης Γαλάνης.

Και κλείνοντας τον πρόλογο, μια ακόμα φορά ζητώ από όποιον έχει κάτι (έγγραφα, φωτογραφίες κ.λ.π.) από την παλιά Ανάβυσσο ή από τη Μικρασία να μου επιτρέψει να τα αντιγράψω, για να διασωθούν στο αρχείο της Αναβύσσου, που πρόκειται να δημιουργηθεί από την Κοινότητα. Επίσης όποιος θυμάται παλιές ιστορίες, να με ενημερώσει να τις καταγράψουμε για να φυλαχθούν στο αρχείο.

Θα δοθεί έτσι η ευκαιρία σε όποιον αποφασίσει να ασχοληθεί με την ιστορία της Αναβύσσου και των Αναβυσσιωτών, να μελετήσει αυτά τα συγκεντρωμένα στοιχεία.

Επίσης όποιος γνωρίζει και άλλα τοπωνύμια της περιοχής, ή βρει κάποιο λάθος σε αυτά που έχω καταγράψει, να με ενημερώσει ώστε η επόμενη έκδοση του βιβλίου να είναι πλήρης και πιο σωστή.


ΧΑΡΤΗΣ
ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΣΥΚΑΜΙΝΟΣ
ΩΡΩΠΟΣ
ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟ ΩΡΩΠΟΥ
ΚΑΛΑΜΟΣ
ΑΥΛΩΝΑ
ΒΑΡΝΑΒΑΣ
ΜΑΛΑΚΑΣΑ
ΚΑΠΑΝΔΡΙΤΙ
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟ
ΜΑΡΑΘΩΝΑΣ
ΜΕΝΙΔΙ
ΑΓΙΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ
ΦΥΛΗ
ΔΡΟΣΙΑ
ΚΡΥΟΝΕΡΙ
ΜΕΓΑΡΑ
ΜΑΝΤΡΑ
ΡΟΔΟΠΟΛΗ
ΝΕΑ ΜΑΚΡΗ
ΑΣΠΡΟΠΥΡΓΟΣ
ΔΙΟΝΥΣΟΣ
ΝΕΑ ΛΙΟΣΙΑ
ΚΑΜΑΤΕΡΟ
Π. ΠΕΝΤΕΛΗ
ΕΛΕΥΣΙΝΑ
ΠΙΚΕΡΜΙ
ΡΑΦΗΝΑ
ΓΑΛΑΤΣΙ
ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ
ΧΑΙΔΑΡΙ
ΠΑΛΛΗΝΗ
ΑΘΗΝΑ
ΣΑΛΑΜΙΝΑ
ΠΕΡΑΜΑ
ΝΙΚΑΙΑ
ΖΩΓΡΑΦΟΥ
ΣΠΑΤΑ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ
ΠΑΙΑΝΙΑ
ΑΡΤΕΜΙΣ
ΠΕΙΡΑΙΑΣ
ΒΥΡΩΝΑΣ
ΗΛΙΟΥΠΟΛΗ
ΑΛΙΜΟΣ
ΑΡΓΥΡΟΥΠΟΛΗ
ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟ ΜΕΣΟΓΑΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΚΟΡΩΠΙ
ΓΛΥΦΑΔΑ
ΒΟΥΛΑ
ΒΑΡΗ
ΚΟΥΒΑΡΑ
ΚΑΛΥΒΙΑ
ΚΕΡΑΤΕΑ
ΣΑΡΩΝΙΔΑ
ΑΝΑΒΥΣΣΟΣ
ΑΓΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΦΩΚΑΙΑ
ΛΑΥΡΙΟ
ΑΙΓΙΝΑ
ΠΕΡΔΙΚΑ

ΧΑΡΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΑΝΑΒΥΣΣΟΥ

Θ.ΔΑΛΑΚΟΓΛΟΥ
ΑΝΑΒΥΣΣΟΣ 1994

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η περιοχή της Αναβύσσου, για τα τοπωνύμια της οποίας θα μιλήσουμε σε αυτό το βιβλίο, βρίσκεται στο νοτιοδυτικό τμήμα του νομού Αττικής και περιλαμβάνει τις Κοινότητες Αναβύσσου, Παλαιάς Φώκαιας, Σαρωνίδας, τμήμα από τα διοικητικά όρια του Δήμου Κερατέας, και τμήμα από τα διοικητικά όρια του Δήμου Καλυβίων.

Εδώ πρέπει να κάνουμε ορισμένες διευκρινήσεις, ώστε να λυθούν οι παρεξηγήσεις και οι ανώφελες και ανούσιες διαμάχες που μερικές φορές εμφανίζονται στις σχέσεις των γειτονικών κοινοτήτων, σε σχέση με το όνομα Ανάβυσσος.

Λοιπόν το όνομα Ανάβυσσος είναι γεωγραφικός όρος που καθορίζει την περιοχή από το Χάρακα μέχρι το Λαγονήσι και από το Πανί μέχρι τη θάλασσα. Και αυτό ισχύει από τα αρχαία χρόνια, που η ίδια ακριβώς περιοχή ονομαζόταν Ανάφλυστος, συνεχώς μέχρι σήμερα, που με μικρή παραφθορά ονομάζεται Ανάβυσσος. Την αλήθεια του ισχυρισμού βεβαιώνουν πολλοί παλιοί χάρτες και πάρα πολλές μαρτυρίες από πηγές αδιαμφισβήτητης εγκυρότητας.

Με τον ερχομό των προσφύγων στην περιοχή και την ονομασία του οικισμού τους με το όνομα Ανάβυσσος, έμπλεξαν λίγο τα πράγματα, γιατί ένα τοπωνύμιο (όνομα χωριού) ταυτίστηκε με ένα γεωγραφικό όρο (όνομα περιοχής). Τέτοια παραδείγματα έχουμε πολλά,π.χ. Ρόδος νησί-Ρόδος πόλη, κ.λπ. Αυτή η ονομασία όμως, δεν αναίρεσε τη γενική ονομασία της περιοχής και κανείς καλόπιστος δεν μπερδεύεται.

Δυστυχώς η αδυναμία των προσφύγων να πετύχουν ένα δίκαιο και λογικό διοικητικό μοίρασμα των περιοχών, σύμφωνα με τα γεωγραφικά και ιστορικά δεδομένα, έγινε αιτία να φτάνουν τα διοικητικά όρια των Καλυβίων μέχρι τον Αγιο Παντελεήμονα και της Κερατέας μέχρι το Καπό και τον Χάρακα. Πράγμα τελείως αφύσικο, *που δημιούργησε πολλά προβλήματα*, από τα παλιά ακόμα χρόνια, μέχρι και σήμερα.

Ομως με κανένα τρόπο μια διοικητική πράξη δεν αλλάζει τα ιστορικά και γεωγραφικά δεδομένα. Κανείς δεν μπορεί να πείσει τον κάτοικο του Αγιου Παντελεήμονα να πει ότι μένει στα Καλύβια ούτε

τον κάτοικο του Καπό να δηλώσει Κερατιώτης. Πολύ περισσότερο, κανείς δεν μπορεί να αλλάξει ονομασίες φορτισμένες με ιστορική μνήμη, όπως "Κούρος της Αναβύσσου", επειδή η περιοχή που βρέθηκε ο κούρος σήμερα ανήκει διοικητικά σε άλλο Δήμο.

Οι σοφοί πρόγονοι μας που καθόρισαν, με την τετράγωνη λογική τους, αυτή ακριβώς τη περιοχή σαν Τριτύ του Ανάφλυστου, επειδή έτσι το απαιτεί η γεωφυσική της μορφή, θα γέλαγαν με τα πολιτικάντικα τερτίπια των σύγχρονων στους καθορισμούς διοικητικών ορίων.

Τέλος πάντων η υπόθεση σηκώνει κουβέντα και θα τραβήξει σε μάκρος αν μπούμε σε λεπτομέρειες, γι αυτό ας περιοριστούμε να πούμε μόνο ότι Ανάβυσσος, εκτός από την Κοινότητα Αναβύσσου, ονομάζεται και όλη η περιοχή, χωρίς να της ανήκει και διοικητικά.

Φυσικά γεωγραφικά όρια, (λόφοι, βουνά) καθορίζουν αυτή την περιοχή. Τα όρια της ξεκινούν από το νησί του Πάτροκλου, περνούν από το Χάρακα, συνεχίζουν βορειοδυτικά προς το οροπέδιο της Αγιας Φωτεινής, συνεχίζουν βόρεια προς τον Προφήτη Ηλία, περνούν ανατολικά από το λόφο του Ασβεστοκάμινου, συνεχίζουν βόρεια κατά μήκος της λοφοσειράς Κατούσα, περνούν ανατολικά τον οικισμό *Α.Τ.Ε.* και τον Αγιασμό, συνεχίζουν βόρεια προς τους λόφους Κουλοχέρι, Κουρούνα, Δημουλιάκι και Χάρβαλο, στρίβουν βορειοδυτικά προς τους λόφους Κουμαροδιάσελο, Μυλόπετρα και Κομμένο Βράχο, συνεχίζουν βορειοδυτικά στις πλαγιές του βουνού Πανί μέχρι την Τραπουριά, συνεχίζουν νοτιοδυτικά μέχρι το Λαγονήσι και τη θάλασσα. Πιο απλά μπορούμε να πούμε πως τα όρια της περιοχής Αναβύσσου προς την ανατολή είναι τα βουνά της Λαυρεωτικής, προς το βοριά το βουνό Πανί, προς τη δύση οι λόφοι του Λαγονησιού και προς το νοτιά η θάλασσα.

Την ίδια περίπου γεωγραφική ενότητα κατελάμβανε κατά την αρχαιότητα και η "Τριτύς" του Ανάφλυστου, που ήταν η παραλιακή Τριτύς της Αντιοχίδας φυλής, κατά τη διοικητική διαίρεση του Κλεισθένη. Η Τριτύς του Ανάφλυστου, περιελάμβανε τους Δήμους του Ανάφλυστου, της Αιγιλίας, της Βήσας, της Ατήνης, της Αμφιτροπής, και των Θορών.

Η περιοχή έχει το όνομα Ανάβυσσος, από παραφθορά του αρχαίου ονόματος της περιοχής. (Ανάφλυστος » Ανάβλυστος » Ανάβλυσσος » Ανάβυσσος).

Ηταν περιοχή πυκνοκατοικημένη κατά την αρχαιότητα, άρα ευημερούσα, όπως εξάλλου δείχνουν και τα πλούσια αρχαία νεκροταφεία που έχουν βρεθεί.

Σήμερα είναι αρκετά πυκνοκατοικημένη από μόνιμους κατοίκους αλλά πολύ περισσότερο από παραθεριστές. Ενας με προσέγγιση υπολογισμός των μόνιμων κατοίκων που υπάρχουν στην περιοχή τους ανεβάζει σε είκοσι χιλιάδες (20.000). Το καλοκαίρι όμως αυτός ο αριθμός τριπλασιάζεται.

Για τα τοπωνύμια, τα οδωνύμια και τα ανθρωπωνύμια αυτής της περιοχής που περιγράψαμε και ονομάζεται περιοχή της Αναβύσσου, θα μιλήσουμε σε αυτό το βιβλίο.

Τα τοπωνύμια για τα οποία θα μιλήσουμε στο πρώτο κεφάλαιο αυτού του βιβλίου, αποτελούσαν και αποτελούν μέχρι και σήμερα ακόμη, ένα προφορικό χάρτη της περιοχής, που είναι φτιαγμένος με λέξεις και όχι με τα συνηθισμένα χαρτογραφικά σύμβολα.

Τα τοπωνύμια δίνουν πολλές πληροφορίες, για τη βλάστηση, για το υψόμετρο, για τα νερά, για τη μορφή του εδάφους. Καθοδηγούν το διαβάτη με σταθερά σημεία αναφοράς (Αγιος Νικόλας), σημεία του εδάφους που έχουν κάτι χαρακτηριστικό (Σχισμένος Βράχος), ή κάποιο χαρακτηριστικό είδος βλάστησης (Βούρλα).

Ο ανώνυμος λαϊκός χαρτογράφος δεν ξέρει τίποτε από χαρτογραφία, ξέρει όμως καλά ποιά σημεία πρέπει να ονομάσει και πως, ώστε ο γείτονας να μπορέσει να καταλάβει για ποιό μέρος του μιλάει. Ο ανώνυμος χαρτογράφος, που φυσικά δεν είναι ένας, αλλά ολόκληρη η κοινωνική ομάδα, πρέπει να ξέρει να προσανατολίζεται, και να περιγράφει το χώρο που ζει, και γι αυτό πρέπει να ονομάσει χαρακτηριστικά σημεία του. Οι ονομασίες που δίνει, δείχνουν μερικές φορές τη φαντασία του, την ποιητική του διάθεση, ακόμα και το χιούμορ του. Ονόματα όπως Τριανταφύλλεζα, Κόκκινο Λουλούδι, Γιάν Κοπρισιά κ.α. βεβαιώνουν του λόγου το αληθές.

Οι ονομασίες έχουν δοθεί με τέτοιο τρόπο, από τους ερασιτέχνες αυτούς χαρτογράφους, όπως περίπου γίνεται και στην οργάνωση ενός μοντέρνου χάρτη. Υπάρχουν μεγάλες περιοχές (π.χ. Ολυμπος, Θυμάρι), μέσα στις οποίες υπάρχουν άλλες μικρότερες, αλληλοκαλυπτόμενες, ώστε να μην υπάρχει ούτε ένα χωράφι που η θέση του να μην μπορεί να καθοριστεί με μοναδικό τρόπο. Επίσης σε σημεία που μπορεί να δημιουργηθεί μπέρδεμα, όπως τα πηγάδια, ή τα ρέματα, έχει δοθεί και δεύτερο χαρακτηριστικό, π.χ. το όνομα

αυτού που το έφτιαξε (π.χ. Πηγάδι του Μεθενίτη) ή το όνομα της περιοχής που βρίσκεται (π.χ. Πηγάδι Βόντα, Ρέμα Αρί).

Στην περιοχή μας υπάρχει μια δυσκολία στην ακριβή χωροθέτηση των τοπωνυμίων, επειδή στα νεότερα χρόνια, στην περιοχή ζούσαν και την εκμεταλλευόταν πάνω από τέσσερις διαφορετικές ομάδες ανθρώπων, χωρίς πολλές επαφές μεταξύ τους, και μάλιστα με ένα κλίμα δυσπιστίας να κυριαρχεί στις σχέσεις τους για μεγάλο διάστημα. Πρόσφυγες, Καλυβιώτες, Κερατιώτες, Βλάχοι, έδιναν τα δικά τους τοπωνύμια στις περιοχές που ήταν κοινές, και με δυσκολία δεχόταν τα ονόματα που έδιναν οι άλλοι. Βέβαια τα αρχαία και τα Χριστιανικά ονόματα ήταν η στέρεη και αδιαμφισβήτητη βάση, πάνω στην οποία πλέχτηκαν τα διάφορα νεότερα τοπωνύμια. Κανείς δεν αμφισβήτησε την Ανάβυσσο, τον Ολυμπο, την Αγια Φωτεινή, τον Αγιο Παντελεήμονα.

Με τον καιρό, και στον βαθμό που υπήρχε ανάμιξη των ομάδων με γάμους, συνεργασίες, συναλλαγές, καταστάλαξαν και οι διαφορές, και σήμερα υπάρχουν αρκετά τοπωνύμια, που πιά έχουν γίνει κοινώς αποδεκτά.

Εγώ αναφέρω όλα τα ονόματα που βρήκα ότι έχουν δοθεί στις διάφορες περιοχές της Αναβύσσου, από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, ανεξάρτητα από ποιόν δόθηκαν, πότε, και αν χρησιμοποιούνται σήμερα. Φυσικά αυτό δε σημαίνει ότι δεν υπάρχουν και άλλα ή ότι δε χωροθέτησα μερικά λάθος. Η δουλειά μου αυτή ελπίζω να είναι το κέντρισμα για τους ειδικούς να ασχοληθούν με μια συστηματική έρευνα σε βάθος, της ιστορίας της περιοχής.

Για να μπορέσει ο αναγνώστης να βρει εύκολα κάποιο όνομα, τα τοπωνύμια έχουν καταγραφεί με τον εξής τρόπο.

Με έντονα πλάγια γράμματα έχει γραφεί το τοπωνύμιο και τα άλλα ονόματα που υπάρχουν για την ίδια ακριβώς περιοχή. Μέσα στο κείμενο τα ονόματα που έχουν καταγραφεί με δικό τους λήμμα σαν τοπωνύμια είναι γραμμένα με απλά πλάγια γράμματα.

Στο τέλος του βιβλίου έχω δώσει πίνακες που κατά το δυνατόν κατατάσσω τα διάφορα τοπωνύμια.

Η κατάταξη γίνεται ως εξής:

1. Σύμφωνα με τον πιθανό χρόνο που εμφανίστηκαν : **Αρχαία**, μέχρι την επικράτηση του χριστιανισμού (π.χ. Ολυμπος). **Παλαιά**, μέχρι την άφιξη των προσφύγων (π.χ. Μαύρο Λιθάρι). **Νέα**, μέχρι σήμερα (π.χ. Δροσιά).

2. Σύμφωνα με τη γλώσσα : **Ελληνικά**, όσα έχουν Ελληνική ρίζα (π.χ. Ανάβυσσος). **Αρβανίτικα**, όσα έχουν Αρβανίτικη ρίζα (π.χ. Μόκριζα). **Τούρκικα**, όσα έχουν Τούρκικη ρίζα (π.χ. Λάζντερε). **Λατινικά**, όσα έχουν Λατινική ρίζα (π.χ. Βίγλα).

3. Σύμφωνα με το είδος : **Χριστιανικά**, ονόματα εκκλησιών (π.χ. Αγιος Παντελεήμων). **Φυτά**, όσα έχουν όνομα φυτών (π.χ. Πευκάρα). **Ιδιότητα**, δείχνουν ιδιότητα του τόπου (π.χ. Βάλτος). **Ονομα**, από όνομα ανθρώπου (π.χ. Αντωνάκη).

Πηγές μου είναι :

α. Χάρτες παλιοί, κυρίως από το Μουσείο Μπενάκη και το Πολεμικό Μουσείο, και νεότεροι, από το Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ, τη Γ.Υ.Σ. , το Ι.Γ.Μ.Ε. κ.λπ.

β. Βιβλία ιστορικά και λογοτεχνικά για την Ανάβυσσο.

γ. Συμβόλαια παλιά και νεότερα.

δ. Πληροφορίες από κατοίκους της Αναβύσσου και της Φώκαιας.

ε. Αποφάσεις δικαστηρίων παλιές.

ζ. Η μελέτη του Κερατιώτη φιλόλογου-ιστορικού, ερευνητή της ιστορίας της νότιας Αττικής, Αθανάσιου Αντωνίου, "ΤΑ ΤΟΠΩΝΥΜΙΑ ΤΗΣ ΚΕΡΑΤΕΑΣ", από όπου πήρα μερικά τοπωνύμια της περιοχής μας.

Σε κάθε τοπωνύμιο δίνω μερικές πληροφορίες για τον τόπο αλλά πολύ περιληπτικά.

Επειδή πολλά τοπωνύμια δε χρησιμοποιούνται σήμερα, θα τα αναφέρω γράφοντας και την πηγή από όπου τα άντλησα.

Τα τοπωνύμια είναι διασταυρωμένα από διάφορες πηγές και όπου υπάρχει διαφορά την αναφέρω.

Προβλήματα αντιμετώπισα όταν προσπάθησα να διασταυρώσω τα τοπωνύμια που αναφερόταν στο χοτζέτι των Μαρκέλων του 1830, και στον χάρτη της εφαρμογής των ορίων που έγινε από τους Χριστομάνο-Lindemager το 1891. Μερικά τοπωνύμια δεν ταιριάζουν. Αναφέρω τις διαφορές ασχολίαστες όπου παρατηρούνται.

Μια βαθύτερη ανάλυση, ιστορική και τοπογραφική, του φαινομένου Τσιφλίκι, ξεφεύγει από τα όρια αυτής της παρουσίασης, και ο αναγνώστης θα τη βρει στο επόμενο βιβλίο της μελέτης μου "Ανάβυσσος, ο τόπος οι άνθρωποι, η ζωή".

Επίσης υπάρχουν πολλά προβλήματα στην διασταύρωση ονομάτων από παλιούς χάρτες των ετών 1400-1800. Βέβαια τα περιορισμένα μέσα της εποχής εκείνης δικαιολογούν ανακρίβειες

στους χάρτες αυτούς. Πολλές φορές αναφέρουν αρχαία τοπωνύμια σε θέσεις του χάρτη που υπέθεταν οι ιστορικοί ότι βρισκόταν η αρχαία τοποθεσία και όχι επειδή εντοπίστηκαν γεωγραφικά από ευρήματα. Πρέπει λοιπόν κανείς να μελετήσει τους χάρτες προσεκτικά και αφού λάβει υπόψη του τις συνθήκες και τον τρόπο που έγιναν, να καταλήξει σε συμπεράσματα. Για την ώρα αναφέρω απλώς τις ονομασίες, αποφεύγοντας αυτές που είναι κραυγαλέα λανθασμένες.

Οι χάρτες όμως του J.A.KAUPERT ΤΟΥ 1887 και του R.G. LEPSIUS του 1891 είναι ακριβέστατοι. Μάλιστα σε περιπτώσεις που τα επιφανειακά ίχνη αρχαίων χάθηκαν, νεότερες ανασκαφικές έρευνες απέδειξαν ότι οι χάρτες ήταν απολύτως ακριβείς.

Τώρα, πριν αρχίσουμε τον κατάλογο των τοπωνυμίων, νομίζω ότι είναι σκόπιμο να πούμε με δυο λόγια για το ιδιοκτησιακό και τα διοικητικά της ευρύτερης περιοχής. Θα μπορέσουμε έτσι να καταλάβουμε καλύτερα τη διασπορά και τη γλώσσα των τοπωνυμίων.

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ

ΑΡΧΑΙΑ ΕΠΟΧΗ

Την περιοχή που σήμερα καταλαμβάνει η περιοχή της Αναβύσσου κατά την αρχαιότητα την καταλάμβανε η Τριτύς του Ανάφλυστου, κατά τη διοικητική διαίρεση του Κλεισθένη, του 6ου π.Χ. αιώνα.
Σε αυτή την Τριτύ ανήκαν οι Δήμοι :
ΔΗΜΟΣ ΑΝΑΦΛΥΣΤΟΥ
ΔΗΜΟΣ ΑΙΓΙΛΙΑΣ
ΔΗΜΟΣ ΑΜΦΙΤΡΟΠΗΣ
ΔΗΜΟΣ ΒΗΣΑΣ
Επίσης στην περιοχή, χωρίς όμως να ανήκει στην Τριτύ του Ανάφλυστου, κατά μία εκδοχή, ήταν και ο
ΔΗΜΟΣ ΦΡΕΑΡΙΩΝ Πατρίδα του Θεμιστοκλή

ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ

1835 Ιδρύεται ο Δήμος ***Λαυρίου*** και περιλάμβανε τους σημερινούς Δήμους και Κοινότητες : Λαυρίου, Κερατέας, Καλυβίων, Αναβύσσου, Φώκαιας, Σαρωνίδας.
1890 Χωρίζεται ο πιο πάνω Δήμος ***Λαυρίου***, σε δυο, στον Δήμο ***Σουνιέων***, που περιλάμβανε το σημερινό Δήμο Λαυρίου και στον Δήμο ***Θορικίων*** που περιλάμβανε όλους τους υπόλοιπους.
1912 Χωρίζεται ο Δήμος ***Θορικίων*** στις Κοινότητες, ***Κερατέας*** και ***Καλυβίων***.
Η Κοινότητα ***Κερατέας*** περιλάμβανε τους συνοικισμούς: Κερατέα, Αρή, Ανάβυσσος, Αυλάκι, Βίλια, Βρωμοπούσι, Δάρδεζα, Δημολιάκι, Δασκαλειό, Διμέλιζα, Συντερική, Κάτω Δασκαλειό, Μερκάτι, Λεγραινά, Σπηλιαζέζα, Τογάνι, Φωφόλα, Μετόχι Αναβύσσου και Πλάκα.
Η Κοινότητα ***Καλυβίων*** περιλάμβανε τους συνοικισμούς: Καλύβια και Ολυμπος.
1927 Ο συνοικισμός ***Ανάβυσσος*** αποσπάται από την Κοινότητα Κερατέας και προσαρτάται στην Κοινότητα Καλυβίων. (Εχουν ήδη εγκατασταθεί οι πρόσφυγες στην Ανάβυσσο και τη Φώκαια).

1929 Ο συνοικισμός ***Ανάβυσσος*** της Κοινότητας Καλυβίων αναγνωρίζεται σε αυτόνομη Κοινότητα, με ονομασία ***Ανάβυσσος*** και διοικητικά όρια: Θέρμη, βόρεια κορυφογραμμή Σκόρδι, Αγιος Παντελεήμονας, Καπό, Φερεντίνου, Γκλιάτη, Πάντου, θάλασσα (η σημερινή οδός Μικράς Ασίας).

1947 Αναγνωρίζεται η ***Παλαιά Φώκαια*** σαν Κοινότητα με διοικητικά όρια: Δυτικά τη σημερινή οδό Μικράς Ασίας, βόρεια το κτήμα Φερεντίνου και το Καπό, ανατολικά τους λόφους της Συντερίνας, τη Σκασμένη Πέτρα, τον Προφήτη Ηλία και τους ανατολικούς λόφους της Αγιας Φωτεινής μέχρι το Κασίδι και νότια τη θάλασσα.

1979 Αποσπάται από την Ανάβυσσο η περιοχή Πεύκα Γκιουρντά και αναγνωρίζεται σε αυτόνομη Κοινότητα με την ονομασία ***Σαρωνίδα***. Διοικητικά όρια της Κοινότητας Σαρωνίδας καθορίζονται, προς βορράν η Θέρμη, ανατολικά και νότια το όριο της εντός σχεδίου περιοχής της, και δυτικά η θάλασσα.

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ

1830 Ο Σπυρίδων Μαρκέλος και ο γιος του Αντώνιος αγοράζουν με ιδιωτικό έγγραφο το τσιφλίκι "Ολυμπος-Καταθήκι-Φοινικιά" από Τούρκους, λίγο πριν απελευθερωθεί οριστικά η Αττική. Τα όρια του τσιφλικιού, (όπως πολύ γενικά και αόριστα περιγράφονται) συμπίπτουν περίπου με τα όρια της περιοχής που ονομάζεται *Ανάβυσσος*, δηλαδή από το *Λαγονήσι* μέχρι το *Θυμάρι*, τον *Προφήτη Ηλία*, το *Αρί*, τον *Ολυμπο* και τη *Φοινικιά*.

1925 Το Υπουργείο Γεωργίας απαλλοτριώνει από τους κληρονόμους των Μαρκέλων με συνοπτικές διαδικασίες λόγω της επείγουσας κατάστασης, και χωρίς να πολυμάξει το πράγμα, μέρος του τσιφλικιού υπέρ των προσφύγων Αναβύσσου και Παλαιάς Φώκαιας. (Αργότερα το Δημόσιο αμφισβήτησε την ιδιοκτησία των τσιφλικάδων στην περιοχή, και προσέφυγε στα δικαστήρια).

1931 Γίνεται η πρώτη διανομή κλήρων στους πρόσφυγες της Αναβύσσου (συνολικά 3.252 στρέμματα κατηγορίες Α, Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, ΠΑΛΑΙΟΙ ΑΜΠΕΛΟΙ) και της Παλαιάς Φώκαιας (συνολικά 2.476 στρέμματα κατηγορίες Αμπελοι Ζ, Καταφύγι Α, Θυμάρι Β, Θυμάρι Γ, Αμπελότοπος Δ).

1933 Γίνεται η δεύτερη διανομή κλήρων στους πρόσφυγες της Αναβύσσου (συνολικά 3.197 στρέμματα κατηγορίες Ζ, Η, Θ, Ι).

1936 Γίνεται η τρίτη διανομή κλήρων (Αγρόκτημα Ολυμπος), στους πρόσφυγες της Αναβύσσου, (συνολικά 1.197 στρέμματα κατηγορίες Α, Β, Γ).

1939 Γίνεται η δεύτερη διανομή κλήρων στους πρόσφυγες της Παλαιάς Φώκαιας (Συνολικά 1.284 στρέμματα κατηγορίες Ε, ΣΤ).

1953 Γίνεται η τέταρτη διανομή κλήρων στους πρόσφυγες της Αναβύσσου (συνολικά 567 στρέμματα κατηγορίες Κ, Λ, Μ).

Επίσης παραχωρήθηκαν συνολικά 100 στρέμματα αγροί στους βοσκούς της περιοχής Φώκαιας (περίπου 10 στρέμματα ανά οικογένεια), καθώς και από ένα οικόπεδο μέσα στον οικισμό Βλάχικα, στους βοσκούς της περιοχής Αναβύσσου.

Κάθε προσφυγική οικογένεια της Αναβύσσου πήρε 60 περίπου στρέμματα αγρούς και ένα οικόπεδο 500 τετρ. μέτρων μέσα στο χωριό, που μέσα είχε σπίτι δύο δωματίων 50 περίπου τετρ. μέτρων.

Επίσης κάθε προσφυγική οικογένεια της Φώκαιας πήρε 45 περίπου στρέμματα αγρούς και ένα οικόπεδο 400 τετρ. μέτρων μέσα στο χωριό, που μέσα είχε σπίτι δύο δωματίων 50 περίπου τετρ. μέτρων.

Οικογένεια εθεωρείτο ο πατέρας, η μητέρα και τα ανύπαντρα παιδιά. Ο κλήρος έβγαινε στο όνομα του πατέρα. Αν δε ζούσε ο πατέρας, τότε ο κλήρος έβγαινε στο όνομα όλων των υπολοίπων (συναποκατάσταση).

Στην Ανάβυσσο, τα μεγάλα αγόρια που δεν είχαν δική τους οικογένεια όταν ήρθαν από τη Μικρά Ασία και δεν είχαν πάρει δικό τους κλήρο, πήραν το 1953 ένα οικόπεδο 700 τετρ. μέτρων εντός σχεδίου στον οικισμό ***Αρετσού*** στην παραλία της Αναβύσσου και ένα αγρό 10 περίπου στρεμμάτων, σαν "ακτήμονες".

Ένας κλήρος (60 στρέμματα) δόθηκε στο Δημοτικό Σχολείο και άλλος ένας ένας κλήρος (60 στρέμματα) στην Εκκλησία. Το ίδιο έγινε και στην Κοινότητα Παλαιάς Φώκαιας.

Στην Κοινότητα Αναβύσσου παραχωρήθηκαν οι αγροτικοί δρόμοι, τα ρέματα και γενικά ότι είχε μείνει "αδιανέμητο". Το ίδιο έγινε και για την Κοινότητα Παλαιάς Φώκαιας. Επίσης στην Κοινότητα Αναβύσσου παραχωρήθηκαν τρία οικόπεδα εντός σχεδίου μέσα στο χωριό, καθώς και η έκταση στα βόρεια του χωριού πάνω στον περιφερειακό δρόμο. Ακόμη της παραχωρήθηκαν 4 οικόπεδα εντός σχεδίου στον παραλιακό οικισμό ***Αρετσού***.

Συνολικά παραχωρήθηκαν στους πρόσφυγες της Κοινότητας Αναβύσσου 8.213 στρέμματα αγροί, 75 στρέμματα οικόπεδα (150 οικόπεδα) εντός σχεδίου στον κεντρικό οικισμό και 27 περίπου στρέμματα οικόπεδα εντός σχεδίου στην παραλία Αναβύσσου, (οικισμός ***Αρετσού***).

Επίσης συνολικά παραχωρήθηκαν στους πρόσφυγες της Κοινότητας Παλαιάς Φώκαιας 3.732 στρέμματα αγροί και 70 στρέμματα οικόπεδα μέσα στον οικισμό.

ΤΟΠΩΝΥΜΙΑ

Αγια Βαρβάρα, η (Λόφος Αρετσού) := Λόφος 200 μέτρα βόρεια του χωριού Ανάβυσσος. Εχει ύψος 54 μέτρα. Πήρε την ονομασία του από την ομώνυμη εκκλησία στην κορυφή του. Υπήρχε στο ίδιο σημείο παλαιότερη άγνωστη εκκλησία που τη βρήκαν οι πρόσφυγες γκρεμισμένη. Στο νότιο μέρος του λόφου υπάρχει βάση αρχαίου παρατηρητηρίου. Ανατολικά της εκκλησίας υπάρχουν δύο υπόγεια εκκλησάκια, που δεν έχει ακόμη ερευνηθεί πότε φτιάχτηκαν και από ποιούς. Η κατασκευή τους μοιάζει με τους μυκηναϊκούς θολωτούς τάφους. Ο J. A. KAUPERT αναφέρει το λόφο σαν "VIGLA". Επίσης τον αναφέρει σαν τριγωνομετρικό και ο χάρτης διανομής του Υπουργείου Γεωργίας με το όνομα ***Λόφος Αρετσού***.

Αγια Ειρήνη, η (Λόφος Φωκαέων) := Λόφος 100 μέτρα ανατολικά της Φώκαιας με την ομώνυμη εκκλησία στην κορυφή του, η οποία είναι και η κεντρική εκκλησία του χωριού. Στην δυτική πλευρά του λόφου είναι το νεκροταφείο της Φώκαιας. Στη νότια πλευρά υπάρχει αρχαίο νεκροταφείο. Στους χάρτες των διανομών αναφέρεται σαν ***Λόφος Φωκαέων***

Αγια Παρασκευή, η := Περιοχή με ομώνυμη εκκλησία στον *Ολυμπο*. Την αναφέρει ο χάρτης του J. A. KAUPERT και του Γ.Υ.Σ. στη θέση περίπου της *Βασιλικής του Ολύμπου*. Αλλά υπάρχει και άλλη *Αγια Παρασκευή* νότια του *Πύργου του Μελισσουργού*. Ο χάρτης της Γ.Υ.Σ. αναφέρει δίπλα από το όνομα της μέσα σε παρένθεση (***Τσήτσου***). Τσήτσου ήταν το όνομα μιας από τις ιδιοκτήτριες του Τσιφλικιού.

Αγιασμόθι, το := Περιοχή ανατολικά του *Καπό*. Την ονομασία ***"Αγιασμός"*** έχει ο χάρτης των Χριστομάνου-Lindemager του 1891 στην ίδια περιοχή. Επίσης τη λέξη *«Hagiasmu»* έχει ο χάρτης του KAUPERT στο μεγάλο λόφο ανατολικά του *Καπό*.

Αγιασμός, ο := Δες ***Αγιασμόθι***

Αγια Φωτεινή, η := Οροπέδιο 4 χιλιόμετρα ανατολικά της παραλίας του *Θυμαριού*, με ομώνυμη παλιά εκκλησία. Υπάρχουν πολλές διάσπαρτες αρχαιότητες, και μάλιστα τμήματα αρχαίου ναού ίσως είναι εντοιχισμένα στην εκκλησία, γιατί στον περίβολό της βρέθηκε τμήμα από αρχαία κολόνα. Πρέπει να είχε πολλούς οικισμούς κατά την περίοδο που οι πειρατές και οι επιδρομείς

ρήμαζαν την Αττική, γιατί το μέρος ήταν ασφαλές και σχετικά εύφορο. Σώζονται ερείπια μεγάλου βυζαντινού οικισμού και παρατηρητήρια σε κορυφές λόφων.

Αγιοι Σαράντα, οι (Γκριτζίνα, Νάρκες) := Την ονομασία αυτή έχει ο χάρτης των Χριστομάνου-Lindemager του 1891 στην περιοχή βόρεια του *Αγιου Παντελεήμονα* και δυτικά του *Αλογάρη*, εκεί που βρέθηκε ο κούρος *Αριστόδικος*. (Δες και ***Νάρκες***)

Αγιος Γιώργης, ο (Σαντζώρτζης) := 1. Περιοχή ανάμεσα στα χωριά Φώκαια και Ανάβυσσο. Πεδινή περιοχή, με το παλιό εκκλησάκι του Αγιου Γιώργη στο κέντρο της. Πιθανή θέση κάποιου από τους οικισμούς του αρχαίου *Ανάφλυστου*. Βρέθηκε εκεί κοντά, το 1911, νεκροταφείο των γεωμετρικών χρόνων. Πρόσφατα σε ανασκαφή βρέθηκαν κτίσματα, νεκροταφείο και εκκλησάκι των πρώτων χριστιανικών χρόνων.

2. *(Σαντζώρτζης)* Νησάκι εικοσιεπτά χιλιόμετρα νότια της Αναβύσσου. Είναι μακρόστενο με μήκος 4,5 και πλάτος 2 χιλιόμετρα. Στην κατοχή χρησιμοποιήθηκε από τους Γερμανούς σαν βάση. Κοντά σε αυτό το νησάκι οι Γερμανοί βύθισαν αφού εγκατέλειψαν ένα πλοίο γεμάτο Ιταλούς αιχμάλωτους.

Αναφέρεται σε παλιούς χάρτες και σαν:

α. Albona στον χάρτη του J. Blaeu του 1640.

β. S. George de Arbore de Cardinaeliw Hoet σε χάρτη του N. X. KEULEN του 1700.

Αγιος Δημήτρης, ο := Περιοχή στην *Τραπουριά (Ολύμπου)* από την ομώνυμη εκκλησία.

Αγιος Ιωάννης, ο := Την ονομασία αυτή έχει ο χάρτης των Χριστομάνου-Lindemager του 1891 στην περιοχή της *Βασιλικής του Ολύμπου*. Επίσης την αναφέρει και ο χάρτης του J. A KAUPERT στην ίδια περιοχή. Προφανώς μια από τις πολλές παλιές ερειπωμένες εκκλησίες, που βρίσκονται στη περιοχή του *Ολύμπου*.

Αγιος Νικόλαος, ο := 1. Ακρωτήρι και ευρύτερη περιοχή, με ομώνυμο οικισμό εντός σχεδίου, στο 50ο χιλιόμετρο της λεωφόρου Αθηνών-Σουνίου. Στο ακρωτήρι βρίσκεται το ομώνυμο παλιό εκκλησάκι. Βόρεια και δυτικά από το εκκλησάκι υπήρχε προϊστορικός οικισμός, απομεινάρια του οποίου βλέπει κανείς ανεβαίνοντας το λόφο. Επειδή το μέρος προσφέρεται για οχυρό, και επειδή στις πλαγιές του λόφου διακρίνονται ίχνη τειχών, μπορούμε να υποθέσουμε ότι σε αυτό το σημείο βρισκόταν το οχυρό του *Ανάφλυστου* που αναφέρει ο Ξενοφών.

2. *Αγιος Νικόλαος* ονομάζεται και ο υψηλότερος από τους πευκόφυτους λόφους της περιοχής ύψους 120 μέτρων.

3. Επίσης *Αγιος Νικόλαος* αναφέρεται στον χάρτη του KAUPERT στην περιοχή της *Βασιλικής του Ολύμπου*. Προφανώς μια από τις πολλές μικρές ερειπωμένες εκκλησίες, που βρίσκονται στη περιοχή του *Ολύμπου*.

Αγιος Παντελεήμονας, ο := Περιοχή 1.5 χιλιόμετρο βόρεια του χωριού Ανάβυσσος. Το εκκλησάκι του Αγιου Παντελεήμονα βρίσκεται στο σημείο συνάντησης των δρόμων Καλυβίων-Αναβύσσου και Κερατέας-Αναβύσσου. Χτίστηκε μάλλον τον 17ο αιώνα, αν κρίνουμε από το τρόπο κατασκευής του, γιατί δεν έχουμε καμιά γραπτή μαρτυρία για το χρόνο που κτίστηκε.

Γύρω από το εκκλησάκι υπήρχαν τα κτίσματα του μετοχιού της μονής Καισαριανής.

Η περιοχή του Αγιου Παντελεήμονα θεωρείται μια από τις πιθανές θέσεις του κεντρικού οικισμού του αρχαίου Ανάφλυστου, και σίγουρα ενός από του οικισμούς που τον αποτελούσαν. Αυτό πιθανολογείται γιατί σε ακτίνα λίγων δεκάδων μέτρων από την εκκλησία έχουν βρεθεί σημαντικότατες αρχαιότητες. (Κούρος Αριστόδικος, Γεωμετρικό νεκροταφείο *Νικολάου*, εκτεταμένα αρχαία ερείπια, κ.α.)

Αγριλιά Μπασταρδί, η := Περιοχή ανάμεσα στο *Χάρβαλο* και την *Τζαρτζαβίλα* (Αντωνίου)

Αγροτική Τράπεζα, η (Α.Τ.Ε.) :=Οικισμός εντός σχεδίου της Κοινότητας Παλαιάς Φώκαιας. Καταλαμβάνει τμήμα των περιοχών *Αντωνάκη* και *Λογοθέτη*. Το όνομα οφείλεται στον Συνεταιρισμό Υπαλλήλων Αγροτικής Τράπεζας, που τα μέλη του κατέχουν την περιοχή.

Περιοχή πλουσιότατη σε αρχαιότητες. Εχουν ανασκαφεί εκεί, από την αρχαιολογική υπηρεσία, νεκροταφεία των κλασικών χρόνων.

Υπάρχει μια φήμη για κάποιους Κορωπιώτες αρχαιοκάπηλους που βρήκαν εκεί ένα άγαλμα σφίγγας, με χρυσά στολίδια, αλλά μαχαιρώθηκαν στη μοιρασιά και τους έπιασε η αστυνομία. Τη σφίγγα όμως την έβγαλαν Καλυβιώτες, που έμαθαν το μυστικό, και τώρα λένε πως βρίσκεται στο μουσείο του Λούβρου στο Παρίσι.

Υπάρχουν επίσης επιφανειακά ευρήματα μεσαιωνικού οικισμού στα ανατολικά του οικισμού (*Μεσοχώρι*), καθώς και ίχνη ιερού των κλασσικών χρόνων νότια του λόφου.

Αλογα, τα := Δες ***Κουρτάκη***.

Αλογάρης, ο (Βαλμάς) :=Λόφος 500 μέτρα βορειοανατολικά του *Αγιου Παντελεήμονα*, πευκόφυτος, με ύψος 105 μέτρα. Στις ανατολικές πλαγιές του προς τη *Τζαρτζαβίλα* υπάρχουν πάρα πολλά αρχαία ερείπια, πιθανόν κάποιος οικισμός εργατών στα μεταλλεία, όπως δείχνουν τα φτωχικά επιφανειακά όστρακα. Από τη δυτική πλαγιά όμως έχει βρεθεί το περίφημο άγαλμα του "Αριστόδικου" και πιθανόν της "Κόρης του Βερολίνου" και του "Κούρου της Νέας Υόρκης". Σημάδι πως στην περιοχή κατοικούσαν πλούσιοι γαιοκτήμονες, ή ενοικιαστές μεταλλείων. Αλλη παλαιότερη ονομασία του είναι *Βαλμάς*.

Αλυκές, οι :=Περιοχή των παλαιών *αλυκών* Αναβύσσου στο 52ο χιλιόμετρο Αθηνών -Σουνίου. Πολύ παλιά αλυκή, λειτουργούσε στην τουρκοκρατία σαν φυσική αλυκή, χωρίς δηλαδή επέμβαση στο πήξιμο του αλατιού, αλλά μόνο συγκέντρωναν όσο είχε δημιουργηθεί από μόνο του.

Ηταν το μόνο σημείο στην περιοχή, που είχε κάποια οικονομική δραστηριότητα όταν ήρθαν οι πρόσφυγες στην Ανάβυσσο. Είναι και ο λόγος που έκανε τους Φωκιανούς πρόσφυγες να έλθουν στην περιοχή, μια και αυτοί ήξεραν από αλυκή γιατί είχαν στη πατρίδα τους.

Αλώνια, τα := 1. Μικρή περιοχή νότια από το γήπεδο της Αναβύσσου, που το έδαφος είναι επίπεδος βράχος και χρησίμευε για την εγκατάσταση κάθε καλοκαίρι της αλωνιστικής μηχανής και των δημωνιών.

2. Περιοχή απέναντι από τον *Αγιο Παντελεήμονα* προς το Σκόρδι, δίπλα στον επαρχιακό δρόμο, όπου υπήρχαν αλώνια τα παλιά χρόνια. Αναφέρεται στον χάρτη του J. A. KAUPERT και στους χάρτες των διανομών του Υπουργείου Γεωργίας του 1936.

3. Τα παλιά αλώνια στα *Βούρλα*, τότε που το άλεσμα γινόταν με ζώα που γύριζαν γύρω γύρω και πατούσαν τα στάχια.

Αμπελότοπος, ο (***Κάτω Αμπέλια***) := Περιοχή ακριβώς νότια από το χωριό Ανάβυσσος μέχρι του *Δημητριάδη*. Ηταν γεμάτη αμπέλια.

Αμυγδαλιές, οι := Περιοχή διακόσια μέτρα βόρεια από το Δημοτικό Σχολείο Αναβύσσου, πάνω στη στροφή του επαρχιακού δρόμου, όπου υπήρχε κτήμα με αμυγδαλιές.

Ανάβυσσος, η := Ονομασία της ευρύτερης περιοχής, και του χωριού. Το χωριό είναι προσφυγοχώρι, χτίστηκε μετά τη Μικρασιάτικη καταστροφή, από πρόσφυγες που ήλθαν από διάφορα

μέρη της Μικρασίας. Πρώτοι κάτοικοι ήταν οι πρόσφυγες από την Αρετσού, που εγκαταστάθηκαν εδώ το 1924, γι αυτό το χωριό είχε αρχικά ονομαστεί *Αρετσού*. Στον χάρτη του J. A. KAUPERT η περιοχή αναφέρεται σαν "Anavyso", και στον παλιό χάρτη της Γ.Υ.Σ. σαν "Ανάβυσος" με ένα σ, ενώ στον χάρτη των Χριστομάνου-Lindemager του 1891 αναφέρεται σαν Ανάβισσος με δύο σ και ι. Επίσης, στο οδοιπορικό του Σατωβριάνδου αναφέρεται σαν Ανάβισος, με ένα σ και ι. Σε παλιότερους χάρτες του 1600-1700 η περιοχή αναφέρεται με την αρχαία ονομασία της Ανάφλυστος. Πιθανότατα η ονομασία Ανάβυσσος προέρχεται από παραφθορά της αρχαίας ονομασίας Ανάφλυστος και όχι από τη σύνδεση των λέξεων άνω και Βήσα, όπως ισχυρίζονται μερικοί. (Βήσα ήταν αρχαίος Δήμος στην περιοχή βόρεια των Λεγραινών).

Ανάφλυστος, ο := Η αρχαία ονομασία της παραλιακής Τριτύος της Αντιοχίδας φυλής, κατά το διοικητικό χωρισμό της Αττικής από τον Κλεισθένη.

Περιλάμβανε τους Δήμους του Ανάφλυστου, της Αιγιλίας, της Βήσσας, της Ατήνης, της Αμφιτροπής, και των Θορών. Επειδή προφανώς ο Δήμος του Ανάφλυστου θα ήταν ο μεγαλύτερος και σπουδαιότερος Δήμος, έδωσε το όνομα του σε όλη την Τριτύ.

Ιδρυτής του Ανάφλυστου κατά τη Μυθολογία, ήταν ο ήρωας Ανάφλυστος από την Τροιζήνα, που ήταν θείος του Θησέα. Επειδή ο Ανάφλυστος δεν είχε δικό του βασίλειο, πέρασε απέναντι στην Αττική και ίδρυσε δική του πόλη, τον Ανάφλυστο.

Σπουδαίος Δήμος, είχε λιμάνι και φρούριο όπως αναφέρει ο Ξενοφών. Τμήμα από τα ερείπια του λιμανιού υπήρχαν μέχρι τις μέρες μας στο σημείο του σημερινού λιμανιού της Φώκαιας. Μέσα στη θάλασσα υπάρχουν εκτεταμένα ερείπια που όμως δεν έχουν ερευνηθεί ακόμα.

Ο Βενέζης στη "Γαλήνη" του, έχοντας εντοπίσει τα κτίσματα στο βυθό, αναφέρει για κάποιο μύθο μιας βυθισμένης πολιτείας.

Το φρούριο του Ανάφλυστου που αναφέρει ο Ξενοφών, ίσως είναι στον λόφο του Αγιου Νικόλα όπου υπάρχουν τείχη που δεν έχουν ακόμα ερευνηθεί. Επειδή όμως κατά τον Ξενοφώντα το τείχος του Ανάφλυστου απείχε από το τείχος του Θορικού εξήντα στάδια (έντεκα χιλιόμετρα), και επειδή έντεκα χιλιόμετρα από το Θορικό απέχει ο κόλπος της Αναβύσσου μπροστά από το *Λιμεναρχείο*, ίσως εδώ να βρισκόταν το φρούριο του Ανάφλυστου. Με δεδομένα βέβαια, την ύπαρξη εκτεταμένων ερειπίων μέσα στον κόλπο και το ότι η

θάλασσα τα αρχαία χρόνια ήταν γύρω στα εκατό μέτρα πιο μέσα από τη σημερινή ακτογραμμή.

Η σιγουριά ότι υπήρχαν στην περιοχή μεγάλες κατασκευές μεγαλώνει από την ύπαρξη, βόρεια των αλυκών, μεγάλου αρχαίου λατομείου. (Είναι ο γκρεμός δίπλα στο δρόμο που πάει για Σαρωνίδα.)

Η ονομασία Ανάφλυστος προέρχεται από το αρχαίο ρήμα ανά-φλύω = ανακοχλάζω, όπως το νερό που βράζει.

Αναφέρω παρακάτω τους παλιούς χάρτες στους οποίους συνάντησα αυτή την ονομασία ώστε να εντοπιστεί περίπου η εποχή που έγινε η παραφθορά του ονόματος της περιοχής.

α. ΠΤΟΛΕΜΑΪΚΟΣ του έτους 1486.

β. ORTELIUS των ετών 1570-1612.

γ. X. LOTTER του έτους 1778.

δ. CANTELLI DA VIGNOLA του έτους 1689.

Πολλοί νεότεροι, αναφέρουν τον Ανάφλυστο σαν "η Ανάφλυστος". Πράγμα κατά την άποψη μου λανθασμένο, διότι ο ήρωας που έδωσε το όνομα του ήταν γένους αρσενικού .

Αντωνάκης, ο :=Λόφος και περιοχή 2 χιλιόμετρα ανατολικά του χωριού Ανάβυσσος. Πήρε το όνομα της από τον ιδιοκτήτη του τσιφλικιού της περιοχής. Χάρτης των διανομών του Υ.Γ. αναφέρει σαν *Μεσοχώρι* το λόφο του *Αντωνάκη*. Σήμερα ανήκει στον οικισμό της *Α.Τ.Ε.* Τα παλιά χρόνια εκεί μαζεύαμε μανιτάρια και φτιάχναμε "πυρήνα" (κάρβουνα από γιλά κλαριά).

Απόλλων, ο := Ξενοδοχείο και περιοχή στην παραλία κάτω από τον οικισμό *Αρετσού*. (Ξενοδοχείο Ακτή Απόλλων)

Αρετσού, η :=Πρώτη ονομασία του χωριού Ανάβυσσος. Τώρα Αρετσού ονομάζεται ο οικισμός, εντός σχεδίου, στην παράλια της Αναβύσσου, που συνορεύει με τη Φώκαια.

Το όνομα προέρχεται από την *Αρετσού* της Μικράς Ασίας, από όπου ήρθαν οι πρώτοι κάτοικοι της Αναβύσσου. Η αρχαία ονομασία της *Αρετσού* ήταν Τράλλιον και ήταν αποικία των Μεγαρέων. Στη Βυζαντινή περίοδο ονομαζόταν Αρύτσιον ή Αρετούσα. Οι Ελληνες κάτοικοί της μέχρι το διωγμό την έλεγαν Αρετσού ή Ρύσιον.

Ετσι η ειρωνεία της τύχης ήθελε τους προγόνους μας να ξεκινούν από την Αττική πριν από τρεις χιλιάδες χρόνια, να φτιάχνουν καινούργια πατρίδα στη Μικρασία, και μετά από τρεις

Αρί, το (Αρής, Αρύ) := Περιοχή του Δήμου Κερατέας στο βορειοανατολικό μέρος της περιοχής Αναβύσσου. Βρίσκεται ανατολικά του δρόμου Αναβύσσου-Κερατέας στο ύψος της περιοχής *Σαντόζα* και φτάνει νότια μέχρι σχεδόν το *Καπό*.

Υπάρχουν 4 αρχαία μεταλλευτικά πηγάδια. Η περιοχή είναι γεμάτη αρχαιότητες, πλυντήρια μεταλλείων, στέρνες, τάφους και τύμβους. Στην περιοχή υπάρχει παλιό συγκρότημα κτισμάτων, κατ' άλλους τούρκικη πυριτιδαποθήκη, κατ' άλλους μοναστήρι. Στο χάρτη του J. A. KAUPERT σε αυτή τη περιοχή αναφέρεται αμαξοστάσιο. Σήμερα η μάντρα και τμήματα του κτιρίου σώζονται ενσωματωμένα σε σύγχρονη βίλα. (Βίλα Ανατόλια). Η ονομασία Αρί, προέρχεται πιθανόν από παραφθορά του ονόματος του αρχαίου Δήμου των Φρεαρίων, που πιθανολογείται ότι βρισκόταν στην περιοχή.

Αλλη εκδοχή είναι ότι προέρχεται η ονομασία από την τουρκική λέξη ari = η μέλισσα. Σε αυτό συνηγορεί και ότι στο βόρειο μέρος της περιοχής υπάρχει λόφος με το όνομα *Μελίσσια Ιατρού*.

Τη γραφή της λέξης τη συνάντησα με τρεις τρόπους, γιώτα, ύψιλον, ήτα, και το γένος της αρσενικό και ουδέτερο.

Αρμυρίκια, τα := Περιοχή που σήμερα είναι το ξενοδοχείο *Απόλλων*. Πήρε την ονομασία από τα ανθεκτικά στη αρμύρα δέντρα που φυτρώνουν εκεί.

Αρτσιδάς, ο (Αρζιντάς, Αρτζιντάς) := Νησάκι βραχώδες έκτασης 800 στρεμμάτων κοντά στην ακτή, στο ύψος του 49ου χιλιόμετρου της λεωφόρου Αθηνών-Σουνίου. Η ανατολική πλευρά του είναι απόκρημνη, ενώ στην δυτική υπάρχουν τρία σημεία με λίγη αμμουδιά. Η αρχαία ονομασία του νησιού ήταν *Ελαιούσα*. Υπάρχει προϊστορικός οικισμός σχεδόν άθικτος γιατί μάλλον δεν ξανακατοικήθηκε από τότε το νησί. Ο J. A. KAUPERT αναφέρει την ονομασία του νησιού ARSIDA. Ο παλιός χάρτης της Γ.Υ.Σ. τον αναφέρει με τρία ονόματα *Αρζιντά, (Λαγονήσι) ΕΛΑΙΟΥΣΑ Ν.* Στην εγκυκλοπαίδεια Ελευθερουδάκη συνάντησα και το όνομα *Λαγούσα*. Σε παλιούς χάρτες συνάντησα τις εξής ονομασίες για το νησί

α. *Plecuda* σε χάρτη του 1640 του J.BLAEU.

β. *Elisso* σε χάρτη του 1715 του N.DE FER.

γ. *Caldaroni* σε χάρτη του X. E. BELLIN του 1738.

Αρτζιντάς, ο := Δες ***Αρτσιδάς***.

Αρύ, το := Δες ***Αρί***.

Ασβεστοκάμινο, το := 1. Λόφος νοτιοανατολικά της Φώκαιας στο νότιο μέρος της κοιλάδας του *Καταφυγίου*, βόρεια του *Προφήτη Ηλία*, ύψους 266 μέτρων. Υπήρχαν στις πλαγιές του ασβεστοκάμινα.

2. Επίσης *Ασβεστοκάμινο* ονομαζόταν παλαιότερα η περιοχή της *Χοβόλας* από ένα ασβεστοκάμινο που υπήρχε σε αυτή τη θέση. Ισως από τις στάχτες του και η ονομασία της περιοχής *Χοβόλα*.

Ασπρα Χώματα, τα := Περιοχή δυτικά της *Φέριζας* με χαρακτηριστικό άσπρο χώμα, που χρησίμευε για να "κόβουν" το μούστο.

Αστυπάλαια, η := Χάρτης του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. σημειώνει σαν Αστυπάλαια το ακρωτήρι απέναντι ακριβώς από τον Αρτζιντά, όπου είναι η βίλα του Κόκα. Επίσης το αναφέρει σαν ακρωτήρι και ο μπλε οδηγός Παρίσι -Κωνσταντινούπολη του 1912, στην ίδια περίπου θέση. Ο χάρτης αρχαίων τοπωνυμίων Αττικής, στην εγκυκλοπαίδεια Ελευθερουδάκη, αναφέρει αυτό το όνομα μέσα στον κόλπο της Αναβύσσου. Στο λήμμα *Αστυπάλαια* όμως, η ίδια εγκυκλοπαίδεια, αναφέρει ότι είναι το σημερινό ακρωτήρι *Λαγονήσι*.

Ασφακερή, η := Δες ***Μαλιμπούτι***.

Βαλμάς, ο (***Αλογάρης***) =. Ο J. A. KAUPERT αναφέρει σαν *Βαλμά* το λόφο της *Φέριζας*. Ο Α. Αντωνίου αναφέρει *Βαλμά* τον *Αλογάρη*. Επίσης *Βαλμά* αναφέρει τον *Αλογάρη* και ο χάρτης του τσιφλικιού "Ολυμπος- Καταθήκι-Φοινικιά" που έγινε το 1891 από τους Π. Λιντεμάγιερ και Α. Χριστομάνο, καθώς και ο παλιός χάρτης της Γ.Υ.Σ. Οι ντόπιοι ονομάζουν *Βαλμά* τον πευκόφυτο λόφο του *Αλογάρη*. Η λέξη είναι άγνωστης ετυμολογίας, και σημαίνει αυτός που τρέφει άλογα, από αυτό και η μετονομασία *Αλογάρης*.

Βάλτος, ο (Βούρλα) := Περιοχή βόρεια από τον παραλιακό οικισμό Αρετσού, που σήμερα ονομάζεται *Βούρλα*. Υπάρχει τριγωνομετρικό σημείο του Υπουργείου Γεωργίας, με αυτό το όνομα. Μεσαιωνική λέξη πιθανόν από τη Δωρική λέξη άλτος = άλσος.

Βαθύ Σπηληθάρι, το := Χαράδρα ανάμεσα στην *Τριανταφύλλεζα* και τον *Χάρακα*.

Βελατούρι, το := Περιοχή βόρεια και ανατολικά του λόφου Αγια Βαρβάρα, όπως την αναφέρει παλιό συμβόλαιο. Ο J. A. KAUPERT αναφέρει σαν Βελατούρι την περιοχή βόρεια της *Αγιας Βαρβάρας*. Η ονομασία προέρχεται από τη λέξη *Βίγλα* που

Αξιοπρόσεκτο είναι ότι ίδια ονομασία Βελατούρι υπάρχει και στο Θορικό του Λαυρίου, όπου επίσης υπήρχε φρούριο την αρχαιότητα.

Βένια, τα := Περιοχή ανατολικά του *Πύργου του Μελισσουργού*, και προς την *Τραπουριά*. Βένι η βένιο λέγεται το δέντρο κέδρος, που αφθονεί στην περιοχή αυτή και γενικά σε όλη την περιοχή Αναβύσσου. Χρησιμοποιούσαν τους κορμούς τους για δοκάρια στις στέγες, γιατί η αντοχή τους μεγάλωνε με το πέρασμα του χρόνου. Τα παλιά χρόνια τα στολίζαμε για Χριστουγεννιάτικα δέντρα, επειδή το σχήμα τους μοιάζει κάπως με του έλατου.

Βέρεζα, η (Φέριζα) := Ονομασία του λόφου της *Φέριζας*, στους χάρτες διανομών του Υπουργείου Γεωργίας. Πιθανόν από την Αρβανίτικη λέξη vere= κρασί.

Βίγλα, η := Ονομασία που αναφέρει ο J. A KAUPERT για το λόφο της *Αγιας Βαρβάρας*. Από τη Λατινική λέξη vigilia= φυλάκιο. Σε σχέση και με την ονομασία *Βελατούρι* εκεί γύρω.

Βιντζηλαίος, ο := Περιοχή νότια του *Φερεντίνου* πάνω στον δρόμο Αναβύσσου-Λαυρίου, όπου παλιά είχε μεγάλα ανθοκήπια ο Βιντζηλαίος.

Βλάχικα, τα (Βλάχικα Καλύβια, Συνοικισμός, Κτηνοτρόφοι, Κονάκια) := Οικισμός στα όρια Σαρωνίδας-Αναβύσσου. Ονομάζεται έτσι γιατί πριν γίνει μόνιμος οικισμός ήταν βλάχικα καλύβια, χειμαδιό βοσκών, Βλάχικης καταγωγής.

Βλάχικα Καλύβια, τα := Δες ***Βλάχικα.***

Βόντα, η := Περιοχή που ορίζουν ο *Αγιος Παντελεήμονας*, το *Καπό*, του *Αντωνάκη*, και η *Αγια Βαρβάρα*. Επίπεδος κάμπος που δημιουργήθηκε από τις προσχώσεις παλιού ποταμού. Σήμερα μετά από μεγάλες νεροποντές πλημμυρίζει. Τα κτήματα στη *Βόντα* είναι κατά κανόνα λωρίδες μήκους 1,5 χιλιόμετρου και πλάτους 4 μέτρων. (Μερικοί την ονομάζουν και *ο Βόντας*). Η λέξη προέρχεται πιθανόν από το Σλαβικό voda = νερό.

Βούλλα, η =: Ονομασία που χρησιμοποιείται από το χοτζέτι των Μαρκέλων σε διάφορες περιοχές, εννοώντας ότι υπάρχει κάποιο σημάδι (βούλλα) σε αυτό το σημείο. Πιθανότατα αυτά τα σημάδια ήταν αρχαία όρια περιοχών μεταλλείων, γιατί τα συναντάμε μόνο στην ανατολική πλευρά της περιοχής, κοντά στους λόφους της Λαυρεωτικής. Λέξη Λατινική, bulla = σφραγίδα.

τα αλώνια, πριν μεταφερθούν στον *Αγιο Παντελεήμονα*. Λέξη Μεσαιωνική.

Βυρσοδεψείο, το := Περιοχή λίγο μετά την *Αγια Βαρβάρα*, πάνω στον επαρχιακό δρόμο, όπου υπήρχε το βυρσοδεψείο του Ε. Χατζηπαρασκευά. Από την αρχαία λέξη βύρσα = δέρμα.

Γαϊδουρονήσι, το := Δες ***Πάτροκλος***.

Γαλάνης, ο := Λόφος στο *Καταφύγι*.

Γάλλος, ο := Δες ***Καλύψω***.

Γελαδόστρατα, η (Αγελαδόστρατα) := Περιοχή κοινόχρηστη, που ξεκινά από τα *Βλάχικα* και φτάνει μέχρι την οδό Ηλέκτρας χαμηλά στη *Λάκκα*. Η χρήση έδωσε και το όνομα (δρόμος αγελάδων).

Γεράσιμος, ο := Περιοχή δυτικά του οικισμού *Αγροτικής Τράπεζας*.

Γέρος, ο := Λόφος στο *Καταφύγι*, ύψους 100 μέτρων, νότια του λόφου *Αντωνάκη* και ανατολικά της περιοχής *Μυκονιάτικα*.

Γήπεδο, το := 1. Περιοχή γύρω από το γήπεδο της Αναβύσσου, στον *Αγιο Παντελεήμονα*.

2. Επίσης και γύρω από το γήπεδο του Πρωτέα Π.Φώκαιας, στα βορειοανατολικά του χωριού.

3. Παλιά που υπήρχε μόνο ένα γήπεδο στην περιοχή, δίπλα στο ξενοδοχείο *Απόλλων*, έτσι ονομάζαμε μόνο αυτή τη περιοχή.

Γιαν Κοπρισιά, η := Πετρώδες λιβάδι στη *Φέριζα*. (Αντωνίου)

Γιουρντάς, ο := Δες ***Γκιουρντάς***.

Γκιουρντάς, ο (Γιουρντάς) := Λόφος που χωρίζει τη Σαρωνίδα από το *Μαύρο Λιθάρι*. Την ίδια ονομασία είχε και η περιοχή που σήμερα καταλαμβάνει η Κοινότητα *Σαρωνίδας*. Το όνομα σημαίνει πολύ ζεστό μέρος.

Γκλιάτης, ο := Περιοχή ανάμεσα στην Ανάβυσσο και τον *Αγιο Γιώργη*. Πήρε το όνομα από τον Καλυβιώτη ιδιοκτήτη μεγάλου κτήματος στην περιοχή. Λέξη Αρβανίτικη που σημαίνει μακρύς, ψηλός.

Γκριτζίνας, ο (Νάρκες, Αγιοι Σαράντα) := Περιοχή πεντακόσια μέτρα βόρεια του *Αγιου Παντελεήμονα*, σήμερα ονομάζεται *Νάρκες*. (Δες και *Νάρκες*)

Γουρουνάς, ο := Περιοχή λίγο έξω από την Ανάβυσσο πάνω στον δρόμο για τη Σαρωνίδα, όπου τα παλιά χρόνια υπήρχε γουρουνάδικο μέσα στο κτήμα *Δημητριάδη*.

Γρασιδότοπα, τα := Την ονομασία αυτή έχει ο χάρτης των Χριστομάνου-Lindemager του 1891 στη *Λούτσα*, στην περιοχή που είναι το σπίτι του *Τσαμαδού*.

Γρόπιζα, η := Την ονομασία αυτή έχει ο χάρτης των Χριστομάνου-Lindemager του 1891 στην περιοχή δυτικά της *Συντερίνας*. Πιθανόν από την Αρχαία λέξη γρυπός = γαμψός, καμπυλωτός.

Γυμνάσιο, το := Περιοχή γύρω από το Γυμνάσιο Αναβύσσου.

Δασωμένος Λόφος, ο := Δες ***Κόκκινα***

Δεξαμενή, η := *1*. Η κορυφή του λόφου *Αγια Βαρβάρα* όπου κατασκευάστηκε η πρώτη δεξαμενή ύδρευσης της Αναβύσσου.

2. Επίσης η κορυφή του λόφου της *Αγιας Ειρήνης* στη Φώκαια για τον ίδιο λόγο.

Δημητριάδης, ο := Περιοχή ανάμεσα στην Ανάβυσσο και τις *Αλυκές* γεμάτη φιστικιές. Πήρε το όνομα από τον ιδιοκτήτη της Χρίστο Δημητριάδη, γαμπρό του Γιάννη Λογοθέτη, τσιφλικά της περιοχής.

Δημουλιάκι, το := Λόφος ανατολικά του *Αρί*. Τμήμα της λοφοσειράς που χωρίζει την περιοχή της Αναβύσσου από τη Λαυρεωτική.

Δικηγορικά, τα := Δες ***Ξερόλακα***.

Δραπουριά, η := Δες ***Τραπουριά***. Την ονομασία αυτή έχει ο χάρτης των Χριστομάνου-Lindemager στην περιοχή που σήμερα ονομάζουμε *Τραπουριά*.

Δροσιά, η := Νέος παραθεριστικός οικισμός, κυρίως αυθαιρέτων. Ανήκει διοικητικά στην Κερατέα αλλά εξυπηρετείται κυρίως από την Ανάβυσσο και τη Φώκαια. Τελευταία παρουσιάζει μεγάλη ανάπτυξη και μάλιστα πολλοί έχουν γίνει μόνιμοι κάτοικοι του.

Εδεν, το := ***Δες Εντεν***.

Ελαιώνας, ο := Περιοχή στη νότια πλαγιά του βουνού *Ολυμπος* (*Σκόρδι*), όπου υπήρχε ελαιώνας που φτιάχτηκε από τους Αναβυσσιώτες, με μπόλιασμα των αγριελιών που τότε αφθονούσαν στις πλαγιές του βουνού. Κατόπιν παραχωρήθηκε στους ακτήμονες Αναβυσσιώτες. Σήμερα η περιοχή έχει μπει στο σχέδιο και έχουν κοπεί οικόπεδα.

Ελεούσα, η := ***Δες Αρτσιδάς***.

Ελος, το (Λίμνη) := Περιοχή του *Μαύρου Λιθαριού*, όπως αναφέρεται στους χάρτες του Υπουργείου Γεωργίας.

Ελυμπος, ο := Αλλη ονομασία του χωριού *Ολυμπος*.

Εντεν, το (Εδεν) := Ξενοδοχείο και περιοχή στο *Μαύρο Λιθάρι*. Η ονομασία προέρχεται από το ξενοδοχείο που χτίστηκε εκεί. Μπροστά ακριβώς από το ξενοδοχείο, μέσα στην θάλασσα υπάρχει ένας μεγάλος μαύρος βράχος. Από αυτόν πήρε το όνομα *Μαύρο Λιθάρι* η ευρύτερη περιοχή.

Ερμής, ο (Σούμα του Ερμή) := Περιοχή 400 μέτρα νότια της Αναβύσσου. Πήρε το όνομα από τον Καλυβιώτη Ερμή Φιλίππου που είχε αποστακτήριο (σούμα) πάνω στον επαρχιακό δρόμο Αναβύσσου-Παραλίας.

Ευκάλυπτοι, οι := 1. Η περιοχή στη βόρεια είσοδο του χωριού της Αναβύσσου όπου υπάρχει αμίδα από μεγάλους ευκαλύπτους.

2. Επίσης η περιοχή στο λιμεναρχείο της Π. Φώκαιας.

3. Περιοχή στην παραλία του *Θυμαριού*.

Παλιότερα υπήρχαν πάρα πολλοί ευκάλυπτοι γύρω από τα δύο χωριά γιατί η μυρωδιά τους έδιωχνε τα κουνούπια. Από την ύπαρξη των *Αλυκών* και των διάφορων βαλτότοπων οι πρόσφυγες υπέφεραν πολύ από τα κουνούπια, τα πρώτα χρόνια.

Ζαρδαβίλα, η := δες ***Τζαρτζαβίλα.***

Θέρμη, η := Λόφος και δασώδης περιοχή βορειοδυτικά του βουνού *Ολυμπος*. Είναι ο λόφος που χωρίζει τη *Σαρωνίδα* από το *Λαγονήσι*. Αρχαία ονομασία που διατηρήθηκε ως τις μέρες μας, πράγμα το οποίο επιβεβαιώνουν αρχαιολογικές ανακαλύψεις θερμών λουτρών στην περιοχή. Σήμερα ανήκει ιδιοκτησιακά στον συνεταιρισμό γιατρών "Η ΥΓΕΙΑ", που επιδιώκει να την οικοπεδοποιήσει.

Θυμάρι, το := Μεγάλη κοιλάδα στο $60^{ο}$ χιλιόμετρο της λεωφόρου Αθηνών-Σουνίου. Ανήκει στην Κοινότητα Π. Φώκαιας. Περιλαμβάνει δύο μεγάλες ρεματιές. Τα τελευταία χρόνια αναπτύχθηκε μεγάλος παραθεριστικός οικισμός, δυστυχώς όμως χωρίς σχέδιο και οργάνωση και έτσι σήμερα αντιμετωπίζει προβλήματα δρόμων, κοινόχρηστων χώρων κ.λ.π. Εχουν εντοπιστεί αρχαιότητες σε διάφορα σημεία του, αγροικίες, δρόμοι, τάφοι.

Καλαμιές, οι := *Δες* ***Κάλμι.***

Καλύβια Βλάχικα, τα := περιοχή στην τελευταία ρεματιά του *Θυμαριού*, προς το Σούνιο, όπου υπάρχουν τα μαντριά των

της περιοχής πήρε το όνομα *Παλιά Λουτρά*. Υπάρχουν πάρα πολλές αρχαιότητες, αγροικίες, νεκροταφεία.

Καλμόλ, ο := Ονομασία περιοχής του *Καταφυγίου*, ένα χιλιόμετρο ανατολικά της Φώκαιας. Πήρε το όνομα από τον ιδιοκτήτη της πρώτης βίλας στην περιοχή, τον φαρμακοβιομήχανο που έφτιαχνε το γνωστό παυσίπονο Καλμόλ.

Καλύψω, το (Γάλλου) := (Μερικοί το ονομάζουν *Καλυψώ*, και όχι με ανεβασμένο τον τόνο *Καλύψω*, που είναι η ξενική προφορά). Ακρωτήρι στο 49ο χιλιόμετρο της λεωφόρου Αθηνών-Σουνίου. Πήρε το όνομα από το ξενοδοχείο με το ίδιο όνομα που χτίστηκε εκεί από το Λάζαρο Χοτοκουρίδη, που επονομαζόταν και Γάλλος. Γι αυτό και η περιοχή παλιότερα λεγόταν "*του Γάλλου*".

Καμίνια, τα := Την ονομασία αυτή έχει ο χάρτης των Χριστομάνου-Lindemager του 1891 στην περιοχή δυτικά από του *Καυρτάκη (Αλογά)*.

Καπό, το (Καπός, ο) := Χαμηλός λόφος, με ύψος 75 μέτρα, λίγο βορειότερα του λόφου *Λογοθέτη*. Αλλιώς ονομάζεται ***Τσούμπα Καπό***. Την ονομασία αυτή έχει και ο χάρτης του J. A KAUPERT. Γεμάτος αρχαιότητες στους πρόποδες του.

Κασίδι, το (Κασιδιάρα, Κούλουρη) := Απόκρημνος λόφος στο 64ο χιλιόμετρο της λεωφόρου Αθηνών-Σουνίου, απέναντι από το νησί του Πάτροκλου. Η ονομασία κυριολεκτικά σημαίνει χωρίς μαλλιά, άρα γυμνό από βλάστηση. Λέξη από το Λατινικό cassis = γυαλιστερό κράνος.

Κασιδιάρα, η := Δες ***Κασίδι***.

Καστέλα, η := Την ονομασία αυτή έχει το χοτζέτι των Μαρκέλων για την περιοχή κάτω από τον *Προφήτη Ηλία*. Αναφέρεται επίσης στον χάρτη των Χριστομάνου-Lindemager, στην θέση που είναι το *Πυργάκι*. Η ονομασία χρησιμοποιείται και σήμερα, στο οροπέδιο κάτω από τον *Προφήτη Ηλία*. Λέξη από το Λατινικό castellum = μικρό κάστρο.

Καταθήκι, το (Καταφύγι) := Ετσι ονομάζει το Καταφύγι το Χοτζέτι με το οποίο αγόρασαν οι Μαρκέλοι το τσιφλίκι.

Καταφύγι, το (Καταφυγή) := *1.* Κοιλάδα και λόφος τρία χιλιόμετρα ανατολικά της Αναβύσσου και της Φώκαιας. Στην περιοχή υπάρχουν πολλές αρχαιότητες. Ανήκει ιδιοκτησιακά, κατά μεγάλο μέρος, στον Συνεταιρισμό Υπαλλήλων Τραπέζης Ελλάδος. Πήρε την ονομασία *Καταφύγι*, προφανώς γιατί ήταν καταφύγιο των κατοίκων από τις εχθρικές επιδρομές. Η σιγουριά για την ονομασία μεγαλώνει

από την ύπαρξη σε κορυφή λόφου της περιοχής, ερειπίων μικρού πύργου παρατηρητήριου-φυλάκιου. Χάρτης των διανομών του Υ.Γ. αναφέρει σαν *Καταφύγι* το λόφο *Πυργάκι*.

2. Επίσης το ίδιο όνομα, *Καταφύγι ή Καταφυγή*, έχει και το ακρωτήριο δυτικά και κάτω από το λόφο *Κασίδι*.

Καταφυγή, η := Δες ***Καταφύγι.***

Κατσουλιέρη, το := Από το Ρουμανικό caciula = κωνική κουκούλα πανωφοριού.

1. Λόφος βόρεια του *Προφήτη Ηλία* στη λοφοσειρά της Λαυρεωτικής, με ύψος 220 μέτρα.

2. Περιοχή κοντά στη *Φέριζα*. (Αντωνίου).

Κάτω Αμπέλια, τα := Δες ***Αμπελότοπος.***

Κιάφα Λιόρη, η := Την ονομασία αυτή έχει το χοτζέτι των Μαρκέλων κάπου στην περιοχή του *Μαύρου Λιθαριού*, που όμως δεν αναφέρεται στον χάρτη των Χριστομάνου-Lindemager, και ούτε συνάντησα αλλού τέτοιο τοπωνύμιο για την περιοχή.

Κιάφα Μάριζα, η := Μακρόστενος λόφος με κατεύθυνση ανατολή-δύση και μικρό οροπέδιο στην κορυφή του. Βρίσκεται στα βορειοανατολικά της περιοχής Αναβύσσου και κλείνει την περιοχή *Αρί* προς βοράν. Σημερινή ονομασία του είναι *Κουμαροδιάσελο*. Την παλιά ονομασία Κιάφα συναντάμε στον χάρτη των μεταλλείων του Κ.Η. Κονοφάγου. Κιάφα=ράχη, διάσελο στα Αρβανίτικα.

Κίτεζα, η (Κιτέζα) := Μεγάλη περιοχή νότια του *Πύργου του Μελισσουργού*.

Κλήσιζα, η := Την ονομασία αυτή έχει ο χάρτης των Χριστομάνου-Lindemager του 1891 στην περιοχή των σημερινών *Βλάχικων*. Πιθανότατα παραφθορά της λέξης εκκλησία. Σημαίνει μικρή εκκλησία, εκκλησίτσα.

Κολυμπήθρα, η := Μικρή περιοχή ανάμεσα στην Φώκαια και το *Θυμάρι* (Αντωνίου)

Κομμένος Βράχος, ο := Περιοχή στις νότιες πλαγιές του βουνού *Πανί*. Επίσης έτσι ονομάζουν μερικοί το *Σχισμένο Βράχο*.

Κονάκια, τα := Δες ***Βλάχικα.***

Κοντίτα, η := Δες ***Υδραγωγείο.***

Κόκκινα, τα (Δασωμένος Λόφος) := Το δυτικό μέρος του κόλπου της Αναβύσσου με το ακρωτήρι και τον πευκόφυτο λόφο. Η ονομασία προέρχεται από το κόκκινο χρώμα των βράχων. Παλιά υπήρχε εξοχικό κέντρο με το όνομα "*Δασωμένος Λόφος*", ονομασία που δινόταν και στην περιοχή. Στο λόφο υπάρχουν πολλές

αρχαιότητες. Μέσα στην θάλασσα γύρω από το ακρωτήρι υπάρχουν αρχαία ναυάγια, που ο μύθος λέει ότι είναι Περσικά καράβια που ξέφυγαν από τη ναυμαχία της Σαλαμίνας, αλλά βυθίστηκαν στη περιοχή από καταιγίδα.

Κόκκινα Λιθάρια, τα := Δες ***Κόκκινος Βράχος.***

Κόκκινο Λιθάρι, το := Περιοχή του μικρού λόφου δυτικά από το *Καταφύγι*. Την ονομασία αναφέρει ο χάρτης των Χριστομάνου-Lindemager.

Κόκκινος Βράχος, ο (Κόκκινα Λιθάρια) := Χαμηλή κορυφή στο *Πανί* πάνω από το Κ.Τ.Ε.Ο.

Κόπρος, ο (Πάτροκλος, Γαιδουρονήσι, Πάτροκλου Χάραξ) := Ονομα του νησιού του *Πάτροκλου* που το συνάντησα στο χάρτη αρχαίων τοπωνυμίων Αττικής, στην εγκυκλοπαίδεια Ελευθερουδάκη.

Κορίτιζες, οι := Περιοχή στην *Αγια Φωτεινή* όπου υπάρχει πλήθος από αρχαιότητες. Οι Βλάχοι ονομάζουν αυτή την περιοχή "*Μνήμα της Βασιλοπούλας*". Στα αρβανίτικα Κορίτιζες σημαίνει Γούρνες που πίνουν τα πρόβατα νερό. (Αντωνίου).

Κορωνιάς, ο := Περιοχή δίπλα στις αλυκές που είχε σπίτι ο Κορωνιάς, που ήταν φύλακας στις αλυκές.

Κουδούνι, το := Σκόπελος χίλια πεντακόσια μέτρα δυτικά του ξενοδοχείου *Εντεν*.

Κούλουρη, η := Περιοχή στο *Κασίδι*.

Κουλοχέρι, το := Οι λόφοι νοτιοανατολικά της *Δροσιάς*. Τμήμα της λοφοσειράς που χωρίζει την περιοχή της Αναβύσσου από τη Λαυρεωτική.

Κουμαροδιάσελο, το := Δες ***Κιάφα Μάριζα.***

Κούρμπα, η := Απότομη στροφή στον δρόμο Αναβύσσου-Κερατέας ανάμεσα στους λόφους *Κουμαροδιάσελο* και *Μυλόπετρα*. Αμέσως μετά αρχίζει το οροπέδιο *Μητροπήσι*, η αρχαία *Αμφιτροπή*. Ονομασία από τη Λατινική λέξη curve = καμπύλη.

Κουρούνα , η := Λόφος βορειοανατολικά της *Δροσιάς*. Τμήμα της λοφοσειράς που χωρίζει την περιοχή της Αναβύσσου από τη Λαυρεωτική.

Κουρτάκης, ο := Περιοχή νότια του οικισμού *Ολυμπος*, όπου είχε μεγάλα αμπέλια ο βιομήχανος κρασιών Κουρτάκης. Οταν τα πούλησε, στην ίδια θέση έγινε ιπποφορβείο και η περιοχή πήρε την ονομασία *Αλογα*.

Κτηνοτρόφοι, οι := Δες ***Βλάχικα.***

Λαγούσα, η := Ονομα του νησιού *Αρτζιντά* που συνάντησα στο χάρτη αρχαίων τοπωνυμίων Αττικής, στην εγκυκλοπαίδεια Ελευθερουδάκη.

Λάζντερε, το := Μικρή περιοχή στον *Αγιο Παντελεήμονα* που συνορεύει με τη χωματερή. Πήρε το όνομα από ιδιοκτήτη κτήματος στην περιοχή. (*Λάζντερε* = το χωράφι του Λαζού. Τούρκικη λέξη).

Λαθουράδα, η := Βραχονησίδα πεντακόσια μέτρα δυτικά από το όριο *Μαύρο Λιθάρι-Σαρωνίδα*. Ονομασία που προέρχεται από το αρχαίο λαθουρός = λευκόγκριζος, ή από τη λέξη λαθούρι = η φάβα.

Λάκκα, η := Μεγάλη περιοχή που περικλείεται από το δρόμο Αναβύσσου-Σαρωνίδας, τις *Αλυκές*, και τους λόφους του *Αγιου Νικόλα* και του *Μαύρου Λιθαριού*. Την ονομασία πήρε από τη μορφολογία της, που είναι επίπεδη. Τα τελευταία χρόνια αναπτύχθηκε εκεί παραθεριστικός οικισμός, δυστυχώς όμως χωρίς σχέδιο και οργάνωση. Και έτσι σήμερα αντιμετωπίζει πρόβλημα δρόμων, κοινόχρηστων χώρων κ.λ.π.

Λιβαδώνας, ο := Χείμαρος από την *Αγια Φωτεινή* προς τον *Χάρακα*.

Λιμεναρχείο, το := Περιοχή στην Φώκαια που βρίσκεται το λιμεναρχείο.

Λίμνη, η (Ελος) := Επίπεδη έκταση, βόρεια του ξενοδοχείου SARONIC GATE, ανάμεσα στον παραλιακό δρόμο και τη θάλασσα. Η ονομασία προέρχεται από την ύπαρξη, τα παλιά χρόνια, στο σημείο αυτό μικρής λιμνοθάλασσας (LAGUNE) που το καλοκαίρι ξεραινόταν. Μπαζώθηκε τα τελευταία χρόνια.

Λιοτρίβι, το := Περιοχή λίγο νότια του *Αγιου Παντελεήμονα*, όπου υπάρχει το λιοτρίβι του Καρατζόγλου.

Λιούλι Κούκι, το := Δες ***Λογοθέτη*** (Λιούλι Κούκι αρβανίτικα σημαίνει κόκκινο λουλούδι). Στον παλιό χάρτη της Γ.Υ.Σ. και στον χάρτη του KAUPERT αναφέρεται σαν ***Λινοκούκι***.

Λιούτσα η := Δες ***Λούτσα***.

Λογοθέτης, ο := Λόφος και περιοχή νότια του *Καπό* και βόρεια του *Αντωνάκη*. Σήμερα ανήκει στον οικισμό *Α.Τ.Ε.* Πήρε το όνομα από τον τσιφλικά της περιοχής, Αντώνη Λογοθέτη. Σώζεται ακόμα η κατοικία του τσιφλικά. Στην περιοχή έχουν βρεθεί αρχαία νεκροταφεία. Ο J. A. KAUPERT στο χάρτη του 1887 αναφέρει το λόφο αυτό σαν *Λίνο Κούκι* .

Επίσης *Λογοθέτη* ονόμαζαν και την περιοχή του *Ολύμπου* νότια του Υ*δραγωγείου*.

Λούτσα, η (*Λιούτσα*) := Περιοχή αμέσως νοτιοδυτικά του οικισμού Φέριζα, μέχρι το λόφο *Αλογάρη*. Υπάρχει πλήθος αρχαίων επιφανειακών ευρημάτων, όστρακα, θεμέλια κ.λ.π. Ονομασία που προφανώς προέρχεται από τα πολλά νερά που έχει.

Λούτσα στα αρβανίτικα σημαίνει λακκούβα με νερό. Η λέξη όμως είναι αρχαία Ελληνική παραφθορά του λούω›λούουσα›λούτσα.

Λόφος Αρετσού, ο := Δες *Αγια Βαρβάρα*.

Λόφος Φωκαέων, ο := Δες *Αγια Ειρήνη*.

Μαλβούτι, το (Μαλιμπούτι, το Ασφακερή) := Ετσι ονομάζει το *Μαλιμπούτι* ο χάρτης της Γ.Υ.Σ.

Μάλια Μάδε, η := Μεγάλος λόφος στη *Σάκα*. (Αντωνίου).

Μαλιμπούτι, το (Ασφακερή, Μαλβούτι) := Την ονομασία αυτή έχει ο χάρτης του KAUPERT και της Γ.Υ.Σ. στον λόφο ακριβώς νότια της Φώκαιας και ο χάρτης των Χριστομάνου-Lindemager δυτικότερα προς τη *Χωράφα*. Μάλι Μπούτι = μεγάλο βαρέλι, Αρβανίτικη λέξη, με αρχαία Ελληνική προέλευση μάλα = πάρα πολύ.

Μαλτέζος, ο := Περιοχή δίπλα στον *Αγιο Γιώργη*, από το όνομα παλιού ιδιοκτήτη κτημάτων στην περιοχή.

Μανούτσος, ο := Περιοχή βορειοανατολικά του Αρί, σήμερα γεμάτη εξοχικά, κυρίως αυθαίρετα, οι οικιστές των οποίων έδωσαν το όνομα *Γαλήνη* στην περιοχή.

Μανταύσι, το (*Μενταύσι*) := Την ονομασία αυτή έχει το χοτζέτι των Μαρκέλων για την περιοχή του *Σκόρδι*, που όμως δεν αναφέρεται στον χάρτη των Χριστομάνου-Lindemager, και ούτε τη συνάντησα σε άλλο χάρτη.

Μαρκέλου, οι := *1.* Βραχονησίδες τριακόσια μέτρα δυτικά του βόρειου άκρου της Σαρωνίδας. Πήραν το όνομα από το Μαρκέλο που αγόρασε το Τσιφλίκι της Αναβύσσου από τους Τούρκους Δερβίς Αγά, Αλή και Χαφιζέ, το 1830. Ηταν από την Αίγινα αλλά προφανώς το όνομα του, και ίσως και η καταγωγή του, είναι Ρωμαϊκό.

2. Επίσης *Μαρκέλου* ονομαζόταν η περιοχή βόρεια του *Σκόρδι* ανάμεσα στις *Καλαμιές* και τη *Θέρμη*.

Μαύρο Λιθάρι, το := Περιοχή κατά μήκος του παραλιακού δρόμου Αθηνών-Σουνίου, από τα όρια της Σαρωνίδας μέχρι τον *Αγιο Νικόλα*. Πήρε το όνομα από το μεγάλο μαύρο βράχο μέσα στην θάλασσα μπροστά στο ξενοδοχείο *Έντεν*. Σήμερα είναι πυκνοκατοικημένη περιοχή από εξοχικά σπίτια. Ονομασία παλαιότερη του 1880 γιατί την αναφέρει ο J. A KAUPERT, καθώς και ο χάρτης των Χριστομάνου-Lindemager του 1891.

Μεγάλη Λάκκα, η := Η περιοχή που σήμερα ονομάζουμε *Χωράφα*. Ονομασία από το χάρτη των Χριστομάνου-Lindemager.

Μελίσσια Ιατρού, τα := Ο λόφος με τα πεύκα που βρίσκεται στο *Αρί* δεξιά του δρόμου Αναβύσσου-Κερατέας στο ύψος της διασταύρωσης της *Φέριζας*.

Μελισσουργός, ο := Περιοχή 5 χιλιόμετρα βόρεια της Αναβύσσου ακολουθώντας το δρόμο προς Καλύβια. Πήρε το όνομα από το Γεώργιο Μελισσουργό που σαν γαμπρός των αρχικών τσιφλικάδων Μαρκέλων, εκμεταλλευόταν την περιοχή και έμενε εκεί. Το σπίτι που έφτιαξε και έμοιαζε με πύργο σώζεται ακόμη σε πολύ καλή κατάσταση. Διακόσια μέτρα βορειότερα ανακαλύφθηκε ο περίφημος κούρος Κροίσος. Ολη η περιοχή είναι γεμάτη αρχαία νεκροταφεία, οικισμούς, λουτρά, παλαιοχριστιανικές εκκλησίες.

Μενδελιώτης, ο := Αναφέρεται στο Χοτζέτι των Μαρκέλων κοντά στην Συντερίνα.

Μενταύσι, το := Δες ***Μανταύσι***.

Μεσοσπορίτισα, η := Δες ***Παναγία Μεσοσπορίτισα***.

Μετόχι της Αναβύσσου, το := 1. Η περιοχή του *Αγιου Παντελεήμονα* όπως την ονομάζει ο J. A KAUPERT. Στην περιοχή που σήμερα είναι τα κτίσματα του Μπούκη υπήρχαν κτίσματα της μονής Καισαριανής. Ιδιοκτησία της μονής ήταν σχεδόν όλος ο κάμπος της Αναβύσσου.

2. Επίσης *Μετόχι* αναφέρεται και μια περιοχή βόρεια του *Προφήτη Ηλία*.

Μήλια, η := Ο δυτικός από τους τρεις λόφους του *Αγιου Νικόλα*, προς το *Μαύρο Λιθάρι*. Πήρε το όνομα από το κοριτσάκι που δολοφονήθηκε εκεί λίγο πριν τον πόλεμο του 1940. Το γεγονός αναφέρει και ο Ηλίας Βενέζης στο μυθιστόρημα του "*Γαλήνη*".

Μητροπήσι, το := Περιοχή στο βορειοανατολικό άκρο της κοιλάδας της Αναβύσσου, βόρεια του *Αρί*. Είναι σχεδόν με βεβαιότητα η θέση του αρχαίου Δήμου της Αμφιτροπής, της Αντιοχίδας φυλής. Ανήκει διοικητικά στον Δήμο Κερατέας. Ο χάρτης του J. A. KAUPERT αναφέρει στην περιοχή ερείπια μοναστηριού, γαλαρίες και αρχαία.

Μηχανή, η := Περιοχή στην διασταύρωση της παραλιακής λεωφόρου με τη λεωφόρο Καραμανλή, όπου υπήρχε το μηχανοστάσιο

περιοχή που σήμερα ονομάζουμε *Βούρλα*, βόρεια του οικισμού *Αρετσού*.

Μικρός Ελαιών, ο := Περιοχή στη Σαρωνίδα βόρεια του λόφου της σημερινής εκκλησίας. Την ονομασία αυτή έχει ο χάρτης των Χριστομάνου-Lindemager.

Μόκριζα, η (Μυλόπετρα) := Λόφος αριστερά όπως ανεβαίνουμε την ανηφόρα για *Κερατέα*, στην *Κούρμπα*. Σχηματίζουν με το *Κουμαροδιάσελο* τη ρεματιά που ανάμεσα της περνάει ο δρόμος Αναβύσσου-Κερατέας. Αρβανίτικα μόκρα σημαίνει μυλόπετρα. Ο παλιός χάρτης της Γ.Υ.Σ. αναφέρει σαν *Μόκριζα* το λόφο της *Φέριζας*.

Μόλος, ο := Δες ***Μώλος***.

Μονομερήτισα, η := Περιοχή βορειοδυτικά *του Πύργου του Μελισσουργού* με μικρό λόφο. Υπάρχουν ερείπια μικρής εκκλησίας, της *Παναγίας Μονομερήτισας*, που κατά τη παράδοση κτίστηκε σε μια μέρα.

Μπότσης, ο := Περιοχή ανάμεσα στην Ανάβυσσο και τη Φώκαια όπου είχε μεγάλο κτήμα ο Καλυβιώτης Μπότσης.

Μπούκουρα, τα := Το αναφέρει σαν τριγωνομετρικό σταθερό ο χάρτης διανομής του Υπουργείου Γεωργίας, βόρεια του χωριού *Ολυμπος*.

Μυκονιάτικα, τα := Περιοχή ένα χιλιόμετρο βορειοανατολικά της Φώκαιας. Εκεί κτίστηκε ένας από τους πρώτους παραθεριστικούς οικισμούς της Φώκαιας, δυστυχώς και αυτός χωρίς σχέδιο και έτσι σήμερα αντιμετωπίζει τα γνωστά προβλήματα των αυθαίρετων οικισμών, (δρόμοι, κοινόχρηστα κ.λ.π.).

Μυλόπετρα, η := Δες ***Μόκριζα***.

Μύλος, ο (Παγοποιείο) := Περιοχή 600 μέτρα νότια της Αναβύσσου πάνω στον επαρχιακό δρόμο, όπου υπήρχε παλιά αλευρόμυλος. Αργότερα στο ίδιο σημείο έγινε παγοποιείο και η περιοχή ονομαζόταν *Παγοποιείο*.

Μώλος, ο (Μόλος) := Η περιοχή του σημερινού λιμανιού της Φώκαιας όπου παλιά υπήρχε μικρός μώλος. Ονομα Μεσαιωνικό από το Λατινικό molo = προκυμαία. Στο ίδιο σημείο υπήρχαν πιο παλιά και τα απομεινάρια του αρχαίου λιμανιού του Ανάφλυστου, (στο σημείο που υπάρχει σήμερα η πλατφόρμα, που βάζει τραπέζια το

Μωραΐτης, ο := Περιοχή ανάμεσα στο *Μαύρο Λιθάρι* και τη *Λάκκα*. Πήρε το όνομα από τις κατασκηνώσεις της σχολής Μωραΐτη που υπάρχουν εκεί.

Νάνος, ο := Περιοχή βόρεια του *Καταφυγίου* κοντά στην Α.Τ.Ε. όπου κατοικούσε ο αγροφύλακας Νάνος.

Νάρκες, οι (Αγιοι Σαράντα, Γκριτζίνας) := Περιοχή βόρεια του *Αγιου Παντελεήμονα* δεξιά και αριστερά του επαρχιακού δρόμου Αναβύσσου-Καλυβίων. Πήρε αυτό το όνομα γιατί υπήρχε εκεί ναρκοπέδιο των Γερμανών κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Είχαν συμβεί ατυχήματα στην περιοχή από ξεχασμένες νάρκες, σε τρακτέρ ή ανθρώπους που έψαχναν για εκρηκτικά για ψάρεμα, πριν το καθαρίσει πλήρως ο στρατός.

Ναυπηγείο, το := Περιοχή κάτω από το εκκλησάκι του *Αγιου Νικόλα*, όπου είχαν φτιάξει ναυπηγείο οι Φωκιανοί πρόσφυγες.

Νεκροταφείο, το := Περιοχές γύρω από τα νεκροταφεία της Αναβύσσου και της Φώκαιας.

Νικολάου, ο := Περιοχή αμέσως νοτιοανατολικά *του Αγιου Παντελεήμονα*. Βρέθηκε εκεί πλούσιο νεκροταφείο των Γεωμετρικών χρόνων στο κτήμα του Νικολάου. Πολλά χρυσά αντικείμενα και όμορφα αγγεία που βρέθηκαν εδώ το 1965 και το 1969, στολίζουν τις προθήκες του αρχαιολογικού Μουσείου της Αθήνας και της Βραυρώνας. Η ανακάλυψη ενός ολόκληρου απείραχτου νεκροταφείου αυτής της εποχής, που είναι μοναδικό σε όλη την Αττική, είναι ανεκτίμητο δώρο για τους ερευνητές της ιστορίας μας.

Νινέτ, το := Περιοχή στον παραλιακό οικισμό *Αρετσού* Αναβύσσου όπου υπάρχει ο κινηματογράφος *Νινέτ*, που έχει το όνομα της γυναίκας του ιδιοκτήτη του κινηματογράφου.

Νταμάρι, το := 1. Περιοχή στην ανατολική πλαγιά του βουνού *Ολυμπος*, βορειοδυτικά της Αναβύσσου. Λειτουργούσε εκεί νταμάρι του Ερμή. Σήμερα είναι εκεί η μεγάλη δεξαμενή ύδρευσης της Αναβύσσου.

2. Επίσης περιοχή μέσα σε χαράδρα ένα χιλιόμετρο μετά τη Φώκαια, προς το Σούνιο, όπου λειτουργούσε νταμάρι του Οικονομάκη. Σήμερα είναι η χωματερή της Φώκαιας. Από την Τούρκικη λέξη damar = λατομείο

το συνεταιρισμό των δικηγόρων που αγόρασε τμήμα της περιοχής για να το εντάξει στο σχέδιο.

Ξηρόν Πηγάδι, το (Πούσι Θατ) := Την ονομασία αυτή έχει ο χάρτης των Χριστομάνου-Lindemager του 1891 σε δύο τοποθεσίες, στο *Αρί*, και στην μεγάλη ρεματιά της ανατολικής πλευράς του βουνού *Ολυμπος (Σκόρδι)*. Το αναφέρει σαν τριγωνομετρικό και ο χάρτης διανομής του Υπουργείου Γεωργίας σε δύο περιοχές, στο *Αρί* κοντά στον επαρχιακό δρόμο που πάει για Κερατέα και στο βουνό *Σκόρδι*.

Οικονομάκης, ο (Νταμάρι) := Περιοχή της Φώκαιας όπου είχε λατομείο ο Οικονομάκης. Αργότερα εκεί έγινε η χωματερή της Φώκαιας.

Ολυμπος, ο := 1. Το βουνό πάνω από την Ανάβυσσο και τη Σαρωνίδα. Εχει δύο κορυφές, που τις χωρίζει μια βαθιά ρεματιά, όπου τελευταία κατασκευάστηκε η καινούργια χωματερή της Αναβύσσου. Η υψηλότερη κορυφή έχει ύψος 486 μέτρα και ονομάζεται *Ολυμπος*. Είναι η κορυφή πάνω από την Ανάβυσσο και τη Σαρωνίδα, στο κέντρο του βουνού. Η δεύτερη κορυφή του, στο βόρειο μέρος, πάνω από τον *Αγιο Παντελεήμονα*, έχει ύψος 357 μέτρα και ονομάζεται *Σκόρδι*.

Πολλοί ονομάζουν όλο το βουνό *Σκόρδι* αντί *Ολυμπος*. Επίσης ο R. Lepsius στο βιβλίο του "Η γεωλογία της Αττικής" το 1906 ονομάζει όλο το βουνό *Σκόρδι*. Ο J. A. KAUPERT όμως, στο χάρτη του το 1887 αναφέρει την υψηλότερη κορυφή *Ολυμπος* και τη δεύτερη σε ύψος *Σκόρδι*.

Οι επίσημοι χάρτες της Γ.Υ.Σ. και της Ε.Σ.Υ.Ε. ονομάζουν όλο το βουνό *Ολυμπο* και τη χαμηλότερη κορυφή *Σκόρδι*.

Η ονομασία προέρχεται κατά μια εκδοχή από το βουνό των θεών. Κατά μια άλλη εκδοχή από παραφθορά του ονόματος Αιγιλία, αρχαίου δήμου της περιοχής.

2. Επίσης *Ολυμπος* είναι η ονομασία κοιλάδας νότια του βουνού *Πανί*, από τη *Φέριζα* μέχρι την *Τραπουριά*. Η περιοχή είναι γεμάτη σημαντικές αρχαιότητες γιατί ήταν κατοικημένη συνεχώς από τα προϊστορικά χρόνια μέχρι σήμερα. Σε αυτή την περιοχή πρέπει να βρισκόταν οι αρχαίοι Δήμοι των *Θορών*, της *Αιγιλίας* και ίσως των *Φρεαρίων*. Στην περιοχή γύρω από το *Υδραγωγείο* και τη *Βασιλική του Ολύμπου* σώζονται εκτεταμένα αρχαία ερείπια, άλλα στη θέση

3. Επίσης *Ολυμπος* είναι η ονομασία μικρού οικισμού στην κοιλάδα του *Ολύμπου*, που ανήκει διοικητικά στα Καλύβια. Το χωριό πιθανόν να είναι χτισμένο πάνω στις αρχαίες Θορές. Στο χωριό είχε το σπίτι του από χρόνια ο διάσημος γλύπτης Μέμος Μακρής. Ηταν το χωριό του τσιφλικιού και πουλήθηκε μαζί με το τσιφλίκι από τους Τούρκους στους Μαρκέλους.

Παγοποιείο, το := Δες ***Μύλος***.

Παλαιά Φώκαια, η := Δες ***Φώκαια Παλαιά***.

Παλαιολιότριβον, το := Αναφέρεται στο χοτζέτι των Μαρκέλων και είναι στην περιοχή του *Αρί*. Μάλλον θα εννοεί κάποιο παλιό λιοτρίβι. Σε κάποια δικαστική απόφαση αναφέρεται σαν *Παλαιό Λιοτρίβι*.

Παλιά Λουτρά, τα := Ονομασία περιοχής στο *Κάλμι* που αναφέρεται σε χάρτη του Υπουργείου Γεωργίας σαν τριγωνομετρικό σταθερό σημείο. Στην περιοχή υπάρχουν αρχαία λουτρά (θέρμες), από κει και το κοντινό τοπωνύμιο *Θέρμη*.

Παλιά Μηχανή, η := Περιοχή όπου παλιότερα υπήρχε η παλιά μηχανή άντλησης θαλασσινού νερού, των *αλυκών* Αναβύσσου. Ηταν στη μέση περίπου του σημερινού περιφερειακού δρόμου των *αλυκών*.

Παναγία Μεσοσπορίτισα, η := Περιοχή διακόσια μέτρα νοτιανατολικά του χωριού *Ολυμπος* όπου υπάρχει το ομώνυμο εκκλησάκι. Η εκκλησία είναι αφιερωμένη στα Εισόδια της Θεοτόκου, και χτίστηκε γύρω στον δέκατο αιώνα. Οι τοιχογραφίες της όμως που φαίνονται σήμερα έγιναν γύρω στα τέλη του 18ου αιώνα. Προφανώς κάτω από αυτές υπάρχουν άλλες παλαιότερες, που όμως δεν έχουν ακόμα ερευνηθεί.

Παναρίτι, το (Παναρήτι) := Περιοχή στο δυτικό μέρος του *Αρί*, στις πλαγιές των λόφων. Τόπος γεμάτος ερείπια αρχαία και θεμέλια δυο τουλάχιστον εκκλησιών, καθώς και ερείπια μοναστηριού, όπως δείχνει ο χάρτης του J. A. KAUPERT. Ισως αυτό να είναι το ίδιο μοναστήρι που αναφέρουμε ότι υπάρχει στο *Αρί*. Το αναφέρει και ο παλιός χάρτης της Γ.Υ.Σ σαν *Παναρήτι*.

Πάνειο, το := Δες ***Πανί***.

Πανί, το (Πάνειο) := Βουνό στα βόρεια της περιοχής Αναβύσσου, νότια της Κερατέας και ανατολικά των Καλυβίων. Το υψηλότερο βουνό της περιοχής, με υψηλότερη κορυφή το

ανακαλυφθεί ιερό του θεού. Πρώτη φορά που αναφέρεται αυτή η ονομασία στις πηγές, είναι σε επιστολή του Μητροπολίτη Αθηνών Μιχαήλ Ακομινάτου, το έτος 1205, όπου σε κάποια φράση αναφέρει *... την του πανικού όρους ακρώρειαν...*, χωρίς όμως να διευκρινίζει αν πρόκειται γι αυτό το βουνό.

Πάντος, ο := Περιοχή ανάμεσα στην Φώκαια και την Ανάβυσσο όπου είχε σπίτι από παλιά ο Καλυβιώτης Πάντος. (Στη σημερινή οδό Μικράς Ασίας).

Πατητήρια, τα := Περιοχή 200 μέτρα βορειοανατολικά του Αγίου Παντελεήμονα, πάνω στον δρόμο Αναβύσσου-Κερατέας, όπου παλιά υπήρχαν πατητήρια. Στο μικρό λόφο βορειοανατολικά των πατητηριών υπάρχουν ίχνη προϊστορικού οικισμού. Σε μικρή απόσταση νότια από τα πατητήρια είναι το κτήμα *Νικολάου*, όπου βρέθηκε το πλούσιο *Γεωμετρικό Νεκροταφείο*.

Επίσης πατητήρια ονομαζόταν διάφορες περιοχές που είχαν πατητήρια π.χ. Αποίκου, Παπαδόπουλου, Μεθενίτη, Μαλτέζου, Ερμή, κ.λ.π.

Πάτροκλος, ο (Γαϊδουρονήσι, Πάτροκλου Χάραξ, Κόπρος) := Νησί στο ύψος του 65ου χιλιόμετρου της λεωφόρου Αθηνών-Σουνίου. Είναι ιδιοκτησί σήμερα της οικογένειας Γιατράκου. Πήρε την ονομασία του από τον Πάτροκλο, ναύαρχο του στόλου του Αιγύπτιου βασιλιά Πτολεμαίου γιου του Πτολεμαίου Λάγου. Τον είχε στείλει ο Πτολεμαίος να βοηθήσει τους συμμάχους του Αθηναίους, που υπέφεραν από τις επιδρομές του Μακεδόνα Αντίγονου. Είχε σε αυτό το νησί το στρατόπεδο του, που ίχνη του σώζονται μέχρι σήμερα.

Συνάντησα στο χάρτη αρχαίων τοπωνυμίων Αττικής, στην εγκυκλοπαίδεια Ελευθερουδάκη, το όνομα *Κόπρος* σαν αρχαίο τοπωνύμιο του νησιού.

Αλλες ονομασίες του από διάφορους παλιούς χάρτες είναι:

α. *Guadelono* σε χάρτη του 1640 του J. BLAEU.

β. *Gaidaronisi* σε χάρτη του 1715 του N. DE FER. Εδώ πρωτοεμφανίζεται η ονομασία *Γαιδαρονήσι*.

γ. *Patrocli* σε χάρτη του 1638 του J.J. JASON.

δ. *Guidronisa* και *Patrocli* σε χάρτη του 1702 J. B. HOMANN.

ε. *Provencale* σε χάρτη του 1738 του X. E. BELLIN.

Πάτροκλου Χάραξ, ο := Η αρχαία ονομασία του νησιού του *Πάτροκλου*. (χάραξ = στρατόπεδο).

Αναφέρεται στον χάρτη του J.J. JASON του 1638 σαν "Proclu clarax". Ο ίδιος χάρτης όμως, παραδίπλα έχει ένα άλλο νησάκι που το ονομάζει "Patrocli".

Παπαθανάσης, ο := Η περιοχή που ο επαρχιακός δρόμος Αναβύσσου-Παραλίας συναντά τη Λεωφόρο Σουνίου. Πήρε το όνομα από τον ιδιοκτήτη ταβέρνας. Ο J. A. KAUPERT στο χάρτη του του 1887 αναφέρει στο σημείο αυτό ταβέρνα και αμαξοστάσιο.

Πετράκης ο := Περιοχή πάνω από τα *Βούρλα* όπου υπήρχε το περιβόλι του Πετράκη.

Πέρα Μώλος, ο := Η περιοχή λίγο έξω από τη Φώκαια προς το Σούνιο όπου υπάρχει μώλος.

Περιφέρι, το := Περιοχή ακριβώς βόρεια του χωριού *Ολυμπος*, το συναντάμε στο χάρτη των Χριστομάνου-Lindemager.

Πευκάρα, η := Περιοχή της Παλαιάς Φώκαιας, νότια του *Καταφυγίου* όπου υπάρχει μεγάλος πεύκος. Συνορεύει με τη *Χωράφα*.

Πεύκα, τα := Περιοχή στην νοτιανατολική γωνιά του χωριού Παλαιά Φώκαια, όπου υπάρχει πευκώνας και ταβέρνες.

Πεύκα Γιουρντά, τα := Παλαιότερο όνομα της περιοχής που σήμερα είναι η Σαρωνίδα. Δες και *Γιουρντά*.

Πεύκος, ο := Περιοχή στη νότια είσοδο της Αναβύσσου, όπου υπάρχουν δύο μεγάλα αιωνόβια πεύκα. Κάτω από αυτό το πεύκο, εγκαταστάθηκαν οι Αρετσιανοί όταν πρωτοήρθαν το 1924 στην Ανάβυσσο. Εκεί μέσα σε αντίσκηνα πέρασαν αρκετούς μήνες μέχρι να χτιστούν τα σπίτια. Σήμερα είναι στο κράσπεδο της λεωφόρου Καραμανλή.

Πηγάδι Αγνώστη, το := Περιοχή με πηγάδι κοντά στη *Φέριζα*. Στη περιοχή υπάρχουν και άλλα παλιά πηγάδια.(Αντωνίου).

Πηγάδι Βαλμά, το := Περιοχή με πηγάδι στον *Βαλμά*.(Αντωνίου).

Πηγάδι Βόντα, το := Περιοχή με πηγάδι στην *Βόντα*. Αναφέρεται και στο χοτζέτι των Μαρκέλων.

Πηγάδι του Κυνηγού, το := Περιοχή με πηγάδι στην *Αγια Φωτεινή*.(Αντωνίου)

Πηγάδι της Λάκκας, το := Τρία πηγάδια υπήρχαν στη Λάκκα, δύο κοντά στις αλυκές και ένα στην *Γελαδόστρατα*.

Πηγάδι του Μεθενίτη, το := Περιοχή με πηγάδι στην ανατολική περιφέρεια της Αναβύσσου με καλό νερό, από όπου έπαιρναν πόσιμο νερό οι ανατολικές γειτονιές της Αναβύσσου, πριν σκάψουν τα νέα πηγάδια.

Πηγάδι της Φέριζας, το := Περιοχή με πηγάδι στη *Φέριζα*, βόρεια του οικισμού. Το πηγάδι αυτό είναι αρχαίο και πρέπει να υπήρχε οικισμός γύρω από αυτό, επειδή υπάρχουν πολλά ερείπια τριγύρω. Γύρω από το *λόφο της Φέριζας* υπάρχουν και άλλα αρχαία πηγάδια, αλλά όταν λέμε πηγάδι της *Φέριζας*, εννοούμε αυτό που βρίσκεται στη βόρεια πλευρά, με τα αρχαία θεμέλια γύρω.

Πολίτη, του := Την ονομασία αυτή έχει ο χάρτης των Χριστομάνου-Lindemager του 1891 στην περιοχή ανάμεσα στο *Κάλμι* και τη *Θέρμη*, βόρεια της κορυφής *Σκόρδι*, που αργότερα ονομάστηκε *Μαρκέλου*.

Πουρναράκια, τα := Περιοχή στην πλαγιά του βουνού *Πανί*, βόρεια της *Φέριζας*. (Αντωνίου)

Πούσι Θατ, το (Ξηρόν Πηγάδι) := Περιοχή νότια της *Μόκριζας*. Αρβανίτικα σημαίνει ξεροπήγαδο. Την ίδια ονομασία στα Ελληνικά (Ξεροπήγαδο) συναντάμε στο χάρτη των Χριστομάνου-Lindemager

Πούσι Θελ, το := Περιοχή στο *Αρί*, σημαίνει βαθύ πηγάδι. Προφανώς είναι ένα βαθύ μεταλλευτικό πηγάδι δίπλα στο δρόμο του *Αρί*, που βρίσκεται μέσα σε ένα ερειπωμένο κτίσμα.

Προφήτης Ηλίας, ο := Λόφος ανατολικά του χωριού της Φώκαιας, σε απόσταση 4-5 χιλιόμετρων, που έχει ύψος 356 μέτρα. Στην κορυφή του λόφου βρίσκεται το παλιό εκκλησάκι του *Προφήτη Ηλία*. Υπάρχουν πολλές αρχαιότητες τριγύρω.

Πυργάκι, το (Πύργος, Τζόπα) := Λόφος και περιοχή νότια του *Καταφυγίου*. Στην κορυφή του λόφου υπάρχει ερειπωμένος μικρός πύργος. Στις πλαγιές του λόφου υπάρχουν ίχνη μεγάλου προϊστορικού οικισμού. Χρησίμευε για παρατηρητήριο και φυλάκιο, για να ειδοποιούνται έγκαιρα οι κάτοικοι για τις επιδρομές των πειρατών. Ο J. A. KAUPERT στο χάρτη του 1887 αναφέρει το *Πυργάκι* με την ονομασία Tzopa και δείχνει ότι υπάρχει εκεί Μεσαιωνικό ερειπωμένο κάστρο (kastell).

Πυργάρι, το := Αναφέρεται στο χοτζέτι των Μαρκέλων χωρίς μεγάλη σαφήνεια, για την περιοχή του *Σκόρδι* πάνω από τον *Αγιο Παντελεήμονα*. Δεν βρίσκουμε όμως στον χάρτη των Χριστομάνου-Lindemager σε αυτήν την περιοχή τέτοια ονομασία. Αντίθετα υπάρχει τέτοια ονομασία σε αυτό το χάρτη, στην περιοχή του βουνού *Πανί*. Δεν μπόρεσα να το διασταυρώσω.

Πύργος του Μελισσουργού, ο := Δες ***Μελισσουργού.***

Πύργος Φοινικιάς, ο := Δες ***Φοινικιά.***

Ρέθι Κόκλι, το := Την ονομασία αυτή έχει ο χάρτης των Χριστομάνου-Lindemager, στην περιοχή του *Πανιού*, πάνω από την *Τραπουριά*. Ρέθι = στεφάνι, πλαγιά, στα Αρβανίτικα. Προφανώς παραφθορά των αρχαίων *λέξεων* ρέω, ρείθρο .

Ρέθι Κούκι, το := Την ονομασία αυτή έχει ο χάρτης των Χριστομάνου-Lindemager του 1891, στην περιοχή του *Πανιού* πάνω από του *Μελισσουργού*.

Ρέθι Μωραΐτη, το := Την ονομασία αυτή έχει ο χάρτης των Χριστομάνου-Lindemager του 1891, στην περιοχή του *Αρί*.

Ρέθι Νέρι, το := Την ονομασία αυτή έχει ο χάρτης των Χριστομάνου-Lindemager του 1891, στην περιοχή του *Αρί*.

Ρέμα των Αλυκών, το := Περιοχή στο περιφερειακό ρέμα των *Αλυκών* που είχε θαλασσινό νερό και ήταν γεμάτο κεφαλόπουλα και χέλια. Εκεί ψαρεύαμε πιτσιρικάδες. Αφού πρώτα θολώναμε το νερό, πιάναμε τα ζαλισμένα ψάρια με απόχες η και με τα χέρια καμιά φορά.

Ρέμα Αρί, το := Μεγάλο ρέμα στα νοτιοδυτικά του *Αρί* που μαζεύει όλα τα νερά από τη *Σάκα*, από το *Μητροπήσι* και από τη *Μάριζα*. Καταλήγει και σκορπίζει τα νερά του στα βόρεια της *Βόντα*, από όπου ακολουθώντας τον κάμπο, όχι πια σε καθορισμένη κοίτη, φθάνουν στη θάλασσα. Είναι το ρέμα που σε συνδυασμό με το ρέμα *Αλογάρη* πλημμυρίζουν τη *Βόντα*, μερικές φορές με καταστροφικές συνέπειες.

Ρέμα Μανούτσου, το := Ρέμα που έρχεται από την περιοχή *Μανούτσου* μέσα από το στενό της *Κούρμπα*, παράλληλα με το δρόμο Αναβύσσου-Κερατέας και χύνεται στο ρέμα *Αρί*.

Ρέμα Μάριζα, το := Ρέμα που έρχεται από το λόφο *Κιάφα Μάριζα* και χύνεται στο ρέμα *Αρί*.

Ρέμα Μόκριζα, το := Ρέμα που έρχεται από το λόφο *Μόκριζα* και χύνεται στο ρέμα *Αρί*.

Ριμινίτες, οι := Περιοχή πίσω από την καινούργια εκκλησία της Αναβύσσου όπου έχουν οικόπεδα τα μέλη του συνεταιρισμού παλαιών πολεμιστών του Ρίμινι.

Σάκα, η := Περιοχή βορειοανατολικά της *Φέριζας* προς το *Μητροπήσι*. Παραθεριστικός οικισμός κυρίως αυθαιρέτων.

Σανταρίκη, η := Προφανώς λανθασμένη έκφραση του Σανταρίνη, Σάντα Ειρήνη, (*Συντερίνα*). Το συνάντησα σε δικαστική απόφαση για το τσιφλίκι των Μαρκέλων.

Σαντζώρτζης, ο (Αγιος Γεώργιος) := Ετσι ονομάζουν οι ντόπιοι το νησί Αγιος Γεώργιος.

Σαντόζα, ο := Περιοχή νοτιοανατολικά της *Φέριζας* πάνω στον δρόμο Αναβύσσου-Κερατέας. Πήρε το όνομα από τον Ισπανό Σαντόζα, που εκμεταλλευόταν τις αλυκές και είχε μεγάλο κτήμα στην περιοχή. Σήμερα το κτήμα το κατέχει η εφοπλιστική οικογένεια Μαρτίνου.

Σαρωνίδα, η =: Ο γνωστός μεγάλος παραθεριστικός οικισμός που αναγνωρίστηκε ως αυτόνομη Κοινότητα το 1979.

Σκαστή Πέτρα, η (Κομμένος Βράχος, Σχισμένος Βράχος) := Η κορυφή του λόφου δεξιά όπως ανεβαίνουμε για *Συντερίνα* από την *Α.Τ.Ε.* Πήρε το όνομα από το χαρακτηριστικό σχήμα του βράχου στην κορυφή, που έχει σκιστεί στα δύο.

Σκόρδι, το := Κορυφή του βουνού *Ολυμπος* στο βόρειο μέρος προς του *Μελισσουργού*, με υψόμετρο 375 μέτρα. *Σκόρδι* οι ντόπιοι ονομάζουν όλο το βουνό. Ελληνική λέξη που προέρχεται από την αρχαία λέξη σκόροδον, σκόρδον.

Σκουπίδια, τα := Οι περιοχές των χωματερών Αναβύσσου και Φώκαιας.

Σούδα, η := Πέρασμα μεταξύ *Σάκας* και *Τζαρτζαβίλας* (Αντωνίου). Από το Λατινικό suda = χαράκωμα.

Σούμα του Ερμή, η := Δες ***Ερμή***. Από το Λατινικό summa = σύνολο.

Σούριζα, η := Ρεματιά του βουνού *Πανί* πάνω από το χωριό *Ολυμπος*. Από την Αρβανίτικη λέξη σούρι = άμμος, χαλίκι. Προφανώς παραφθορά των Ελληνικών λέξεων σύρω και σωρός.

Σουφλερή, η := Λόφος με δύο κορυφές, δυτικά του *Προφήτη Ηλία* και νότια της *Χωράφας*. Σ αυτόν το λόφο βρίσκεται η *Σπηλιά του Νταβέλη* (*Τρύπια Σπηλιά*), και η σπηλιά που θεωρούμε ότι είναι το ιερό του Πάνα.

Σπηλιά του Πάνα, η := Μικρή σπηλιά, στο λόφο *Σουφλερή*, όπου με πολύ μεγάλη πιθανότητα βρισκόταν το ιερό του θεού Πάνα, το Πάνειον που αναφέρει ο Στράβων ότι είδε "... περί τον Ανάφλυστον..."

Σπηλιά του Νταβέλη, η := Σπηλιά στα βόρεια του λόφου *Σουφλερή*, πάνω από τη *Χωράφα*. Εχει βουλιάξει η οροφή και έχει δημιουργηθεί τρύπα, γι αυτό λέγεται και *Τρύπια Σπηλιά*. Προφανώς κάποτε υπήρξε καταφύγιο του λήσταρχου Νταβέλη.

Σπηλιάς, ο := Λοφάκι νότια της *Φέριζας* προς την *Τζαρτζαβίλα*. Αναφέρεται στο χάρτη των Χριστομάνου-Lindemager σαν Σπηλιά, και στον χάρτη του J. A KAUPERT σαν spilias

Σταυροδρόμι, το := Περιοχή στο κέντρο της *Βόντα* όπου συναντώνται οι δρόμοι *Αγίου Παντελεήμονα-Καπό* και Αναβύσσου-*Τζαρτζαβίλας*. Τριγωνομετρικό του Υπουργείου Γεωργίας.

Στέκα, η := Λόφος στη περιοχή που σήμερα ονομάζεται *Δροσιά*. Στο χάρτη του J. A. KAUPERT με αυτό το όνομα σημειώνεται ο λόφος ακριβώς δυτικά του *Καπό*. Η ονομασία πιθανόν από την Ελληνική λέξη στέκω.

Στέρνα, η := Την ονομασία αυτή έχει ο χάρτης των Χριστομάνου-Lindemager του 1891, σε δύο σημεία. Στην περιοχή που σήμερα ονομάζεται *Καταφύγι*. Ο J. A. KAUPERT αναφέρει "αποθήκες νερού". Προφανώς υπήρχαν στέρνες νερού και δεν έχει ερευνηθεί αν ήταν αρχαίες, πράγμα που θα σήμαινε ότι αρχαίες μεταλλουργικές εργασίες γίνονταν μέχρι την περιοχή του Αγίου Γιώργη.

Στρώμα, το (Τρώμα) := Λόφος ανάμεσα στην *Αγία Φωτεινή* και το *Χάρακα*.

Συνοικισμός, ο := Δες ***Βλάχικα***. Τριγωνομετρικό του Υπουργείου Γεωργίας.

Σφυρής, ο := Περιοχή ανατολικά της Φώκαιας με μεγάλη έκταση θερμοκηπίων λουλουδιών, από τον ιδιοκτήτη των οποίων πήρε το όνομα της.

Σχισμένος Βράχος, ο (Κομμένος Βράχος, Σκαστή Πέτρα) := Δες ***Σκαστή Πέτρα***.

Σχίνα, τα := Περιοχή στο βουνό κοντά στη *Φέριζα* (Αντωνίου).

Σχολείο, το := Ονομα της περιοχής γύρω από τα Δημοτικά Σχολεία Αναβύσσου και Φώκαιας.

Ταλκ, το := Μικρά λιμανάκια με αμμουδιά ένα χιλιόμετρο μετά τη Φώκαια προς το Σούνιο. Σήμερα είναι Κοινοτικό κάμπινγκ. Το όνομα οφείλεται στο χώμα που υπάρχει εκεί και μοιάζει πολύ με σκόνη ταλκ.

Τζαρτζαβίλα, η (Τζαρδαβίλα) := Κάμπος νοτιανατολικά της *Φέριζας* και δυτικά του δρόμου Αναβύσσου-Κερατέας. Εχουν εντοπιστεί πολλά αρχαία (οικισμοί, νεκροταφεία, κ.λπ). Η ονομασία πιθανόν προέρχεται από την Τούρκικη λέξη chardak= ξύλινο καλύβι και την Αρβανίτικη λέξη vile=αρχοντικό.

Τζήτζαινα, η := Περιοχή νότια του *Μελισσουργού*, από το όνομα μιας των κληρονόμων των Μαρκέλων.

Τζόπα, η (Τzopa, Πυργάκι, Πύργος) := Ονομασία που δίνει ο χάρτης του J. A. KAUPERT στο λόφο που είναι το *Πυργάκι*.

Τζούμπα, η := Με αυτό το όνομα ο Αντωνίου αναφέρει τους τρεις μικρούς λόφους στο *Καπό*. Ομως ο J. A KAUPERT αναφέρει μόνο το λόφο του *Καπό* σαν *Τζούμπα Καπό*. Η έκφραση "...τες Τζούμπες..." αναφέρεται και στο χοτζέτι των Μαρκέλων, για την περιοχή του *Καπό*.

Τουρκολίμανο, το := Κοιλάδα δεξιά και αριστερά από τον παραλιακό δρόμο λίγο πριν φτάσουμε στο *Κασίδι*. Σήμερα είναι πυκνοχτισμένη από εξοχικά σπίτια.

Τουρκοχώραφο, το := Δες ***Χωράφι Τούρκικο***.

Τραπουριά, η (Δραπουριά) := Περιοχή βόρεια του δρόμου Αναβύσσου-Καλυβίων στο ύψος του *Πύργου του Μελισσουργού*. Πυκνοκατοικημένη από εξοχικά σπίτια. Η περιοχή είναι γεμάτη αρχαία.

Τριανταφύλλεζα, η := Περιοχή που καταλαμβάνει το βόρειο τμήμα του οροπεδίου της *Αγιας Φωτεινής*.

Τρύπια Σπηλιά, η := Δες ***Σπηλιά Νταβέλη***.

Τρύπια Πέτρα, η := Περιοχή στην Λεωφόρο Σουνίου λίγο πριν το *Τουρκολίμανο*.

Τσαμαδός, ο := Περιοχή βορειοδυτικά του λόφου *Αλογάρη*, στη *Λούτσα*, πήρε το όνομα της από τον ιδιοκτήτη σπιτιού και εκτάσεων στην περιοχή.

Τσούμπα, η := Την ονομασία αυτή έχει ο χάρτης των Χριστομάνου-Lindemager του 1891, στην θέση που ανακαλύφθηκαν τελευταία οι δύο αρχαίοι τύμβοι, στα νοτιοδυτικά της *Α.Τ.Ε.* Η ονομασία προέρχεται από την αρχαία λέξη τύμβος ›τούμπα › τσούμπα.

Τσούμπα Καπό, η := Δες ***Τζούμπα Καπό***.

Τυροκομείο, το := Περιοχή ανάμεσα στην Ανάβυσσο και τη Φώκαια όπου υπήρχε τα παλιά χρόνια τυροκομείο. (Στη σημερινή οδό Μικράς Ασίας).

Υδραγωγείο, το := Περιοχή στον *Ολυμπο* όπου βρίσκονται τα πηγάδια που υδρευόταν παλιά η Ανάβυσσος. Πήρε το όνομα, όχι από το σύγχρονο υδραγωγείο, αλλά από το αρχαίο που υπάρχει στην ίδια θέση. Μπορεί ακόμα και σήμερα κανείς να δει τα φρεάτια και τους αγωγούς του αρχαίου αυτού υδραγωγείου. Σε ένα μάλιστα σημείο υπάρχει κτίσμα πολύ καλά διατηρημένο, που μοιάζει με αρχαία μεγάλη βρύση. Ο Αντωνίου αναφέρει την περιοχή αυτή σαν *Κοντίτα*. Σε αυτή τη περιοχή, λίγα μέτρα νοτιοδυτικά από τα φρεάτια, βρίσκεται η *Βασιλική του Ολύμπου*. Προφανώς πολύ κοντά στη περιοχή θα υπήρχε σπουδαίος οικισμός για να γίνει τόσο μεγάλο

έργο για την ύδρευσή του. Και μια επιπλέον απόδειξη είναι ότι βρέθηκε εκεί κοντά τόσο μεγάλη εκκλησία, και εκτεταμένα αρχαία ερείπια.

Υπόγειο Πέλαγος, το := Πολύ όμορφη μικρή αμμουδιά κάτω από γκρεμό λίγο μετά το *Καλύψω*, προς την Αθήνα, δίπλα στη βίλα του Κόκκα. Τα νερά είναι πεντακάθαρα γιατί καθαρίζονται από τα θαλάσσια ρεύματα του στενού του *Αρτσιντά*. Από τον γκρεμό αναβλύζει γλυκό νερό. Είναι η τελευταία πηγή που απέμεινε στην περιοχή.

Φάρος, ο := Βραχονησίδα νοτιανατολικά του *Δασωμένου Λόφου*. Εχει πάνω μικρό αυτόματο φάρο. Γύρω της υπάρχουν αρχαία ναυάγια.

Φερεντίνος, ο := Τμήμα της *Βόντα* δυτικά του *Λογοθέτη*. Πήρε την ονομασία από τον ιδιοκτήτη ανθοκηπίων στην περιοχή.

Φέριζα, η (Βέρεζα) := Οικισμός και λόφος νότια από το *Κερατοβούνι*. Ονομασία που προέρχεται από το Αρβανίτικο ferre που θα πει βατομουριές. Οι κάτοικοι του χωριού είναι βοσκοί "Βλάχικης" καταγωγής. Ο J. A. KAUPERT αναφέρει σαν *Βαλμά* το λόφο της *Φέριζας*. Ο παλιός χάρτης της Γ.Υ.Σ. αναφέρει σαν *Μόκριζα* το λόφο της *Φέριζας*. Επειδή έχω συναντήσει και την εκδοχή *Θέριζα*, ίσως η ονομασία να προέρχεται από παραφθορά της ονομασίας του αρχαίου Δήμου της περιοχής, *Θοραί*.

Φλεριανός, ο := Περιοχή κάτω από τα *Βλάχικα* προς τη *Λάκκα*, όπου είχε ανθοκήπια ο Φλεριανός.

Φοινικιά, η := Περιοχή στον *Πύργο του Μελισσουργού*, αναφέρεται και σαν ***Πύργος Φοινικιάς*** στο χάρτη των Χριστομάνου-Lindemager.

Φοφόλα, η (Χοβόλα) := Η νότια πλαγιά του βουνού *Ολυμπος*, από το *Γυμνάσιο* της Αναβύσσου μέχρι σχεδόν τα *Βλάχικα*. Ετυμολογικά το όνομα προέρχεται από τη χόβολη (στάχτη). Πιθανόν γιατί σε αυτή την περιοχή υπήρχαν πολλά καμίνια για ξυλοκάρβουνα και ασβέστη. Μία άλλη εκδοχή είναι ότι στην περιοχή υπάρχουν αρχαίοι τάφοι με απομεινάρια τελετουργικών καύσεων και από τις στάχτες που έβρισκαν εδώ οι γεωργοί ονόμασαν την περιοχή έτσι. (Κάποιο τμήμα της περιοχής ονομάζεται ***Ασβεστοκάμινο***).

Φρέγκρι, το := Δες ***Φρέκερη***.

Φρέκερη, η (Φρέγκρι) := Λόφος δυτικά της *Αγιας Φωτεινής*, έχει ύψος 280 μ.

Φώκαια Παλαιά, η := Χωριό παραθαλάσσιο, έδρα ομώνυμης Κοινότητας. Βρίσκεται στο 54ο χιλιόμετρο του παραλιακού δρόμου Αθηνών-Σουνίου. Προσφυγοχώρι, χτίστηκε μετά το διωγμό από πρόσφυγες που ήρθαν από την Παλαιά Φώκαια της Μικρασίας, το 1924. Είναι χτισμένο στην θέση του λιμανιού του αρχαίου Ανάφλυστου.

Σχετικά με το όνομα Παλαιά Φώκαια αντί Νέα Φώκαια, όπως Νέα Σμύρνη, Νέα Ιωνία, κ.λ.π. που δινόταν στις νέες εγκαταστάσεις από τους πρόσφυγες, η ιστορία έχει ως εξής. Τον 8ο αιώνα π.Χ. άποικοι από τη Φωκίδα ιδρύουν τη Φώκαια (αρχαία Φώκαια), στην αριστερή είσοδο του κόλπου της Σμύρνης. Η πόλη έγινε σύντομα μεγάλη και δυνατή και έκανε αποικίες στον Εύξεινο Πόντο, στη Γαλλία (Μασσαλία), στην Κορσική και αλλού. Το 540 όμως και για να αποφύγουν τον Περσικό ζυγό εγκαταλείπουν την πόλη μαζί με τα ιερά τους και πήγαν στην αποικία τους Αλαλία της Κορσικής. Εδωσαν μάλιστα όρκο να μην ξαναγυρίσουν πίσω στην πόλη αυτή. Το 1250 μ.Χ. όμως, απόγονοι των παλιών Φωκαέων, ιδρύουν τη Νέα Φώκαια 9 χιλιόμετρα βόρεια της Παλαιάς Φώκαιας. Ετσι στη Μικρά Ασία υπάρχουν δύο χωριά με το όνομα Φώκαια, η Παλαιά Φώκαια (στην αρχαία τοποθεσία) και η Νέα Φώκαια. Από τη Παλαιά Φώκαια έφυγαν οι συμπατριώτες μας Φωκιανοί το 1922 και ήλθαν εδώ και εγκαταστάθηκαν στην περιοχή της Αναβύσσου το 1924 και ονόμασαν το χωριό τους Παλαιά Φώκαια, όπως το παλιό χωριό τους. (Οι ντόπιοι ονομάζουν το χωριό Φώκια ή Φώκιες)

Χάρβαλο, το := Λόφος Βορειοδυτικά του *Αρί*. Τμήμα της λοφοσειράς που χωρίζει την περιοχή της Αναβύσσου από τη Λαυρεωτική. Προέρχεται από τη λέξη χαλαρός.

Χαρουπιά, η := Περιοχή νότια από το *Γυμνάσιο* Αναβύσσου όπου υπάρχει μεγάλη χαρουπιά

Χαρουπιές, οι := Περιοχή βόρεια της *Φέριζας*. (Αντωνίου).

Χοβόλα, η := Δες ***Φοφόλα***.

Χωράφα, η (Μεγάλη Λάκκα) := Περιοχή νότια του *Καταφυγίου* και ανατολικά της Φώκαιας. Μικρή κοιλάδα που στο ανατολικό άκρο της βρίσκεται το *Πυργάκι*.

Χωράφι Τούρκικο, το (Τουρκοχώραφο) := Την ονομασία αυτή έχει ο χάρτης των Χριστομάνου-Lindemager του 1891 στις περιοχές που σήμερα ονομάζουμε *Δημητριάδη, Βούρλα, Ερμή*. Αλλη ονομασία είναι *Τουρκοχώραφο* και έτσι αναφέρεται στις διανομές του Υπουργείου Γεωργίας.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΙΝΑΚΕΣ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΤΟΠΩΝΥΜΙΩΝ

Από τα διαγράμματα και τους πίνακες κατανομής των τοπωνυμίων που παρουσιάζονται πιο κάτω, μπορεί κανείς να πάρει στατιστικές πληροφορίες, με απλό και εύκολο τρόπο.

Οφείλω εδώ να αναφέρω ότι η κατάταξη μερικών τοπωνυμίων, ιδίως κατά γλώσσα, έγινε με πιθανή ερμηνεία της προέλευσής τους.

Επίσης, είναι πιθανόν να μην έχουν καταγραφεί μερικά τοπωνύμια, ειδικά μερικά παλαιά αρβανίτικα που χρησιμοποιόταν μόνο από μικρές ομάδες ατόμων, (π.χ. οικογένειες, επαγγελματίες κ.λ.π.) και δεν είχαν ευρύτερη χρήση.

Ομως τελικά νομίζω ότι έχουν καταγραφεί σχεδόν όλα τα τοπωνύμια που χρησιμοποιούνται σήμερα καθώς και η μεγάλη πλειοψηφία των παλαιότερων και όσων δεν χρησιμοποιούνται ευρέως.

Η γενική στατιστική εικόνα που παρουσιάζεται από τα διαγράμματα είναι, με μικρές αποκλίσεις, η πραγματική. Δηλαδή ακόμα και αν καταγραφούν και τα ελάχιστα τοπωνύμια που απέμειναν, δεν πρόκειται να αλλάξει η σχέση των ποσοστών που εμφανίζονται στα διαγράμματα.

Στον ΓΕΝΙΚΟ ΠΙΝΑΚΑ ΤΟΠΩΝΥΜΙΩΝ Εχουμε τους εξής συμβολισμούς. Στην κατηγορία ΧΡΟΝΟΣ (Α) Αρχαία, (Π) Παλαιά, (Ν) Νέα. Στην κατηγορία ΕΙΔΟΣ (Χ) Χριστιανικά, (Ι) Ιδιότητα, (Φ) Φυτά, (Ο) Ονομα ανθρώπου, (Π) Παραφθορά. Στην κατηγορία ΓΛΩΣΣΑ, (Ε) Ελληνικά, (Α) Αρβανίτικα (Τ) Τούρκικα, (Λ) Λατινικά.

Στην τελευταία στήλη του πίνακα έχουμε τους αριθμούς των σελίδων στις οποίες συναντάται το κάθε τοπωνύμιο. Στα τοπωνύμια *Ανάβυσσος, Ανάφλυστος, Αρετσού,* αναφέρεται μόνο η σελίδα που βρίσκεται η ερμηνεία τους, επειδή αυτά συναντιώνται σχεδόν σε κάθε σελίδα.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΟΠΩΝΥΜΙΩΝ

Α.Α.	ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΧΡΟΝΟΣ	ΕΙΔΟΣ	ΓΛΩΣΣΑ	ΣΕΛΙΔΑ
1	Αγια Βαρβάρα	Ν	Χ	Ε	23, 30, 31, 32, 33, 39, 72
2	Αγια Ειρήνη	Ν	Χ	Ε	23, 33, 39, 72
3	Αγια Παρασκευή	Π	Χ	Ε	23
4	Αγια Φωτεινή	Π	Χ	Ε	14, 16, 20, 23, 37, 38, 46,
	»				50, 51, 52, 72
5	Αγιασμόθι	Π	Χ	Ε	23, 63
6	Αγιοι Σαράντα	Π	Χ	Ε	24, 32, 42
7	Αγιος Γιώργης	Π	Χ	Ε	24, 32, 39, 62
8	Αγιος Δημήτρης	Π	Χ	Ε	24
9	Αγιος Ιωάννης	Π	Χ	Ε	24
10	Αγιος Νικόλας	Π	Χ	Ε	15, 27, 39, 40, 68, 117
11	Αγιος Παντελεήμονας	Π	Χ	Ε	13, 16, 20, 24, 25, 26, 31,
	»				32, 38, 42, 43, 45, 47, 62
12	Αγριλιά Μπασταρδί	Ν	Φ	Λ	25
13	Αγροτική Τράπεζα	Ν	Ι	Ε	25, 32, 126
14	Αλογα	Ν	Ι	Ε	35
15	Αλογάρης	Ν	Ι	Ε	24, 26, 30, 39, 48, 51
16	Αλυκές	Π	Ι	Ε	26, 33, 38, 99, 113, 117
17	Αλώνια	Ν	Ι	Ε	26
18	Αμπελότοπος	Ν	Φ	Ε	21, 26, 36
19	Αμυγδαλιές	Ν	Φ	Ε	26
20	Ανάβυσσος	Π	Π	Ε	26 κ.λ.π.
21	Ανάφλυστος	Α	Ι	Ε	27 κ.λ.π.
22	Αντωνάκης	Ν	Ο	Ε	17, 25, 28, 31, 32, 38, 62
23	Απόλλων	Ν	Ο	Ε	28, 29, 32
24	Αρετσού	Ν	Π	Ε	28 κ.λ.π.
25	Αρί	Π	Π	Ε	16, 21, 28, 29, 33, 36, 39,
	»				40, 43, 44, 47, 48, 53, 62
26	Αρμυρίκια	Ν	Φ	Ε	29
27	Αρτσιδάς	Π	;	Ε	29, 33
28	Ασβεστοκάμινο	Ν	Ι	Ε	14, 30, 52
29	Ασπρα Χώματα	Ν	Ι	Ε	30
30	Αστυπάλαια	Α	Ι	Ε	30

31	Ασφακερή	Π	Φ	Ε	30, 39
32	Βαθύ Σπληθάρι	Π	Ι	Ε	30
33	Βαλμάς	Ν	Φ	;	26, 30, 46, 52
34	Βάλτος	Π	Ι	Ε	17, 30, 31
35	Βελατούρι	Ν	Ι	Λ	30, 31
36	Βένια	Π	Φ	Ε	31
37	Βέρεζα	Π	Φ	Α	31, 52
38	Βίγλα	Χ	Ι	Λ	17, 30, 31
39	Βιντζηλαίος	Ν	Ο	Ε	31
40	Βλάχικα	Ν	Ι	Ε	31, 32, 34, 36, 50, 52
41	Βόντα	Π	;	;	16, 31, 46, 48, 52
42	Βούλλα	Π	Ι	Λ	31
43	Βούρλα	Ν	Φ	Ε	15, 26, 30, 31, 41, 46, 53, 62
44	Βυρσοδεψείο	Ν	Δ	Ε	32
45	Γαϊδουρονήσι	Π	Ζ	Ε	31
46	Γαλάνη	Ν	Ο	Ε	10,32
47	Γάλλου	Ν	Ο	Ε	35
48	Γελαδόστρατα	Ν	Ζ	Ε	32, 46
49	Γεράσιμος	Ν	Ο	Ε	32
50	Γήπεδο	Ν	Ι	Ε	32
51	Γιαν Κοπρισιά	Ν	Ο	Ε	32
52	Γιουρντάς	Π	;	;	20, 32
53	Γκλιάτης	Ν	Ο	Α	20, 32, 63
54	Γκριτζίνας	Ν	Ο	Α	32
55	Γουρουνάς	Ν	Ζ	Ε	32
56	Γρασιδότοπα	Π	Φ	Λ	33
57	Γρόπιζα	Π	;	;	33
58	Γυμνάσιο	Ν	Ι	Ε	33, 52, 53
59	Δασωμένος Λόφος	Ν	Φ	Ε	33, 36, 52
60	Δεξαμενή	Ν	Ι	Ε	33, 73
61	Δημητριάδης	Ν	Ο	Ε	26, 33, 53, 62
62	Δημουλιάκι	Π	Ο	Ε	14, 33
63	Δικηγορικά	Ν	Ι	Ε	33, 42
64	Δροσιά	Ν	Ι	Ε	33, 37, 50
65	Εδεν	Ν	Ο	Ε	33, 34
66	Ελαιώνας	Ν	Φ	Ε	33
67	Ελος	Π	Ι	Ε	33, 38
68	Ερμής	Ν	Ο	Ε	34, 42, 45, 49, 53
69	Ευκάλυπτοι	Ν	Φ	Ε	34
70	Ζαρδαβίλα	Π	;	;	34
71	Θέρμη	Π	Ι	Ε	20, 34, 39, 44, 47

72	Θυμάρι	Π	Φ	Ε	15, 21, 34, 36, 84
73	Καλαμιές	Π	Φ	Ε	34, 39, 62
74	Κάλμι	Π	Φ	Ε	34, 44, 47
75	Καλμόλ	Ν	Ο	Λ	35
76	Καλύβια Βλάχικα	Π	Ι	Ε	34
77	Καλύψω	Ν	Ο	Ε	32, 35, 52
78	Καμίνια	Π	Ι	Ε	35
79	Καπό	Π	;	;	13, 14, 20, 23, 29, 35, 50, 51
80	Κασίδι	Π	Ι	Τ	20, 35, 36, 37, 51
81	Κασιδιάρα	Π	Ι	Τ	35
82	Καστέλα	Π	Ι	Λ	35
83	Καταθήκι	Π	Ι	Ε	21, 30, 35
84	Καταφύγι	Α	Ι	Ε	21, 30, 32, 35, 36, 37, 42,
	»				46, 47, 50, 53
85	Κατσουλιέρη	Π	Ζ	Ε	36
86	Κάτω Αμπέλια	Ν	Φ	Ε	26, 36
87	Κιάφα Λιόρη	Π	Ι	Α	36
88	Κιάφα Μάριζα	Π	Ι	Α	36, 37, 48
89	Κίτεζα	Π	;	;	36
90	Κλήσιζα	Π	Χ	Ε	36
91	Κόκκινα	Ν	Ι	Ε	33, 36, 37
92	Κόκκινα Λιθάρια	Π	Ι	Ε	37
93	Κόκκινος Βράχος	Π	Ι	Ε	37
94	Κολυμπήθρα	Π	Ι	Ε	36
95	Κομμένος Βράχος	Π	Ι	Ε	36
96	Κονάκια	Π	Ι	;	31, 36
97	Κοντίτα	Π	;	;	36, 51
98	Κόπρος	Α	Ι	Ε	37, 45
99	Κορίτιζες	Π	Ι	Α	37
100	Κορωνιάς	Ν	Ο	Ε	37, 63
101	Κουδούνι	Ν	Ι	Ε	37
102	Κούλουρη	Π	Ι	Ε	35, 37
103	Κουλοχέρι	Π	Ι	Ε	14, 37
104	Κουμαροδιάσελο	Ν	Φ	Ε	14, 36, 37, 41
105	Κούρμπα	Ν	Ι	Λ	37, 41, 48
106	Κουρούνα	Π	Φ	Ε	14, 37
107	Κουρτάκης	Ν	Ο	Ε	35, 37
108	Κτηνοτρόφοι	Π	Ι	Ε	31
109	Λαγούσα	Π	Φ	Ε	29, 38
110	Λάζντερε	Ν	Ο	Τ	38, 63
111	Λαθουράδα	Π	Φ	Ε	38

112	Λάκκα	Ν	Ι	Ε	32, 38, 40, 42, 46, 52, 53
113	Λιβαδώνας	Ν	Φ	Ε	38
114	Λιμεναρχείο	Ν	Ο	Ε	27, 38
115	Λίμνη	Ν	Ι	Ε	33, 38
116	Λιοτρίβι	Ν	Ι	Ε	38, 44
117	Λιούλι Κούκι	Π	Φ	Α	38
118	Λογοθέτης	Ν	Ο	Ε	25, 33, 35, 38, 52, 63
119	Λούτσα	Π	Ι	Α	38, 39, 51, 63
120	Μάλια Μάδε	Π	Ι	Α	39
121	Μαλιμπούτι	Π	Ι	Α	30, 39
122	Μαλτέζος	Ν	Ο	Ε	39, 45
123	Μανούτσος	Ν	Ο	Α	39
124	Μανταύσι	Π	;	;	39, 40
125	Μαρκέλου	Π	Ο	Λ	21, 35, 39, 47
126	Μαύρο Λιθάρι	Π	Ι	Ε	32, 33, 34, 36, 38, 39, 40, 42
127	Μεγάλη Λάκκα	Π	Ι	Ε	40, 53
128	Μελισσουργός	Ν	Ο	Ε	29, 40
129	Μελίσσια Ιατρού	Π	Ο	Ε	23, 31, 36, 40, 41, 47, 48,
	»				49, 50, 51, 52
130	Μενδελιώτης	Ν	Ο	Ε	40
131	Μεσσαποριτισσα	Π	Χ	Ε	40, 44, 62
132	Μετόχι της Αναβύσσου	Π	Ι	Ε	40
133	Μήλια	Ν	Ο	Ε	40
134	Μητροπήσι	Α	Π	Ε	37, 40, 48
135	Μηχανή	Ν	Ι	Ε	40, 44
136	Μνήμα Αράπη	Π	Ι	Ε	17, 41, 48, 52, 63
137	Μόκριζα	Π	Ι	Α	41
138	Μονομερήτισσα	Π	Χ	Ε	41
139	Μπόταης	Ν	Ο	Α	41
140	Μπούκουρα	Π	;	;	41
141	Μυκονιάτικα	Ν	Ο	Ε	32, 41
142	Μυλόπετρα	Π	Ι	Ε	14, 37, 41
143	Μύλος	Ν	Ι	Ε	41, 44
144	Μώλος	Ν	Ι	Ε	41
145	Μωραΐτης	Ν	Ο	Ε	42
146	Νάνος	Ν	Ο	Ε	42, 63
147	Νάρκες	Ν	Ι	Ε	24, 32, 42
148	Ναυπηγείο	Ν	Ι	Ε	42
149	Νεκροταφείο	Ν	Ι	Ε	42, 45
150	Νικολάου	Ν	Ο	Ε	25, 42, 45, 74, 76, 116
151	Νινέτ	Ν	Ο	Λ	42

152	Νταμάρι	Ν	Ι	Τ	42, 43
153	Ξερόλακα	Π	Ι	Ε	33, 42
154	Ξεροπήγαδο	Π	Ι	Ε	43, 47
155	Ξηρόν Πηγάδι	Π	Ι	Ε	43
156	Οικονομάκης	Ν	Ο	Ε	42, 43
157	Ολυμπος	Α	Π	Ε	15, 19, 21, 30, 33, 34, 37, 41,
	,,				42, 43, 44, 46, 49, 52, 116
158	Παγοποιείο	Ν	Ι	Ε	41, 44
159	Παλαιολιότριβον	Π	Ι	Ε	43
160	Παλιά Λουτρά	Π	Ι	Ε	35, 44
161	Παλιά Μηχανή	Ν	Ι	Ε	44
162	Παναγία Μεσοσπορίτισα	Π	Χ	Ε	40, 44
163	Παναρίτι	Π	Ο	Α	44
164	Πανί	Α	Π	Ε	14, 36, 37, 43, 44, 47, 48, 49
165	Πάντος	Ν	Ο	Α	20, 45
166	Παπαθανάσης	Ν	Ο	Ε	46, 108
167	Πατητήρια	Π	Ι	Ε	45
168	Πάτροκλος	Α	Ο	Ε	14, 32, 35, 37, 45, 62
169	Πατρόκλου Χάραξ	Α	Ο	Ε	45
170	Πέρα Μώλος	Ν	Ι	Ε	45
171	Πετράκης	Ν	Ο	Ε	46
172	Πεύκα Γιουρντά	Π	Φ	Τ	46
173	Πευκάρα	Ν	Φ	Ε	17, 46
174	Πεύκος	Ν	Φ	Ε	46
175	Πηγάδι Αγνώστη	Ν	Ι	Ε	46
176	Πηγάδι Βαλμά	Ν	Ι	Α	46
177	Πηγάδι Βόντα	Π	Ι	Α	16, 46
178	Πηγάδι της Λάκκας	Ν	Ι	Ε	46
179	Πηγάδι της Φέριζας	Π	Ι	Α	46
180	Πηγάδι του Κυνηγού	Π	Ι	Ε	46
181	Πηγάδι του Μεθενίτη	Ν	Ι	Α	16, 46
182	Πολίτη	Π	Ο	Ε	47
183	Πουρναράκια	Π	Φ	Ε	47
184	Πούσι Θατ	Ν	Ι	Α	47
185	Πούσι Θελ	Ν	Ι	Α	47
186	Προφήτης Ηλίας	Π	Χ	Ε	20, 21, 30, 35, 36, 40, 47, 49
187	Πυργάκι	Π	Ι	Ε	35, 36, 47, 50, 53
188	Πυργάρι	Π	Ι	Ε	47
189	Πύργος του Μελισσουργού	Ν	Ο	Ε	23, 31, 36, 41, 47, 51
190	Ρέθι Βάγλι	Π	Ι	Ε	47
191	Ρέθι Κόκλι	Π	Ι	Ε	47

192	Ρέθι Κούκι	Π	Ι	Ε	48
193	Ρέθι Μωραΐτη	Π	Ι	Ε	47
194	Ρέθι Νέρι	Π	Ι	Ε	48
195	Ρέμα Αλυκών	Ν	Ι	Ε	47
196	Ρέμα Αρί	Π	Ι	Ε	16, 48
197	Ρέμα Μανούτσου	Π	Ι	Ε	48
198	Ρέμα Μάριζα	Π	Ι	Ε	47
199	Ρέμα Μόκριζα	Π	Ι	Α	48
200	Ριμινίτες	Ν	Ο	Λ	48
201	Σάκα	Π	Ι	Ε	39, 48, 49
202	Σανταρίκη	Π	Χ	Λ	8
203	Σαντζώρτζης	Π	Χ	Λ	24, 48
204	Σαντόζα	Ν	Ο	Λ	29, 48
205	Σαρωνίδα	Ν	Π	Ε	13, 19, 20, 28, 31, 32, 34, 38,
	"				39, 41, 43, 46, 49, 68, 72, 75
206	Σκαστή Πέτρα	Π	Ι	Ε	49, 50
207	Σκόρδι	Π	Φ	Ε	20, 26, 33, 39, 43, 47, 49, 116
208	Σκουπίδια	Ν	Ι	Ε	49
209	Σούδα	Π	Ι	Ε	49
210	Σούμα του Ερμή	Ν	Ο	Λ	34, 49
211	Σούριζα	Π	Ι	Α	49
212	Σουφλερή	Π	Ι	Ε	49
213	Σπηλιά του Νταβέλη	Π	Ο	Α	49
214	Σπηλιά του Πάνα	Α	Ι	Ε	49
215	Σπηλιός	Π	Ι	Ε	49
216	Σταυροδρόμι	Π	Ι	Ε	49
217	Στέκα	Π	Ι	Ε	50
218	Στέρνα	Π	Ι	Ε	50
219	Στρώμα	Ν	Ι	Ε	50
220	Συνοικισμός	Π	Ι	Ε	31, 50
221	Σφυρής	Ν	Ο	Ε	50
222	Σχισμένος Βράχος	Π	Ι	Ε	15, 49, 50
223	Σχίνα	Π	Φ	Ε	49
224	Σχολείο	Ν	Ι	Ε	22, 26, 50, 109
225	Τζαρτζαβίλα	Π	Ι	Α	25, 26, 34, 49, 50
226	Τζήτζαινα	Ν	Ο	;	50
227	Τζόπα	Π	;	;	47, 50
228	Τζούμπα	Π	Ι	Ε	50, 51
229	Τουρκολίμανο	Π	Ο	Ε	51
230	Τουρκοχώραφο	Π	Ο	Ε	51, 53
231	Τραπουριά	Π	;	;	14, 24, 31, 33, 43, 51

232	Τριανταφύλλεζα	Π	Φ	Ε	15, 30, 51
233	Τρύπια Πέτρα	Π	Ι	Ε	51
234	Τρύπια Σπηλιά	Π	Ι	Ε	49, 51
235	Τρώμα	Π	Ι	Ε	49
236	Τσαμαδός	Ν	Ο	;	33, 51
237	Τσούμπα	Π	Ι	Ε	35, 51, 61
238	Τσούμπα Καπό	Π	Ι	Ε	35, 51
239	Τυροκομείο	Ν	Ι	Ε	51
240	Υδραγωγείο	Π	Ι	Ε	36, 51
241	Υπόγειο Πέλαγος	Ν	Ι	Ε	52
242	Φάρος	Ν	Ι	Ε	52
243	Φερεντίνος	Ν	Ο	;	20, 31, 52
244	Φέριζα	Π	Φ	Α	30, 31, 32, 36, 39, 40, 41, 43,
	”				46, 47, 48, 49, 50, 52, 53, 63
245	Φλεριανός	Ν	Ο	Λ	52
246	Φοινικιά	Π	Φ	Ε	21, 30, 47, 52
247	Φοφόλα	Π	Ι	Ε	52, 53
248	Φρέκερη	Π	;	;	52
249	Φώκαια Παλαιά	Ν	Ο	Ε	9, 13, 20, 21, 22, 25, 44, 46,
	”				52, 53, 84
250	Χάρακας	Α	Ι	Ε	13, 14, 30, 38, 50
251	Χάρβαλο	Π	Ι	Ε	14, 25, 53
252	Χαρουπιά	Ν	Φ	Ε	53
253	Χοβόλα	Π	Π	Π	30, 52, 53
254	Χωράφα	Ν	Ι	Ε	39, 40, 46, 49, 53
255	Χωράφι Τούρκικο	Π	Ο	Ε	51, 53

ΔΙΑΓΡΑΜΜΜΑΤΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΤΟΠΩΝΥΜΙΩΝ

Στο πρώτο διάγραμμα με τίτλο ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΠΩΝΥΜΙΩΝ ΚΑΤΑ ΧΡΟΝΟ ΕΜΦΑΝΙΣΗΣ και στον αντίστοιχο πίνακα, έχουμε μια στατιστική απεικόνιση του αριθμού των τοπωνυμίων κατά χρονικές περιόδους.

1. **Αρχαία**, όσα υπήρχαν από τα αρχαία χρόνια, και διατηρήθηκαν ως τις μέρες μας έστω και παρεφθαρμένα, π.χ. *Ανάβυσσος, Πάτροκλος*, κ.λπ.
2. **Παλαιά**, όσα υπήρχαν πριν το 1900 και διατηρήθηκαν ως τις μέρες μας, π.χ. *Μετόχι, Αγιος Παντελεήμονας* κ.λ.π.
3. **Νέα**, όσα εμφανίστηκαν μετά το 1900 μέχρι σήμερα.

Εδώ μπορούμε να παρατηρήσουμε το φαινομενικά μικρό ποσοστό των αρχαίων τοπωνυμίων το οποίο όμως είναι πολύ μεγάλο, αν αναλογιστούμε την ιστορία της περιοχής και τις καταστροφές και ερημώσεις που έγιναν από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Είναι πραγματικό θαύμα το ότι κατάφεραν να επιβιώσουν μέχρι τις μέρες μας τόσα αρχαία ονόματα.

Επίσης εντύπωση κάνει το μεγάλο ποσοστό νέων τοπωνυμίων που εμφανίζονται. Αυτό οφείλεται, κατά μεγάλο μέρος, στον ερχομό των προσφύγων στην περιοχή το 1924, αλλά και στην τεράστια οικιστική και πληθυσμιακή ανάπτυξη των τελευταίων χρόνων, όπως φαίνεται και στο διάγραμμα της ανάπτυξης του πληθυσμού της περιοχής.

Στο δεύτερο διάγραμμα με τίτλο ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΠΩΝΥΜΙΩΝ ΚΑΤΑ ΕΙΔΟΣ και στον αντίστοιχο πίνακα, έχουμε στατιστική απεικόνιση του αριθμού των τοπωνυμίων κατά κατηγορία νοήματος.

1. **Χριστιανικά**, όσα αναφέρονται σε Αγιους και εκκλησίες, π.χ. *Αγιος Γιώργης, Μεσοσπορίτισσα.*
2. **Ιδιότητα**, όσα αναφέρονται σε ιδιότητα του τόπου π.χ. *Τσούμπα, Μαύρο Λιθάρι.*
3. **Φυτά**, όσα αναφέρονται σε φυτά, π.χ. *Βούρλα, Καλαμιές.*
4. **Ονομα ανθρώπου**, όσα είναι ονόματα ανθρώπων, π.χ. *Δημητριάδη, Αντωνάκη.*
5. **Παραφθορά**, όσα προήλθαν από παραφθορά αρχαίων ονομάτων, π.χ. *Ανάβυσσος, Αρί.*
6. **Αγνωστα**, όσα δεν έγινε δυνατό να βρεθεί η ερμηνεία τους, π.χ. *Κοντίτα, Καπό.*

Εδώ μπορούμε να παρατηρήσουμε τα εξής. Οπως είναι φυσικό, τα γεωφυσικά χαρακτηριστικά μιας περιοχής (ιδιότητες, φυτά) έδωσαν το όνομα σε μεγάλο αριθμό τοπωνυμίων. Επίσης αρκετά μεγάλο ποσοστό είναι τα τοπωνύμια που προήλθαν από όνομα ανθρώπου. Οι άνθρωποι αυτοί ήταν, ή μεγαλοκτηματίες της περιοχής, (Λογοθέτης, Γκλιάτης), ή απλοί άνθρωποι που είχαν σπίτι ή ιδιοκτησία σε κάποια σχετικά έρημη περιοχή (Κορωνιάς, Νάνος). Το ποσοστό όμως των χριστιανικών τοπωνυμίων είναι χαμηλό γιατί τα εξωκλήσια που σώζονται είναι σχετικά λίγα, επειδή η περιοχή ήταν έρημη τους τελευταίους αιώνες, και τα περισσότερα παλιά εκκλησάκια ερειπώθηκαν. Οσο για τα ονόματα που προήλθαν από παραφθορά παλαιών, αυτό εξηγείται από τους πολλούς μη Ελληνόφωνους κατοίκους που πέρασαν από την περιοχή (Τούρκοι, Φράγκοι, Αρβανίτες, κ.λ.π.) και οι οποίοι πολύ εύκολα μπέρδευαν τις παλιές Ελληνικές ονομασίες.

Στο τρίτο διάγραμμα με τίτλο ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΠΩΝΥΜΙΩΝ ΚΑΤΑ ΓΛΩΣΣΑ και στον αντίστοιχο πίνακα, έχουμε στατιστική απεικόνιση του αριθμού των τοπωνυμίων κατά γλώσσα.

1. **Ελληνικά**, όσα έχουν Ελληνική ρίζα, έστω και αν έχουν τροποποιηθεί και μοιάζουν σαν αλλόγλωσσα, π.χ. *Λούτσα, Αγιασμόθι.*
2. **Αρβανίτικα**, όσα είναι Αρβανίτικες λέξεις, π.χ. *Μόκριζα, Φέριζα.*
3. **Τούρκικα**, όσα είναι Τούρκικες λέξεις, π.χ. *Λάζντερε.*
4. **Λατινικά**, όσα είναι Λατινικές λέξεις, π.χ. *Σούμα*

Εδώ βλέπουμε ότι παρ' όλο που την περιοχή την εκμεταλλευόταν τους τελευταίους αιώνες κυρίως Τούρκοι και Αρβανίτες, υπάρχει χαμηλό ποσοστό Τούρκικων και Αρβανίτικων τοπωνυμίων. Αυτό εξηγείται αν παρατηρήσουμε το διάγραμμα τοπωνυμίων κατά χρόνο. Εχουμε τα μισά σχεδόν τοπωνύμια να δόθηκαν τον 20ο αιώνα όταν στην περιοχή εγκαταστάθηκαν οι πρόσφυγες και φυσικά τα καινούργια ονόματα που έδωσαν ήταν Ελληνικά. Σε αυτά αν προστεθεί το ποσοστό των αρχαίων Ελληνικών τοπωνυμίων και το ποσοστό των χριστιανικών, που ήταν στην Ελληνική γλώσσα και διατηρήθηκαν από παλιά, βγαίνει το συνολικά υψηλό ποσοστό Ελληνικών τοπωνυμίων.

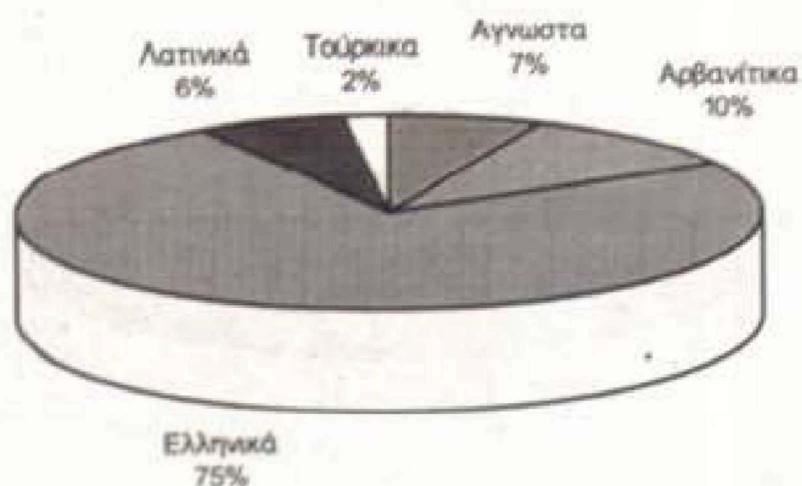
ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΤΟΠΩΝΥΜΙΩΝ ΚΑΤΑ ΧΡΟΝΟ

Αρχαία	11	4%
Νέα	109	43%
Παλαιά	134	53%
ΣΥΝΟΛΟ	***254***	***100%***



ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΤΟΠΩΝΥΜΙΩΝ ΚΑΤΑ ΓΛΩΣΣΑ

Αγνωστα	17	7%
Αρβανίτικα	26	10%
Ελληνικά	190	75%
Λατινικά	16	6%
Τούρκικα	5	2%
ΣΥΝΟΛΟ	*254*	*100%*



ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΤΟΠΩΝΥΜΙΩΝ ΚΑΤΑ ΕΙΔΟΣ

Αγνωστα	17	7%
Ιδιότητα	123	48%
Ονομα ανθρώπων	55	22%
Παραφθορά	8	3%
Φυτά	33	13%
Χριστιανικά	18	7%
ΣΥΝΟΛΟ	*254*	*100%*



ΟΔΩΝΥΜΙΑ

ΟΝΟΜΑΤΑ ΔΡΟΜΩΝ, ΠΛΑΤΕΙΩΝ, ΛΕΩΦΟΡΩΝ.

Από μια συλλογή ονομάτων μιας περιοχής, δε θα έπρεπε να λείπει και ο κατάλογος των δρόμων και των πλατειών των οικισμών της.

Η ονομασία των δρόμων δεν υπόκειται στους περιορισμούς των τοπωνυμίων, που πρέπει να δώσουν κατά κάποιο τρόπο και μια εικόνα του χώρου, που πρέπει να χαρτογραφήσουν την περιοχή με συγκεκριμένο τρόπο και για συγκεκριμένες ανάγκες προσανατολισμού και χωροθέτησης, όπως αναφέραμε στην εισαγωγή.

Εδώ, στην ονομασία δρόμων, λειτουργεί μόνο η φαντασία και ο ψυχισμός αυτών που διοίκησαν τον τόπο. Και κατ επέκταση, ο χαρακτήρας όλων των κατοίκων της περιοχής, αν δεχτούμε ότι οι διοικούντες εκφράζουν το μέσο άνθρωπο του κάθε τόπου.

Φυσικά υπάρχουν ορισμένοι άγραφοι κανόνες που ισχύουν από έθιμο, στην ονοματοδοσία των δρόμων, αλλά δεν είναι απαραίτητο να τους ακολουθήσει κανείς οπωσδήποτε. Συνηθίζεται ας πούμε να δίνουν στους δρόμους και τις πλατείες τα ονόματα πεσόντων ηρώων κατοίκων, μεγάλων ιστορικών ηρώων της φυλής, μυθικών προσώπων, χαμένων πατρίδων, μαχών, επετείων, κ.α. Και επειδή η ιστορία μας είναι γεμάτη ηρωισμούς και ποίηση, τα ονόματα των δρόμων δίνουν κατά κάποιο τρόπο και τον ψυχισμό των κατοίκων.

Από τα ονόματα λοιπόν των δρόμων μπορείς να βγάλεις μερικά συμπεράσματα για το χαρακτήρα,τη φαντασία ή και τα πολιτικά πιστεύω ακόμα των κατοίκων. Βλέπεις π.χ. στα συντηρητικά χωριά των Μεσογείων να υπάρχουν στους δρόμους ως και τα ονόματα των πριγκίπων, που το μόνο τους κατόρθωμα ήταν ότι γεννηθήκανε από κάποιο βασιλιά. Ενώ στα προσφυγοχώρια, ο Πλαστήρας και ο Βενιζέλος έχουν την πρώτη θέση.

Ρίχνοντας λοιπόν μια ματιά στα ονόματα των δρόμων χωρισμένα κατά οικισμό και είδος στον παρακάτω πίνακα παρατηρούμε τα εξής:

Εχουμε ένα μεγάλο πλήθος αρχαίων ονομάτων στην Σαρωνίδα, αρκετά στην Ανάβυσσο και λίγα στην Φώκαια. Βεβαίως η αρχαία Ελλάδα συγκινεί όλους τους Ελληνες, είτε αυτοί είναι απλοί λαϊκοί

άνθρωποι (Ανάβυσσος), είτε στελέχη του κρατικού μηχανισμού (Σαρωνίδα).

Εντύπωση προκαλεί το υψηλό ποσοστό των βασιλικών ονομάτων στην Ανάβυσσο, και η μηδενική εμφάνιση στους άλλους δυο οικισμούς. Στην Ανάβυσσο, που είναι προσφυγοχώρι και είχε Βενιζελική πλειοψηφία πριν τον πόλεμο, έγινε μια μεγάλη πολιτική στροφή μετά το άνοιγμα του παραλιακού δρόμου και την απότομη εισροή πολλών χρημάτων στην μικρή κοινωνία, από την πώληση των παραθαλάσσιων κτημάτων. Ονόμασαν μάλιστα και με το όνομα του υπουργού που έκανε το δρόμο (Κ. Καραμανλή), τη μεγαλύτερη λεωφόρο της περιοχής , παρ' όλο που είναι εν ζωή και κάτι τέτοιο δε συνηθίζεται. Και βέβαια οι νεοφώτιστοι ήταν πιο φανατικοί από τους παλιούς συντηρητικούς, με αποτέλεσμα την εμφάνιση τόσων πολλών Βασιλιάδων στους δρόμους. Το φαινόμενο βέβαια είναι βαθύτερο και χρειάζεται περισσότερη μελέτη.

Παρατηρούμε ακόμα με έκπληξη ότι ενώ η Σαρωνίδα δικαιολογημένα δεν έχει ονόματα πεσόντων ηρώων, η Ανάβυσσος που έχει πεσόντες δεν έδωσε τα ονόματα τους σε δρόμους. Δεν μπόρεσα να βρω κάποια λογική εξήγηση του φαινομένου.*

Η Φώκαια τίμησε από παλιά όλους τους πεσόντες της και ατομικά και ομαδικά (Πλατεία Πεσόντων).

Εκείνο επίσης που κάνει εντύπωση, είναι το πλήθος των λόγιων (λογοτεχνών κ.λπ.) στην Ανάβυσσο. Η αιτία είναι ότι ο οικισμός του Αγιου Νικόλα ιδρύθηκε από πολιτικούς μηχανικούς και αρχιτέκτονες, οι οποίοι και έδωσαν τα ονόματα στους δρόμους. Καθώς φαίνεται οι μηχανικοί είναι πιο λογοτεχνίζουσες φύσεις από τους Σαρωνιδιώτες που είναι μάλλον τεχνοκράτες και δεν έχουν ούτε ένα λογοτέχνη στους δρόμους τους.

* Σημείωση Β' έκδοσης. Το 1995 η Κοινότητα Αναβύσσου, μετά από αίτηση ιδιώτη, συγγενή πεσόντα ήρωα, αποφάσισε να δώσει τα ονόματα των τριών πεσόντων στον πόλεμο του 1940, *Ανέστη Καλέ*, *Γεωργίου Μαλούπα* και *Παναγιώτη Σουμελίδη*, σε δρόμους του οικισμού. Επειδή όμως η Νομαρχία απαγόρευσε αλλαγές σε ονόματα δρόμων, τα ονόματα των πεσόντων δόθηκαν σαν δεύτερα ονόματα σε τρεις δρόμους της Αναβύσσου, Β. Κωνσταντίνου, Μεγάλου Αλεξάνδρου, και Πραξιτέλους, αντίστοιχα.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ & ΠΙΝΑΚΕΣ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΤΟΠΩΝΥΜΙΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΟΔΩΝΥΜΙΩΝ ΑΝΑΒΥΣΣΟΥ

ΑΡΧΑΙΑ	10	19%
ΒΑΣΙΛΙΚΑ	6	12%
ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ	8	15%
ΔΙΑΦΟΡΑ	5	10%
ΗΡΩΕΣ	0	0%
ΛΟΓΙΟΙ	20	38%
ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ	2	4%
ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑ	1	2%
ΣΥΝΟΛΟ	**52**	**100%**



ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΟΔΩΝΥΜΙΩΝ ΠΑΛΑΙΑΣ ΦΩΚΑΙΑΣ

ΑΡΧΑΙΑ	3	9%
ΒΑΣΙΛΙΚΑ	0	0%
ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ	2	6%
ΔΙΑΦΟΡΑ	14	42%
ΗΡΩΕΣ	7	21%
ΛΟΓΙΟΙ	0	0%
ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ	0	0%
ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑ	7	21%
ΣΥΝΟΛΟ	**33**	**100%**



ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΟΔΩΝΥΜΙΩΝ ΣΑΡΩΝΙΔΑΣ

ΑΡΧΑΙΑ	41	50%
ΒΑΣΙΛΙΚΑ	0	0%
ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ	34	41%
ΔΙΑΦΟΡΑ	7	9%
ΗΡΩΕΣ	0	0%
ΛΟΓΙΟΙ	0	0%
ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ	0	0%
ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑ	0	0%
ΣΥΝΟΛΟ	82	100%



ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΡΟΜΩΝ

Δίνω παρακάτω ένα συνολικό πίνακα ονομάτων δρόμων-πλατειών και για τις τρεις Κοινότητες. Περιλαμβάνει μόνο τις εντός σχεδίου περιοχές και ελάχιστους εκτός σχεδίου μεγάλους δρόμους. Πολύ συνοπτικά αναφέρω και πληροφορίες για το κάθε όνομα, και την περιοχή στην οποία βρίσκεται ο δρόμος. Τα γράμματα σημαίνουν, (Α)= Ανάβυσσος, (Φ)= Φώκαια, (Σ)= Σαρωνίδα.

25ης Μαρτίου. (Φ) Η ημερομηνία της έκρηξης της Ελληνικής επανάστασης κατά του Τούρκικου ζυγού.
28ης Οκτωβρίου. (Α) (Φ) Η ημερομηνία της κήρυξης του Ελληνοϊταλικού πολέμου του 1940.
Αγιας Βαρβάρας. (Α) Αγια της Χριστιανικής Εκκλησίας.
Αγιου Γεωργίου. (Φ) Αγιος της Χριστιανικής Εκκλησίας.
Αγιας Ειρήνης. (Φ) Αγια της Χριστιανικής Εκκλησίας.
Αγιας Φωτεινής. (Φ) Αγια της Χριστιανικής Εκκλησίας.
Αθηνάς. (Σ) Θεά του αρχαίου Ελληνικού δωδεκάθεου.
Αιγαίου. (Σ) Το Ελληνικό αρχιπέλαγος.
Αιγίνης. (Σ) Νησί του Σαρωνικού.
Αίγλης. (Σ) Λάμψη.
Αμοργού. (Σ) Νησί των Κυκλάδων.
Αναβύσσου. (Σ) Περιοχή και Κοινότητα της Αττικής.
Ανάφης. (Σ) Νησί των Κυκλάδων.
Ανάφλυστου. (Φ) Αρχαίος Δήμος της περιοχής Αναβύσσου.
Ανδρου. (Σ) Νησί των Κυκλάδων.
Αντιγόνης. (Σ) Κόρη του Οιδίποδα αρχαίου βασιλιά της Θήβας.
Απόλλωνος. (Σ) Θεός του αρχαίου Ελληνικού δωδεκάθεου.
Αρεως. (Σ) Θεός του αρχαίου Ελληνικού δωδεκάθεου.
Αριστείδη Δαλάκα. (Φ) Ονομα Φωκιανού που έπεσε στον Ελληνοϊταλικό πόλεμο 1940-41.
Αριστείδου. (Σ) Αρχαίος Αθηναίος πολιτικός.
Αριστοτέλους. (Α) (Σ) Αρχαίος Ελληνας φιλόσοφος, δάσκαλος του Μεγαλέξανδρου.
Αρμονίας. (Σ) Μούσα που προστάτευε τη μουσική.
Αρτέμιδος. (Σ) Θεά του αρχαίου Ελληνικού δωδεκάθεου.
Ασκληπιού. (Σ) Θεός, προστάτης της ιατρικής.
Αστυπάλαιας. (Σ) Νησί των Δωδεκανήσων.

Αύρας. (Σ) Ελαφρός αέρας.
Αφροδίτης. (Σ) Θεά του αρχαίου Ελληνικού δωδεκάθεου.
Αχλαδέας. (Φ) Το γνωστό δέντρο αχλαδιά.
Βαλαωρίτου. (Α) Ελληνας ποιητής.
Βάρναλη. (Α) Ελληνας ποιητής.
Βασιλείου Τσούρου. (Φ) Ονομα στρατιωτικού γιατρού.
Βασιλέως Γεωργίου Α΄. (Α) Ο δεύτερος βασιλιάς της Ελλάδας.
Βασιλέως Γεωργίου Β΄. (Α) Βασιλιάς της Ελλάδας.
Βασιλέως Κωνσταντίνου ΙΒ΄. (Α) Βασιλιάς της Ελλάδας.
Βασιλέως Παύλου . (Α) Ο προτελευταίος βασιλιάς της Ελλάδας.
Γαλήνης. (Φ) Ονομα μυθιστορήματος του Ηλία Βενέζη, που γράφτηκε από το συγγραφέα την εποχή που έμενε στην Ανάβυσσο, και μιλάει για τα πρώτα χρόνια των προσφύγων στην Ανάβυσσο.
Γεωργίου Δέλιου. (Φ) Ονομα Φωκιανού που έπεσε στον Ελληνοϊταλικό πόλεμο 1940-41.
Γυμναστηρίου. (Α) Χώρος αθλήσεως.
Δάφνης. (Σ) Μυθική νύμφη που την ερωτεύτηκε ο Απόλλωνας.
Δεξαμενής. (Α) Δεξαμενή ύδρευσης.
Δημοκρίτου. (Σ) Μακεδόνας φιλόσοφος.
Δημ. Κούτσια. (Φ) Ονομα Φωκιανού που έπεσε στον Ελληνοϊταλικό πόλεμο 1940-41.
Δημοσθένους Σοϊλεμέζη. (Φ) Ονομα Φωκιανού που έπεσε στον Εμφύλιο πόλεμο.
Δημοσθένους. (Α) Αρχαίος Αθηναίος ρήτορας.
Διογένους. (Σ) Αρχαίος κυνικός φιλόσοφος από τη Σινώπη.
Διονύσου. (Σ) Αρχαία Ελληνική Θεότητα.
Διός. (Σ) Θεός του αρχαίου Ελληνικού δωδεκάθεου.
Εκτορος. (Σ) Ηρωας του Τρωικού πολέμου από την Τροία.
Δροσίνη. (Α) Ελληνας ποιητής.
Ελευθερίας. (Φ) Η ελευθερία.
Ελευθερίου Βενιζέλου. (Α) Πρωθυπουργός της Ελλάδας, την εποχή της πιο μεγάλης εδαφικής επέκτασης που γνώρισε ποτέ το νεοελληνικό κράτος.
Ευαγγέλου Πουλούδα. (Φ) Ονομα ενός από τους πρώτους τοπικούς παράγοντες της Φώκαιας.
Ευβοίας. (Σ) Μεγάλο νησί του Αιγαίου.
Ευριπίδου. (Α) (Σ) Αρχαίος Αθηναίος τραγικός ποιητής.
Ζαΐμη. (Α) Ανδρέας, ήρωας του 1821.
Ζακύνθου. (Σ) Νησί του Ιονίου πελάγους.

Ηλέκτρας. (Σ) (Α) Κόρη του αρχαίου βασιλιά Αγαμέμνονα.
Ηρακλέους. (Σ) Μυθικός ήρωας.
Ηρας. (Σ) Θεά του αρχαίου Ελληνικού δωδεκάθεου.
Ηρώων. (Φ) Το μνημείο των πεσόντων ηρώων.
Ηφαίστου. (Α) (Σ) Θεός του αρχαίου Ελληνικού δωδεκάθεου.
Θάλειας. (Σ) Μούσα που προστάτευε το θέατρο.
Θησέως. (Σ) Μυθικός ήρωας της Αττικής.
Ιερέως Αλέξ. Ασθενίδου. Ονομα του πρώτου παπά της Φώκαιας.
Ιθάκης. (Σ) Νησί του Ιονίου πελάγους.
Ιπποκράτους. (Σ) Διάσημος γιατρός της αρχαιότητας.
Ιωνίας. (Φ) Το αρχαίο όνομα της Μικράς Ασίας.
Καβάφη. (Α) Ελληνας ποιητής.
Καζαντζάκη. (Α) Ελληνας λογοτέχνης.
Καισάρειας. (Α) Πόλη της Καππαδοκίας της Μικράς Ασίας.
Κακούρη. (Σ) Πρώτος Πρόεδρος της Σαρωνίδας.
Κάλβου. (Α) Ελληνας ποιητής.
Καραμανλή. (Α) Πολιτικός, που ήταν Υπουργός Δημοσίων Εργων όταν έγινε η λεωφόρος Σουνίου.
Καρυωτάκη. (Α) Ελληνας ποιητής.
Κέας. (Σ) Νησί των Κυκλάδων.
Κερκύρας. (Σ) Νησί του Ιονίου πελάγους.
Κεφαλληνίας. (Σ) Νησί του Ιονίου πελάγους.
Κολοκοτρώνη. (Α) Ηρωας του 1821.
Κοραή. (Α) Ελληνας λόγιος.
Κρήτης. (Α) (Σ) Η μεγαλόνησος.
Λακωνίας. (Σ) Νομός της Πελοποννήσου.
Λαυρίου. (Α) Η πόλη.
Λευκάδας. (Σ) Νησί του Ιονίου πελάγους.
Λήμνου. (Σ) Νησί του ανατολικού Αιγαίου.
Μεγάλου Αλεξάνδρου. (Α) Μακεδόνας βασιλιάς, που ηγούμενος των Ελλήνων, έφτασε ως την Ινδία.
Μικράς Ασίας. (Α) Η χαμένη πατρίδα.
Μπογδάνου. (Σ) Πρόεδρος του συνεταιρισμού που ίδρυσε τη Σαρωνίδα.
Μυριβήλη. (Α) Ελληνας λογοτέχνης.
Μυτιλήνης. (Σ) Νησί του ανατολικού Αιγαίου.
Νηρέως. (Σ) Αρχαία μυθική θαλασσινή θεότητα.
Νικολάου Δέδε. (Φ) Ονομα Φωκιανού που έπεσε στον Ελληνοϊταλικό πόλεμο 1940-41.

Νιρβάνα. (Α) Ελληνας λογοτέχνης.
Νυμφών. (Σ) Θεότητες των δασών και των νερών.
Ξενοφώντος. (Α) Αρχαίος Αθηναίος ιστορικός.
Οδυσσέως. (Σ) Μυθικός βασιλιάς της Ιθάκης.
Οθωνος. (Α) Βαυαρός πρώτος βασιλιάς του νεοελληνικού κράτους.
Ολύμπου. (Σ) Βουνό των θεών.
Ορφέως. (Σ) Μυθική θεότητα, ήρωας, ποιητής.
Παλαμά. (Α) Ελληνας ποιητής.
Παλλάδος. (Σ) Αλλο όνομα της θεάς Αθηνάς.
Παναγιώτη Μάγειρα. (Φ) Ονομα Φωκιανού που έπεσε στον Ελληνοϊταλικό πόλεμο 1940-41.
Πανδώρας. (Σ) Η πρώτη γυναίκα της Ελληνικής μυθολογίας.
Πανός. (Σ) Αρχαία θεότητα των δασών.
Παπαδιαμάντη. (Α) Ελληνας λογοτέχνης.
Παράσχου. (Α) Ελληνας ποιητής.
Παρνασσού. (Σ) Βουνό της Φωκίδας.
Πάρνηθος. (Σ) Βουνό της Αττικής.
Πάρου. (Σ) Νησί των Κυκλάδων.
Παύλου Μελά. (Α) Ηρωας μακεδονομάχος.
Πέλοπος. (Σ) Αρχαίος μυθικός ήρωας.
Πεντέλης. (Σ) Βουνό της Αττικής.
Περικλέους. (Α) (Σ) Αρχαίος Αθηναίος πολιτικός ηγέτης.
Πεσόντων. (Φ) Από το μνημείο πεσόντων ηρώων.
Πευκώνος. (Φ) Ονομα από το μικρό άλσος πεύκων της περιοχής.
Πίνδου. (Σ) Οροσειρά της κεντρικής Ελλάδας.
Πλάτωνος. (Α) (Σ) Αρχαίος Αθηναίος φιλόσοφος.
Πολέμη. (Α) Ελληνας ποιητής.
Πορφύρα. (Α) Ελληνας ποιητής.
Ποσειδώνος. (Σ) Θεός του αρχαίου Ελληνικού δωδεκάθεου.
Πραξιτέλους. (Α) Αρχαίος Αθηναίος γλύπτης.
Προφήτη Ηλία. (Φ) Προφήτης της Βίβλου.
Πρωτέως. (Φ) (Σ) Μυθική θεότητα της θάλασσας.
Πυθαγόρα. (Σ) Αρχαίος σοφός από τη Σάμο.
Ρόδου. (Σ) Νησί των Δωδεκανήσων.
Ροΐδου. (Α) Ελληνας λογοτέχνης.
Σαρωνίδας. (Α) Η πόλη.
Σαπφούς. (Σ) Αρχαία ποιήτρια από τη Λέσβο.
Σεφέρη. (Α) Ελληνας ποιητής.

Σιδέρη Μπέη. (Φ) Ονομα ενός από τους πρώτους τοπικούς παράγοντες της Φώκαιας.
Σικελιανού. (Α) Ελληνας ποιητής.
Σίφνου. (Σ) Νησί των Κυκλάδων.
Σκοπέλου. (Σ) Νησί των Σποράδων.
Σκύρου. (Σ) Νησί των Σποράδων.
Σμύρνης. (Α) Μεγάλη πόλη της Μικράς Ασίας.
Σολωμού. (Α) Ελληνας ποιητής.
Σουρή. (Α) Ελληνας λογοτέχνης.
Σοφοκλέους. (Σ) Αρχαίος Αθηναίος τραγικός ποιητής.
Σπάρτης. (Σ) Πόλη της Λακωνίας.
Στρατηγού Νικολάου Πλαστήρα. (Α) Ονομα στρατιωτικού, που χάρη στη γενναιότητα του, η Μικρασιατική καταστροφή δεν εξελίχθηκε σε πλήρη καταστροφή της Ελλάδας.
Ταϋγέτου. (Σ) Βουνό της Λακωνίας.
Τεμπών. (Σ) Κοιλάδα της Θεσσαλίας.
Τερψιχόρης. (Σ) Μούσα, προστάτης του χορού.
Τριανταφυλλώνος. (Φ) Ονομα από τα λουλούδια των κήπων του δρόμου.
Τρίτωνος. (Σ) Θαλάσσια μυθική θεότητα.
Ύδρας. (Σ) Νησί του Μυρτώου πελάγους.
Υμηττού. (Σ) Βουνό της Αττικής.
Φρειδερίκης. (Α) Η προτελευταία βασίλισσα της Ελλάδας.
Φωκαέων Αμερικής. (Φ) Ονομα προς τιμήν των Φωκιανών μεταναστών.
Χίου. (Σ) Νησί του ανατολικού Αιγαίου.
Χλόης. (Σ) Η ερωμένη από το μύθο Δάφνις και Χλόη.
Χρυσοστόμου Σμύρνης. (Φ) Ονομα μάρτυρα μητροπολίτη Σμύρνης την εποχή της Μικρασιάτικης καταστροφής.
Ψαρών. (Σ) Νησί του ανατολικού Αιγαίου.
Ψυχάρη. (Α) Ελληνας λογοτέχνης.



ΥΠΟΜΝΗΜΑ

Α1 = Παλιά Εκκλησία
Α2 = Νέα Εκκλησία
1. Κοινότητα Αναβύσσου
2. Δημοτικό Σχολείο.
3. Ταχυδρομείο.
4. Εμπορική Τράπεζα.
5. Παιδικός Σταθμός
6. Νηπιαγωγείο
7. Νέα Κοινότητα Αναβύσσου
8. Κοινοτικό Ιατρείο

ΟΙΚΙΣΜΟΣ "ΑΡΕΤΣΟΥ"

ΑΝΑΒΥΣΣΟΥ



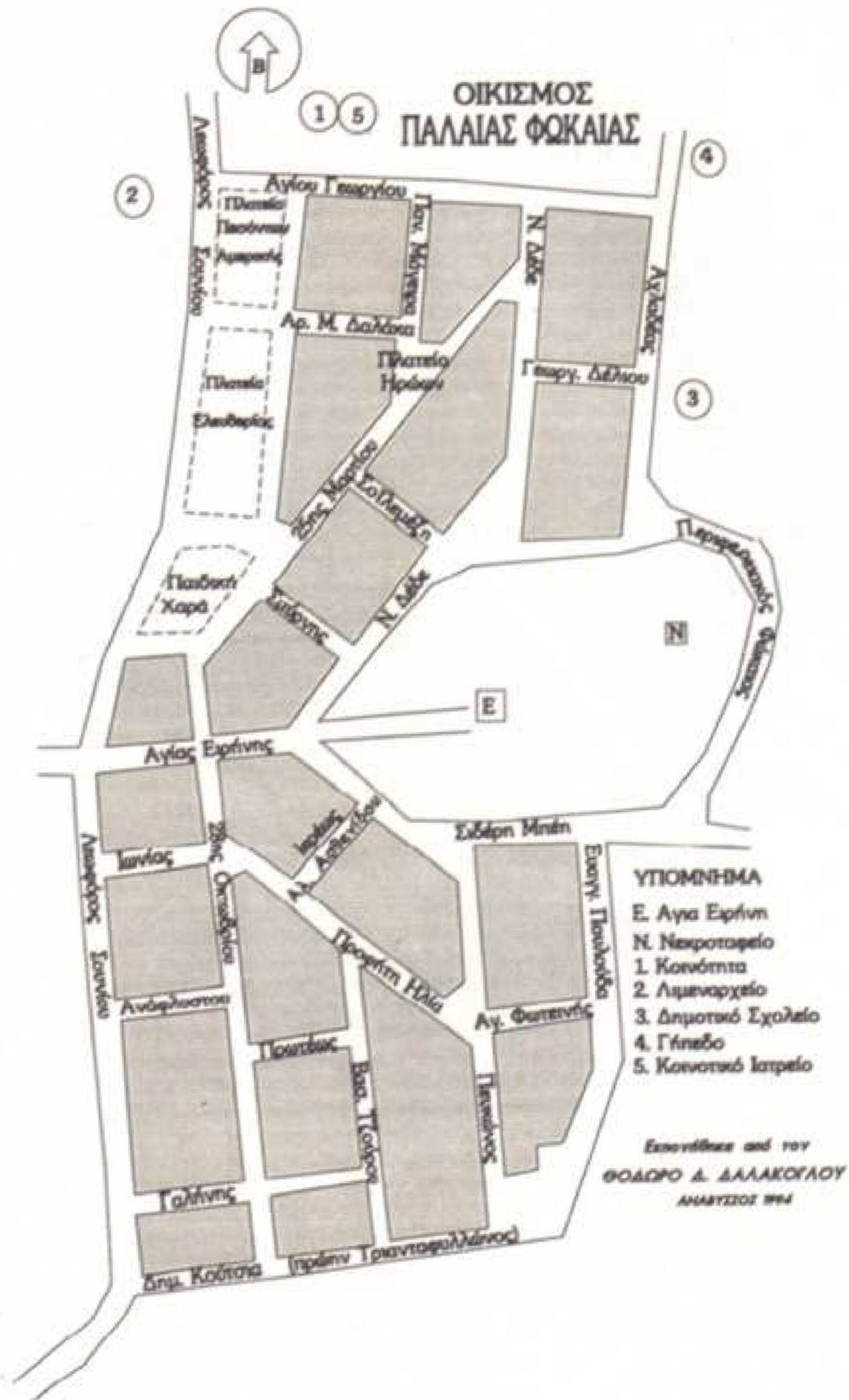
Στρατηγού Κυριακόπουλου
Κ. Καραμανλή
Καισάρειας
Σμύρνης
Μικράς Ασίας
Ζαΐμη
28ης Οκτωβρίου
25ης Μαρτίου
Π. Μελά
Λεωφόρος Σουνίου
Λεωφόρος Σουνίου

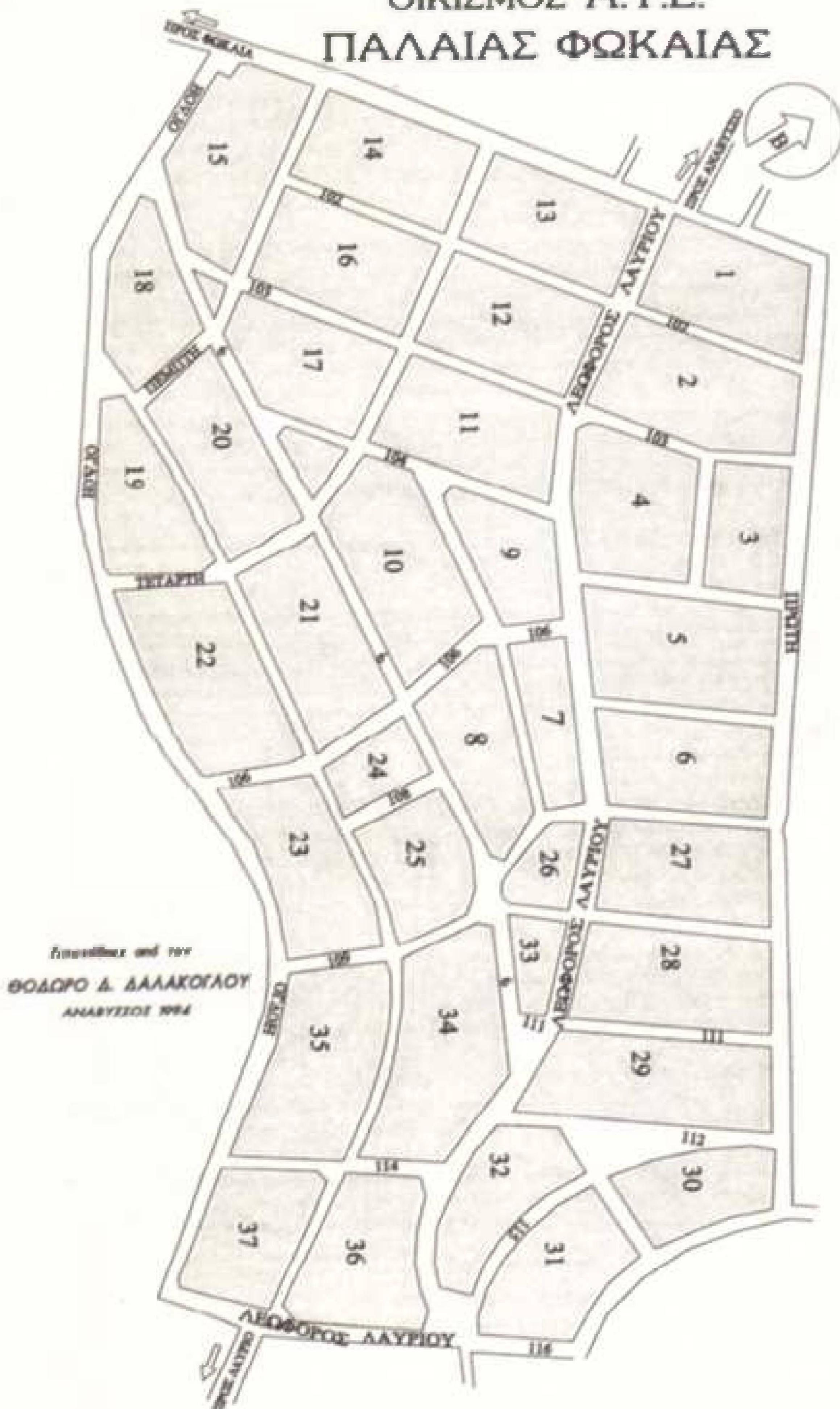
Εκπονήθηκε από τον
ΘΟΔΩΡΟ Δ. ΔΑΛΑΚΟΓΛΟΥ
ΑΝΑΒΥΣΣΟΣ 1994

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

1. Αστυνομικό τμήμα
2. Κοινοτικό Ιατρείο
3. Ο.Τ.Ε.
4. ΣΙΝΕ ΝΙΝΕΤ


ΟΙΚΙΣΜΟΣ
"ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ"
ΑΝΑΒΥΣΣΟΥ
Εκπονήθηκε από τον
ΘΟΔΩΡΟ Δ. ΔΑΛΑΚΟΓΛΟΥ
ΑΝΑΒΥΣΣΟΣ 1994
Λεωφόρος Σουνίου


ΟΙΚΙΣΜΟΣ
ΠΑΛΑΙΑΣ ΦΩΚΑΙΑΣ
Αγίου Γεωργίου
Αρ. Μ. Δαλάκα
Πλατεία
Ηρώων
Γεωργ. Δέλιου
Πλατεία
Ελευθερίας
Παιδική
Χαρά
Ν. Δέδε
Αγίας Ειρήνης
Ιωνίας
Σιδέρη Μπέη
Προφήτη Ηλία
Αγ. Φωτεινής
Γαλήνης
Δημ. Κόττσια
Ε
Ν
ΥΠΟΜΝΗΜΑ
Ε. Αγια Ειρήνη
Ν. Νεκροταφείο
1. Κοινότητα
2. Λιμεναρχείο
3. Δημοτικό Σχολείο
4. Γήπεδο
5. Κοινοτικό Ιατρείο
ΘΟΔΩΡΟ Δ. ΔΑΛΑΚΟΓΛΟΥ


ΟΙΚΙΣΜΟΣ Α.Τ.Ε.
ΠΑΛΑΙΑΣ ΦΩΚΑΙΑΣ
ΠΡΟΣ ΦΩΚΑΙΑ
ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΛΑΥΡΙΟΥ
ΠΡΩΤΗ
ΤΕΤΑΡΤΗ
ΠΕΜΠΤΗ
ΟΓΔΟΗ
ΘΟΔΩΡΟ Δ. ΔΑΛΑΚΟΓΛΟΥ
ΑΝΑΒΥΣΣΟΣ 1984

Β

ΟΙΚΙΣΜΟΣ "ΣΑΡΩΝΙΔΑΣ"

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

1. ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ
2. ΟΤΕ
3. ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ
4. ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
5. ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Εκπονήθηκε από τον

ΘΕΟΔΩΡΟ Δ. ΔΑΛΑΚΟΓΛΟΥ

ΑΝΑΒΥΣΣΟΣ 1994

ΑΝΘΡΩΠΩΝΥΜΙΑ

Τη συλλογή ονομάτων συμπληρώνει και μια συλλογή επωνύμων προσφύγων, κατοίκων της περιοχής.

Επειδή τα πρώτα χρόνια της εγκατάστασης των προσφύγων τα πράγματα ήταν ρευστά, όπως θα δείτε παρακάτω στις αφηγήσεις των παλιών, δηλαδή άλλες οικογένειες ερχόταν, άλλες έφευγαν, δεν μπορούμε να πούμε με ακρίβεια ποιοί ήταν οι κάτοικοι στα πρώτα χρόνια του εποικισμού 1924-1930. Ομως δημοσιεύουμε παρακάτω δύο πίνακες που περιέχουν καταστάσεις κληρούχων, Αναβυσσιωτών και Φωκιανών, που κατά τη γνώμη μας δίνουν την εικόνα των κατοίκων της περιοχής εκείνη την εποχή. Βεβαίως μετά έγιναν μερικές αλλαγές στα κτηματολόγια γιατί κάποιοι έφυγαν και κάποιοι άλλοι ήρθαν, αλλά οι αλλαγές ήταν μικρές.

Ο πίνακας των κληρούχων της Αναβύσσου είναι από τη διανομή του 1931 και αναφέρει τους αρχηγούς των προσφυγικών οικογενειών, τον πατέρα ή την μητέρα αν ο πατέρας είχε πεθάνει. Μερικές οικογένειες εν τω μεταξύ είχαν φύγει από την Ανάβυσσο και οι κλήροι τους δόθηκαν σε άλλους, γι αυτό μερικά ονόματα θα φανούν άγνωστα στους νεότερους. Επίσης μερικά ονόματα είναι διαφορετικά γραμμένα στον πίνακα, αλλά υπάρχει και το άλλο επίθετο στις παρατηρήσεις. Ο παππούς μου για παράδειγμα είχε φαίνεται δηλώσει επώνυμο Νταλάκογλου (σημειωτέον ότι δήλωσε το παρατσούκλι του και όχι το κανονικό του που ήταν *Μανωλάκης*, επίσης το παρατσούκλι τους δήλωσαν και άλλοι πολλοί πρόσφυγες). Ομως οι γραφιάδες του Υπουργείου έγραψαν Ταλάκογλου και γι αυτό γράφεται έτσι στον πίνακα των κληρούχων, αντί για Δαλάκογλου που έγινε το επίσημο επώνυμό μας.

Στον πίνακα εμφανίζονται κατά σειρά το επώνυμο, το όνομα, το πατρώνυμο (ή όνομα συζύγου για τις χήρες), ο τόπος γέννησης στη Μικρασία, και τυχόν άλλα επώνυμα, ή άλλος πιθανός τόπος καταγωγής. Στο θέμα της καταγωγής των κληρούχων συνάντησα μερικές δυσκολίες γιατί οι πληροφορητές μου για μερικούς έδιναν διαφορετικούς τόπους καταγωγής. Ισως λοιπόν σε μερικούς πολύ λίγους κληρούχους να μην είναι αυτός ό τόπος καταγωγής που αναφέρεται αλλά κάποιο άλλο χωριό στην ίδια περιοχή της Μικρασίας.

Μετά τους δύο πίνακες με τα επώνυμα υπάρχει ένας πίνακας κατανομής των προσφύγων της Αναβύσσου κατά τόπο καταγωγής. Αυτό που παρατηρούμε είναι ότι οι κάτοικοι της Αναβύσσου προέρχονται από πολλά και διαφορετικά μέρη της Μικράς Ασίας. Και μάλιστα μέρη με διαφορετικό τρόπο ζωής, διαφορετικά εθίμα, οικονομική κατάσταση, γλώσσα. Ηταν οι πρωτευουσιάνοι Αρετσιανοί, οι κοσμοπολίτες Βουρλιώτες, οι ανατολίτες Ενεχιλίδες. Για πολλά χρόνια οι ομάδες δύσκολα ανοιγόταν η μια στην άλλη. Μόνο τα πιο ανήσυχα και προοδευτικά άτομα από κάθε ομάδα έκαναν παρέες με μέλη της άλλης ομάδας. Και μόνο μετά από χρόνια οι διαφορές αμβλύνθηκαν, έγιναν μικτοί γάμοι, και ομογενοποιήθηκε η κοινωνία της Αναβύσσου.

Ο τόπος καταγωγής για πολλά χρόνια μετά την εγκατάσταση, αναφερόταν σαν αναγνωριστικό στοιχείο, π.χ. Ενεχιλής, Τουζλιανός, Αρετσιανός, Μιστιλής, Βουρλιώτης κ.λ.π. και μάλιστα μερικές φορές για να χαρακτηρίσει και σκωπτικά κάποιον, Λαφροαρετσιανός με την έννοια του καυχησιάρη, Ενεχιλής με την έννοια του πονηρού, Βουρλιώτης με την έννοια του καβγατζή, κ.α.

Στον πίνακα των Φωκιανών κληρούχων που είναι από την διανομή *Θυμάρι*, του 1931, αναφέρονται τα ονόματα των αρχηγών των οικογενειών που είχαν εγκατασταθεί στη Παλαιά Φώκαια πριν το 1930. Και εδώ ισχύουν τα ίδια που είπαμε για τον πίνακα των Αναβυσσιωτών προσφύγων. Μόνο που για τους Φωκιανούς δεν αναφέρουμε τόπο καταγωγής γιατί όλοι κατάγονται από τις *Παλιές Φώκιες* της Μικράς Ασίας (περιοχή Σμύρνης).

Στο τέλος του κεφαλαίου δημοσιεύουμε ένα πίνακα και ένα στατιστικό διάγραμμα της αύξησης του πληθυσμού της περιοχής τις τελευταίες δεκαετίες. Το συμπέρασμα που βγαίνει από αυτό τον πίνακα είναι ότι πάρα πολλοί καινούργιοι κάτοικοι εγκαταστάθηκαν στην περιοχή τα τελευταία χρόνια, και άρχισε ένας καινούργιος κύκλος αφομοίωσης των νέων ανθρώπων στην παλιά προσφυγική κοινωνία, που και η ίδια ταυτόχρονα αλλάζει.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΚΛΗΡΟΥΧΩΝ ΑΝΑΒΥΣΣΟΥ ΤΗΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ 1931

Α.Α	ΕΠΩΝΥΜΟ	ΟΝΟΜΑ	ΠΑΤΕΡΑΣ	ΤΟΠΟΣ	ΠΑΡΑΤΗΡ.
1	ΑΒΡΑΜΙΔΗΣ	ΜΙΧΑΗΛ	ΑΒΡΑΑΜ	Ενεχιλ	
2	ΑΓΓΕΛΙΔΗΣ	ΗΛΙΑΣ	ΣΥΜΕΩΝ	Σπάρτη	
3	ΑΓΓΕΛΙΔΗΣ	ΠΑΝΤΕΛΗΣ	ΣΥΜΕΩΝ	Σπάρτη	
4	ΑΔΑΝΑΛΟΓΛΟΥ	ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ	ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ	Αλάγια	
5	ΑΪΒΑΖΗΣ	ΣΤΑΥΡΟΣ	ΠΑΡΑΣΧΟΣ	Βουρλά	
6	ΑΪΒΑΖΗΣ	ΠΑΡΑΣΧΟΣ	ΣΤΑΥΡΟΣ	Βουρλά	
7	ΑΚΙΝΔΥΝΟΥ	ΚΑΛΛΙΡΟΗ	ΧΗΡΑ ΗΛΙΑ	Αρετσού	
8	ΑΚΟΥΣΟΓΛΟΥ	ΣΑΒΒΑΣ	ΠΑΝΤΕΛΗΣ	Αλάγια	
9	ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ	ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ	ΘΩΜΑΣ	Ενεχιλ	
10	ΑΠΙΚΟΣ	ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ	ΑΓΓΕΛΗΣ	Αρετσού	
11	ΑΡΑΠΟΓΛΟΥ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	Αρετσού	
12	ΑΡΖΟΥΜΑΝΙΔΗΣ	ΚΩΝ/ΝΟΣ	ΑΝΤΩΝΙΟΣ	Αραβισός	
13	ΑΣΛΑΝΟΓΛΟΥ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΗΛΙΑΣ	Ενεχιλ	
14	ΑΣΛΑΝΟΓΛΟΥ	ΙΩΑΝΝΗΣ	ΣΥΜΜΕΩΝ	Ενεχιλ	
15	ΑΣΛΑΝΟΓΛΟΥ	ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ	ΜΙΧΑΗΛ	Ενεχιλ	
16	ΑΣΛΑΝΟΓΛΟΥ	ΔΕΣΠΟΙΝΑ	ΗΛΙΑΣ	Ενεχιλ	
17	ΒΑΛΑΧΗΣ	ΘΕΟΔΩΡΟΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	Βουρλά	
18	ΓΕΩΡΓΑΝΤΟΥΛΗΣ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ	Αρετσού	
19	ΔΑΜΙΑΝΟΣ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ	ΚΩΝ/ΝΟΣ	Μισπί	
20	ΔΑΡΑΝΑΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΑΝΤΩΝΙΟΣ	Βουρλά	
21	ΔΕΓΕΡΜΙΝΤΖΟΓΛΟΥ	ΣΤΕΦΑΝΟΣ		Νίγδη	ΜΥΛΩΝΑΣ
22	ΔΕΛΗΧΑΤΖΗ	ΕΥΓΕΝΙΑ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ	Ενεχιλ	
23	ΔΕΡΜΑΝΟΥΤΣΟΣ	ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ	ΘΕΟΔΩΡΟΣ	Βουρλά	
24	ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΙΔΗΣ	ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ	ΛΕΟΝΤΙΟΣ	Σίλλη	
25	ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΟΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΙΩΑΝΝΗΣ	Αρετσού	
26	ΕΥΦΡΑΙΜΙΑΔΗΣ	ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ	ΙΩΑΝΝΗΣ	Ενεχιλ	
27	ΕΥΦΡΑΙΜΙΑΔΗΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΙΩΑΝΝΗΣ	Ενεχιλ	
28	ΖΕΧΙΡΑΛΗ	ΜΑΛΑΜΑΤΕΝΙΑ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ	Βουρλά	
29	ΖΙΓΚΙΡΙΔΗΣ	ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ	ΙΩΑΚΕΙΜ	Τσαρικλί	
30	ΘΑΝΑΠΑΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΘΕΟΔΩΡΟΣ	Ενεχιλ	ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ
31	ΙΩΣΗΦΟΓΛΟΥ	ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ	ΙΩΣΗΦ	Ενεχιλ	ΙΩΣΗΦΙΔΟΥ
32	ΙΩΣΗΦΟΓΛΟΥ	ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ	ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ	Ενεχιλ	
33	ΚΑΛΕ	ΦΑΝΗ	ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ	Αρετσού	
34	ΚΑΜΠΑΤΖΑΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΙΩΑΝΝΗΣ	Αρετσού	
35	ΚΑΝΑΚΗΣ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ	Βόρι	
36	ΚΑΡΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΧΡΙΣΤΟΦΗΣ	Σμύρνη	
37	ΚΑΡΑΝΤΑΛΗΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΙΩΑΝΝΗΣ	;	
38	ΚΑΡΟΛΙΔΗΣ	ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ	ΑΒΡΑΑΜ	Προκόπι	
39	ΚΑΡΟΛΙΔΗΣ	ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ	ΑΒΡΑΑΜ	Προκόπι	

40	ΚΑΤΣΑΒΑΚΗΣ	ΠΑΝΤΕΛΗΣ	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	Παντείχι	
41	ΚΑΧΡΑΜΑΝΙΔΗ	ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ	Ενεχίλ	
42	ΚΑΧΡΑΜΑΝΙΔΗΣ	ΘΕΟΦΙΛΟΣ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ	Ενεχίλ	
43	ΚΕΛΗΣ	ΚΩΝ/ΝΟΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ	Βουρλά	
44	ΚΕΠΕΣΟΓΛΟΥ	ΣΑΒΒΑΣ	ΣΑΒΒΑΣ	Ενεχίλ	
45	ΚΕΠΕΣΟΓΛΟΥ	ΔΑΜΙΑΝΟΣ	ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ	Ενεχίλ	
46	ΚΕΣΕΔΑΚΗΣ	ΚΩΝ/ΝΟΣ		Κων/πολη	
47	ΚΕΣΙΣΟΓΛΟΥ	ΣΟΛΩΜΩΝ	ΑΝΑΝΙΑΣ	Ενεχίλ	ΤΟΠΑΛΟΓΛΟΥ
48	ΚΕΣΙΣΟΓΛΟΥ	ΙΩΑΚΕΙΜ	ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ	Ενεχίλ	
49	ΚΕΣΙΣΟΓΛΟΥ	ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ	ΣΕΡΑΦΕΙΜ	Ενεχίλ	
50	ΚΕΣΙΣΟΓΛΟΥ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΣΕΡΑΦΕΙΜ	Ενεχίλ	
51	ΚΕΤΕΟΓΛΟΥ	ΠΑΝΤΕΛΗΣ	ΣΑΒΒΑΣ	Ενεχίλ	
52	ΚΕΤΕΟΓΛΟΥ	ΙΟΡΔΑΝΗΣ	ΣΑΒΒΑΣ	Τσαρικλί	
53	ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΕΥΘΥΜΙΟΣ	;	
54	ΚΙΟΚΣΕΝΟΓΛΟΥ	ΧΡΗΣΤΟΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	Ενεχίλ	
55	ΚΙΟΠΒΕΤΟΓΛΟΥ	ΜΑΡΙΑ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	Ενεχίλ	
56	ΚΙΟΥΡΚΙΛΟΥΡΟΓΛΟΥ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΑΝΤΩΝΙΟΣ	Ενεχίλ	
57	ΚΙΟΥΡΚΤΖΟΓΛΟΥ	ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ	ΙΩΑΝΝΗΣ	Ενεχίλ	
58	ΚΙΟΥΡΤΜΟΥΡΑΤΟΓΛΟΥ	ΜΙΧΑΗΛ	ΠΑΡΘΕΝΙΟΣ	Ενεχίλ	ΠΑΡΘΕΝΙΟΥ
59	ΚΟΥΛΟΓΛΟΥ	ΣΙΜΟΣ	ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ	Αρετσού	
60	ΚΟΥΤΕΛΗΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	Τσαρικλί	
61	ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ	ΘΕΟΔΩΡΑ	ΘΕΟΔΩΡΟΣ	Αρετσού	
62	ΛΑΣΚΑΡΙΔΗΣ	ΒΛΑΣΙΟΣ	ΙΩΑΝΝΗΣ	Αρετσού	
63	ΛΕΟΝΤΙΑΔΗΣ	ΑΝΕΣΤΗΣ	ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ	Μπόρ	Πόρος
64	ΜΑΛΟΥΠΑΣ	ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ	ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ	Βουρλά	
65	ΜΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ	ΙΩΑΝΝΗΣ	ΠΑΝΤΕΛΗΣ	Λυθρί	
66	ΜΗΛΑΣ	ΧΡΗΣΤΟΣ	ΙΩΑΝΝΗΣ	Αρετσού	
67	ΜΙΣΤΙΛΟΓΛΟΥ	ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ	ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ	Ενεχίλ	
68	ΜΠΑΜΠΑΤΖΑΝΗΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΣΤΕΡΓΙΟΣ	Αττάλεια	
69	ΜΠΟΓΙΑΤΖΟΓΛΟΥ	ΑΒΡΑΑΜ	ΚΥΡΙΑΚΟΣ	Ικόνιο	
70	ΜΠΟΔΟΣΟΓΛΟΥ	ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ	ΙΑΚΩΒΟΣ	Ενεχίλ	
71	ΜΟΥΣΙΔΗΣ	ΚΩΝ/ΝΟΣ	ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ	Πόντος	
72	ΝΟΒΑΚΗΣ	ΕΥΤΥΧΙΟΣ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ	Αρετσού	
73	ΟΥΡΑΪΛΟΓΛΟΥ	ΛΑΖΑΡΟΣ	ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ	Ενεχίλ	
74	ΟΥΡΑΪΛΟΓΛΟΥ	ΣΑΒΒΑΣ	ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ	Ενεχίλ	
75	ΠΑΛΤΑΛΙΔΟΥ	ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ	ΣΑΒΒΑΣ	Τσαρικλί	ΚΕΝΤΕΓΙΟΥΒΑ
76	ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ	ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	Αραβισός	
77	ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ	ΚΥΡΙΑΚΟΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	Αραβισός	
78	ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ	ΚΟΣΜΑΣ	ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ	Ενεχίλ	
79	ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ	ΣΟΦΙΑ	ΜΗΝΑΣ	;	
80	ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ	ΧΡΗΣΤΟΣ	ΣΕΡΑΦΕΙΜ	Καισάρεια	
81	ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ	ΚΛΕΑΝΘΗΣ	ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ	Παντείχι	
82	ΠΑΣΑΛΙΔΗΣ	ΣΑΒΒΑΣ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ	Ενεχίλ	
83	ΠΑΣΣΑΛΙΔΗΣ	ΠΕΤΡΟΣ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ	Ενεχίλ	
84	ΠΑΣΣΑΛΙΔΗΣ	ΜΙΧΑΗΛ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ	Ενεχίλ	
85	ΠΕΛΙΤΟΓΛΟΥ	ΜΙΧΑΗΛ	ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ	Αρετσού	
86	ΠΟΛΥΚΑΡΠΙΔΟΥ	ΣΟΦΙΑ		;	
87	ΠΡΟΔΡΟΜΙΔΗΣ	ΙΩΑΝΝΗΣ		Ενεχίλ	ΜΠΟΔΟΣΟΓΛΟΥ
88	ΠΥΘΙΑΔΗΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΣΤΑΥΡΟΣ	Κων/πολη	

89	ΡΟΥΜΠΕΪΔΗΣ	ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	Τσαρικλί	
90	ΡΟΥΜΠΕΪΔΗΣ	ΑΝΕΣΤΗΣ	ΚΥΡΙΑΚΟΣ	Τσαρικλί	
91	ΡΟΥΜΠΕΪΔΗΣ	ΠΕΤΡΟΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	Τσαρικλί	
92	ΡΟΥΜΠΕΪΔΗΣ	ΚΥΡΙΑΚΟΣ	ΙΩΑΝΝΗΣ	Τσαρικλί	
93	ΡΟΥΜΠΕΪΔΗΣ	ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	Τσαρικλί	
94	ΡΟΥΜΠΕΪΔΗΣ	ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ	ΙΟΡΔΑΝΗΣ	Τσαρικλί	
95	ΣΟΥΓΙΑΝΗΣ	ΙΩΑΝΝΗΣ	ΑΝΤΩΝΙΟΣ	Βουρλά	
96	ΣΟΥΜΕΛΑΣ	ΠΕΤΡΟΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ	Τούζλα	
97	ΣΟΥΜΕΛΙΔΗΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΙΩΑΝΝΗΣ	Πόντος	
98	ΣΥΜΕΟΝΟΓΛΟΥ	ΣΟΦΙΑ	ΜΙΧΑΗΛ	Ενεχιλ	
99	ΤΑΛΑΚΟΓΛΟΥ	ΚΩΝ/ΝΟΣ	ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ	Τούζλα	ΔΑΛΑΚΟΓΛΟΥ
100	ΤΑΤΟΓΛΟΥ	ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ	ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ	Ενεχιλ	
101	ΤΖΙΒΙΛΟΓΛΟΥ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ	Ενεχιλ	
102	ΤΖΙΒΙΛΟΓΛΟΥ	ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ	ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ	Ενεχιλ	
103	ΤΟΖΑΚΙΔΟΥ	ΜΑΡΘΑ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ	Ενεχιλ	
104	ΤΟΖΑΚΙΔΟΥ	ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ	ΜΙΧΑΗΛ	Ενεχιλ	
105	ΤΟΠΑΛΟΓΛΟΥ	ΑΝΑΝΙΑΣ	ΜΙΧΑΗΛ	Ενεχιλ	
106	ΤΟΠΑΛΟΓΛΟΥ	ΔΕΣΠΟΙΝΑ	ΙΩΑΝΝΗΣ	Ενεχιλ	
107	ΤΟΨΟΓΛΟΥ	ΘΕΟΔΩΡΟΣ	ΣΤΑΥΡΟΣ	Αρετσού	
108	ΤΟΨΟΓΛΟΥ	ΑΘΗΝΑ	ΣΤΑΥΡΟΣ	Αρετσού	
109	ΤΡΑΝΟΣ	ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ	ΑΝΤΩΝΙΟΣ	Αρετσού	
110	ΤΣΙΒΙΛΟΓΛΟΥ	ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ	ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ	Ενεχιλ	
111	ΦΑΤΣΗΣ	ΜΙΧΑΗΛ	ΦΩΤΙΟΣ	Βουρλά	
112	ΧΑΡΙΤΟΣ	ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ	ΜΙΧΑΗΛ	Αϊδίνι	
113	ΧΑΡΟΣ	ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ	ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ	Θράκη	
114	ΧΑΤΖΗΑΝΔΡΕΟΥ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΚΩΝ/ΝΟΣ	Βουρλά	
115	ΧΑΤΖΗΑΝΔΡΕΟΥ	ΚΩΝ/ΝΟΣ	ΣΤΕΡΓΙΟΣ	Βουρλά	
116	ΧΑΤΖΗΑΠΟΣΤΟΛΟΥ	ΙΟΡΔΑΝΗΣ	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	Ενεχιλ	
117	ΧΑΤΖΗΑΠΟΣΤΟΛΟΥ	ΕΛΕΝΗ	ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ	Ενεχιλ	
118	ΧΑΤΖΗΑΡΑΠΟΓΛΟΥ	ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ	Ενεχιλ	
119	ΧΑΤΖΗΙΩΑΝΝΙΔΗΣ	ΧΡΗΣΤΟΣ	ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ	Νίγδη	
120	ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΚΥΡΙΑΚΟΣ	Βουρλά	
121	ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΣ	ΑΓΓΕΛΟΣ	ΚΥΡΙΑΚΟΣ	Βουρλά	
122	ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΣ	ΙΩΑΝΝΗΣ	ΚΑΝΕΛΟΣ	Βουρλά	
123	ΧΑΤΖΗΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΥ	ΜΑΡΙΑ	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	Βουρλά	
124	ΧΑΤΖΗΚΩΣΤΗΣ	ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ	ΚΩΝ/ΝΟΣ	Αρετσού	
125	ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΗΛ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ	ΜΙΧΑΗΛ	Ενεχιλ	Χ*ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ
126	ΧΑΤΖΗΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ	ΜΙΧΑΗΛ	ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ	;	
127	ΧΑΤΖΗΠΑΡΑΣΗ	ΕΛΙΣΣΑΒΕΤ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ	Ενεχιλ	Χ*ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ
128	ΧΑΤΖΗΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ	ΘΕΟΛΟΓΟΣ	ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ	Ενεχιλ	
129	ΧΑΤΖΗΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ	ΚΩΝ/ΝΟΣ	ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ	Ενεχιλ	
130	ΧΑΤΖΗΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ	ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ	ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ	Ενεχιλ	
131	ΧΑΤΖΗΡΟΥΣΙΑ	ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ	Αρετσού	ΧΑΤΖΗΡΟΥΣΕΑ
132	ΧΟΝΔΡΟΝΙΚΟΛΑΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΑΓΓΕΛΗΣ	Λιθρί	ΧΟΡΤΣΑΣ
133	ΧΡΗΣΤΟΥ	ΜΙΧΑΗΛ	ΙΩΑΝΝΗΣ	;	

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΟΠΩΝ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ ΑΝΑΒΥΣΣΙΩΤΩΝ

ΧΩΡΙΟ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ	ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΕΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ
Αϊδίνι	1	ΑΪΔΙΝΙ
Αλάγια	2	ΑΤΤΑΛΙΑ
Αραβισός	3	ΚΑΠΑΔΟΚΙΑ
Αρετσού	18	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ
Αττάλεια	1	ΑΤΤΑΛΙΑ
Βόρι	1	ΜΑΡΜΑΡΟΝΗΣΙΑ
Βουρλά	16	ΣΜΥΡΝΗ
Ενεχιλ	52	ΚΑΠΑΔΟΚΙΑ
Θράκη	1	ΘΡΑΚΗ
Ικόνιο	1	ΙΚΟΝΙΟ
Καισάρεια	1	ΚΑΠΑΔΟΚΙΑ
Κωνσταντινούπολη	2	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ
Λαδρί	2	ΣΜΥΡΝΗ
Μιστί	1	ΚΑΠΑΔΟΚΙΑ
Μπόρ (Πόρος)	1	ΚΑΠΑΔΟΚΙΑ
Νίγδη	2	ΚΑΠΑΔΟΚΙΑ
Παντείχι	2	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ
Πόντος	2	ΠΟΝΤΟΣ
Προκόπι	2	ΚΑΠΑΔΟΚΙΑ
Σίλλη	1	ΙΚΟΝΙΟ
Σμύρνη	1	ΣΜΥΡΝΗ
Σπάρτα	2	ΣΠΑΡΤΗ
Τούζλα	2	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ
Τσαρικλί	10	ΚΑΠΑΔΟΚΙΑ
Αγνωστα	6	
ΣΥΝΟΛΟ	*133*	

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΚΛΗΡΟΥΧΩΝ ΠΑΛΑΙΑΣ ΦΩΚΑΙΑΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ ΘΥΜΑΡΙ

Α/Α	ΕΠΩΝΥΜΟ	ΟΝΟΜΑ	ΠΑΤΕΡΑΣ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
1	Αποστολάκης	Αλέξανδρος	Βασίλειος	
2	Αποστολάκης	Νικόλαος	Αλέξανδρος	
3	Αρίστου	Κυριάκος	Θεόδωρος	
4	Ασβεστάς	Δημήτριος	Κωνσταντίνος	
5	Βλάχογλου	Ιωάννης	Νικόλαος	
6	Βλάχογλου	Δημήτριος	Ιωάννης	
7	Γκρέτσος	Δημήτριος	Α.	
8	Δαλάκα	Ιωάννα	Χα Μαριανού	
9	Δαμασές	Ιωάννης	Δημήτριος	
10	Δέδε	Παναγιώτα	Χα Ιωάννου	
11	Δέδες	Γεώργιος	Αντώνιος	
12	Δέδες	Κυριάκος	Μιχαήλ	
13	Δεληγιάννης	Μιχαήλ	Δημήτριος	
14	Δεμέτζογλου	Αναστάσιος	Στυλιανός	
15	Ζαντές	Κυριάκος	Ζατέ	
16	Θεοδωράκογλου	Γεώργιος	Βασίλειος	
17	Καλαϊτζόγλου	Ιωάννης	Γεώργιος	
18	Καλαϊτζόγλου	Ιωάννης	Στυλιανός	
19	Καλαϊτζόγλου	Στυλιανός	Γεώργιος	
20	Καλαντζή	Δημητρούλα	Χα Παύλου	
21	Καλαφάτη	Παναγιώτα	Χα Βασιλείου	
22	Κανιγιάννης	Αναστάσιος	Ιωάννη	
23	Καραγιάννης	Στυλιανός	Ιωάννης	
24	Καραγιάννης	Πέτρος	Στυλιανός	
25	Καραπιπέρης	Χρήστος	Ιωάννης	
26	Κατινάρης	Κωνσταντίνος	Δημήτριος	
27	Κουκούλης	Ιωάννης	Διονύσιος	
28	Κουλίμπας	Παναγιώτης	Γεώργιος	
29	Κούλιμπης	Γεώργιος	Δημήτριος	
30	Κοψολαίμης	Αναστάσιος	Δημήτριος	
31	Κοψολαίμης	Ιωάννης	Δημήτριος	
32	Κοψολαίμης	Μαρίνος	Δημήτριος	
33	Κυριακού	Ιωάννης	Ευθύμιος	
34	Λαγός	Νικόλαος	Παναγιώτης	
35	Λακής	Βασίλειος	Παναγιώτης	
36	Μαγδαληνός	Ευάγγελος	Ιωάννης	
37	Μάγειρας	Θεμιστοκλής	Νικόλαος	
38	Μάγειρας	Ιωάννης	Κωνσταντίνος	
39	Μάγειρας	Κωνσταντίνος	Νικόλαος	
40	Μανώλογλου	Πηνελόπη	Χα Χαράλαμπου	
41	Μοσχονησιώτης	Ευάγγελος	Ελευθέριος	
42	Μουχονησιώτης	Δημήτριος	Ευάγγελος	
43	Μοσχονησιώτης	Νικόλαος	Αντώνιος	
44	Μπάκας	Αναστάσιος	Φραντζέσκος	
45	Μπατή	Κυριακούλα	Χα Στυλιανού	

46	Μπατής	Αντώνιος	Παύλος	
47	Μπατής	Σταμάτιος	Στυλιανός	
48	Μπατής	Αναστάσιος	Στυλιανός	
49	Μπόλκας	Κωνσταντίνος	Νικόλαος	Τρίπατζης
50	Μπουτσουκάκη	Σταματία	Χα Αθανασίου	
51	Μυρίκνας	Βασίλειος	Κωνσταντίνος	
52	Νικολαΐδης	Αντώνιος	Νικόλαος	
53	Ντηνιακός	Αντώνιος	Πέτρος	
54	Παλάσης	Αθανάσιος	Στυλιανός	
55	Παναγιωτέλης	Γεώργιος	Αντώνιος	
56	Παπιομήτογλου	Δημήτριος	Στυλιανός	
57	Παπιομήτογλου		Δημήτριος	
58	Παπουτσής	Αθανάσιος	Ανδρέας	
59	Πεντακίδης	Όμηρος		
60	Ποπονάς	Ευστράτιος	Κωνσταντίνος	
61	Προύσαλης	Στέφανος	Δημήτριος	
62	Ρουμελιώτης	Ανδρέας	Απόστολος	
63	Ρουμελιώτης	Θεόδωρος	Απόστολος	
64	Ρούσογλου	Ευάγγελος	Ιωάννης	
65	Σαρσαλιώτης	Ιωάννης	Αναστάσιος	
66	Σεβδαλής	Εμμανουήλ	Ευστράτιος	
67	Σοϊλεμέζης	Αναστάσιος	Εμμανουήλ	
68	Σπύρου	Παναγιώτης	Σταμάτιος	
69	Τζίτζηρας	Γεώργιος	Ιωάννης	
70	Τράγκας	Χρήστος	Ιωάννης	
71	Τρακάδας	Δημοσθένης	Αθανάσιος	
72	Τσάκαλος	Νικόλαος	Ιωάννης	
73	Τσαλικίδης	Εμμανουήλ	Αναστάσιος	
74	Τσατσαρώνης	Σπυρίδων	Δημήτριος	
75	Τσατσαρώνης	Ιάκωβος	Σπυρίδων	
76	Τσιγάρος	Δημήτριος	Μαριάνος	
77	Τσολάκογλου	Χρυσάνθη	θυγ. Δημητρίου	
78	Τσούνη	Θεοδώρα	Χα Ευάγγελου	
79	Τσούνης	Ιωάννης	Ευάγγελος	
80	Φασουλάκα	Δημητρούλα	Χα Κωνσταντίνου	
81	Φιλίππου	Φίλιππος	Αθανάσιος	
82	Φράγκου	Φιλιώ	Χα Γεώργιου	
83	Φρατζέσκος	Απόστολος	Μιχαήλ	
84	Φρατζέσκος	Σωτήριος	Μιχαήλ	
85	Χατζηδημητρίου	Δημήτριος	Αναγν.	Αναγνώστου
86	Χατζηθεοδώρου	Ιωάννης	Γεώργιος	Οκταποδάς
87	Χατζηκομνηνός	Παναγιώτης	Βλαδίμηρος	
88	Χιώτης	Αντώνιος	Κωνσταντίνος	
89	Χρόνης	Αντώνιος	Κωνσταντίνος	
90	Ψαρράς	Δημήτριος	Γεώργιος	
91	Ψίλογλου	Αναστάσιος	Απόστολος	
92	Ψίλογλου	Κωνσταντίνος	Απόστολος	

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΠΩΝΥΜΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΑΝΑΒΥΣΣΟΥ

Παρακάτω θα παραθέσουμε δύο πίνακες με επώνυμα Αναβυσσιωτών και Φωκιανών που προέρχονται από άλλες γλώσσες, κυρίως Τούρκικα, με μια σύντομη ερμηνεία τους.

Για την ερμηνεία των ονομάτων πρώτα ανέτρεξα στο Τουρκοελληνικό λεξικό, και βρήκα τις ερμηνείες των αντιστοίχων λέξεων, καθώς και στο βιβλίο ΕΠΩΝΥΜΑ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣΙΑΣ του Βάσου Βογιατζόγλου.

Κατόπιν διάβασα ένα ένα τα επώνυμα στον Ανθιμο τον Πασσαλίδη, στον Αναστάση τον Ασλάνογλου και στην Ελένη την Δαλάκογλου, και αυτοί που ήξεραν τα πρόσωπα, και το γιατί είχαν αυτό το επώνυμο, μου έδιναν τη δική τους άποψη για την ερμηνεία του επωνύμου.

Τώρα γιατί οι Ελληνες της Μικρασίας είχαν τόσα πολλά Τούρκικα ονόματα, ενώ σχεδόν καμιά άλλη επιρροή πολιτιστική ή θρησκευτική δεν είχαν δεχτεί, η εξήγηση είναι η εξής.

Κατ' αρχάς αυτά δεν είναι τα κανονικά τους επίθετα, αλλά παρατσούκλια που είχαν λόγω κάποιας ιδιότητας των ίδιων ή κάποιου προγόνου τους. Τα παρατσούκλια τα χρησιμοποιούσαν στις συναλλαγές τους με τους Τούρκους και γι αυτό ήταν στην Τουρκική γλώσσα. Επίσης τα παρατσούκλια έδιναν και κάποιο χαρακτηριστικό του ατόμου, και ήταν μπορούμε να πούμε κάτι σαν φωτογραφία στην ταυτότητα του. Δηλαδή δεν μπορούσες να δηλώσεις ότι λέγεσαι Κέλης (φαλακρός) και συ να έχεις μαλλί μέχρι το γόνατο.

Τα κανονικά τους Ελληνικά ονόματα ακολουθούσαν την αρχαία μέθοδο, π.χ. ο Κώστας του Μανόλη από τα Τούζλα, ή αλλιώς Κώστας Μανολάκης ή Μανόλογλου, με την Ευρωπαϊκή μέθοδο.

Οταν ήρθαν εδώ στην Ελλάδα, και ήρθαν αντιμέτωποι με την Ελληνική γραφειοκρατία, δήλωσαν τα ονόματα που χρησιμοποιούσαν και με την Τούρκικη γραφειοκρατία, δηλαδή τα παρατσούκλια.

Φυσικά αυτό έγινε κυρίως με τους αγράμματους, και με αυτούς που ζούσαν σε χωριά μακριά από τις πόλεις και τον Ελληνικό πολιτισμό που ανθούσε σε αυτές. Γι αυτό και σχεδόν τα μισά επώνυμα των προσφύγων της περιοχής Αναβύσσου έχουν Τούρκικη προέλευση.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΠΩΝΥΜΩΝ ΑΝΑΒΥΣΣΙΩΤΩΝ

1. *ΑΓΚΟΥΤΟΓΛΟΥ*. Από τη λέξη agu =δηλητήριο. (Αλλη εκδοχή είναι ότι προέρχεται από το όνομα αγριόχηνας).
2. *ΑΔΑΝΑΛΟΓΛΟΥ*. Από την πόλη Αδανα της Μικράς Ασίας.
3. *ΑΙΒΑΖΗΣ*. Από τη λέξη ayaz =υπηρέτης. (Αλλη εκδοχή είναι ότι προέρχεται από το όνομα γνωστού τραγουδιστή της εποχής).
4. *ΑΡΑΜΠΟΓΛΟΥ*. Από τη λέξη araba= κάρο.
5. *ΑΡΑΠΟΓΛΟΥ*. Από τη λέξη Arap = Άραβας.
6. *ΑΡΖΟΥΜΑΝΙΔΗΣ*. Από τη λέξη arzu = επιθυμία.
7. *ΑΣΛΑΝΟΓΛΟΥ*. Από τη λέξη aslan = λιοντάρι.
8. *ΒΑΛΑΧΗΣ*. Από τη λέξη vallahi = μα το θεό, για το θεό.
9. *ΒΟΓΙΑΤΖΟΓΛΟΥ*. Από τη λέξη boyaci = βαφιάς.
10. *ΔΑΛΑΚΟΓΛΟΥ*. Από τη λέξη dalak = σπλήνα. Κοιλαράς, λεβέντης.
11. *ΔΑΡΑΝΑΣ*. Από τη λέξη dara = τάρα, απόβαρο.
12. *ΔΕΓΕΡΜΙΝΤΖΟΓΛΟΥ*. Από τη λέξη degirmen = μύλος.
13. *ΔΕΛΗΧΑΤΖΗ*. Από τη λέξη deli = τρελός.
14. *ΔΕΡΜΑΝΟΥΤΣΟΣ*. Από τη λέξη derman = δύναμη, φάρμακο.
15. *ΖΕΧΙΡΑΛΗ*. Από τη λέξη zehir = δηλητήριο.
16. *ΖΙΓΚΙΡΙΔΗΣ*. Από το ρήμα zingirdatmak = κάνω κάτι να τρέμει.
17. *ΚΑΛΕΣ*. Από τη λέξη kalles = πανούργος.
18. *ΚΑΜΠΑΤΖΑΣ*. Από τη λέξη kapatsi = χοντρέμπορος η από τη λέξη kapanca = μικρή παγίδα.
19. *ΚΑΝΑΚΗΣ*. Από τη λέξη kan = τροχός , αίμα.
20. *ΚΑΡΑΔΗΜΗΤΡΗΣ*. Από τη λέξη kara =μαύρος.
21. *ΚΑΡΑΝΤΑΛΗΣ*. Από τη λέξη karacali = τζανεριά, κορομηλιά ή karadag = μαύρο βουνό.
22. *ΚΑΡΑΤΖΟΓΛΟΥ*. Από τη λέξη karaca = ζαρκάδι.
23. *ΚΑΡΟΛΙΔΗΣ*. Από τη λέξη karyola = κρεβάτι.
24. *ΚΑΤΣΑΒΑΚΗΣ (ΚΑΣΑΒΑΚΗΣ)*. Από τη λέξη kacak = δραπέτης.
25. *ΚΑΧΡΑΜΑΝΙΔΗΣ*. Από τη λέξη kahraman = ήρωας.
26. *ΚΕΛΗΣ*. Από τη λέξη kel = φαλάκρα.
27. *ΚΕΠΕΣΟΓΛΟΥ*. Από τη λέξη kepez = θαλασσόβραχος.
28. *ΚΕΣΕΔΑΚΗΣ*. Από τη λέξη kese = κομπόδεμα , σακούλα, τρίφτης.

29. *ΚΕΣΙΣΟΓΛΟΥ (ΚΕΪΣΟΓΛΟΥ).* Από τη λέξη kesis = καλόγερος, παπάς.
30. *ΚΕΤΕΟΓΛΟΥ.* Από τη λέξη keten = λινάρι.
31. *ΚΙΟΚΣΕΝΟΓΛΟΥ (ΚΟΚΣΕΝΟΓΛΟΥ).* Από τη λέξη koksu = κουρδιστής. (Αλλη εκδοχή είναι ότι προέρχεται από τη λέξη πρασινομάτης).
32. *ΚΙΟΥΡΚΑΟΥΡΟΓΛΟΥ.* Από τη λέξη kurk = γούνα.
33. *ΚΙΟΥΡΤΜΟΥΡΑΤΟΓΛΟΥ.* Από τη λέξη kurt = Κούδρος.
34. *ΚΟΥΛΟΓΛΟΥ.* Από τη λέξη kule= πύργος ή από τη λέξη kula = κόκκινο άλογο.
35. *ΚΟΥΤΕΛΗΣ.* Από τη λέξη kutlu = ευτυχία. (Αλλη εκδοχή είναι ότι προέρχεται από τη λέξη κουτάλι).
36. *ΜΑΛΟΥΠΑΣ. Από το όνομα χόρτου.*
37. *ΜΙΣΤΙΛΟΓΛΟΥ.* Από την πόλη Μιστί της Μικράς Ασίας.
38. *ΜΠΑΜΠΑΤΖΑΝΗΣ.* Από τη λέξη babacan = γενναίος.
39. *ΜΠΟΓΙΑΤΖΟΓΛΟΥ.* Από τη λέξη boyaci = μπογιατζής.
40. *ΜΠΟΔΟΣΟΓΛΟΥ.* Από τη λέξη bodos = κυρτός.
41. *ΟΥΡΑΪΛΟΓΛΟΥ.* Από τη λέξη urayli = δημοτικός.
42. *ΟΥΡΚΟΥΠΛΟΓΛΟΥ.* Από την πόλη Urgup = Προκόπι της Μικράς Ασίας.
43. *ΠΑΛΤΑΛΙΔΟΥ.* Από τη λέξη palto = παλτό.
44. *ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ.* Από τη λέξη papaz = παπάς.
45. *ΠΑΣΣΑΛΙΔΗ.* Από τη λέξη passa = στρατηγός. (Πας στα τούρκικα θα πει πρώτος.)
46. *ΠΕΛΙΤΟΓΛΟΥ.* Από τη λέξη pelit = δρυς, βαλανιδιά.
47. *ΡΟΥΜΠΕΪΔΗΣ.* Από τη λέξη ruba = ενδυμασία. (Αλλη εκδοχή είναι ότι προέρχεται από το όνομα Ρουμ= ρωμιός Ελληνας).
48. *ΣΑΣΛΟΓΛΟΥ.* Από τη λέξη sasaali = λαμπρός ή Sasi = αλλήθωρος. (Αλλη εκδοχή είναι ότι προέρχεται από το όνομα μαλλιαρός).
49. *ΣΟΥΓΙΑΝΗΣ.* Από τη λέξη sogan = κρεμμύδι ή soyan = ληστής.
50. *ΣΟΥΜΕΛΙΔΗΣ.* Από τη λέξη soyleme = ομιλία.
51. *ΤΑΤΟΓΛΟΥ.* Από τη λέξη tat = γεύση, γλυκύτητα. (Αλλη εκδοχή είναι ότι προέρχεται από τη λέξη βραδύγλωσσος).
52. *ΤΟΖΑΚΙΔΟΥ.* Από τη λέξη tozak = θύελλα. (Αλλη εκδοχή είναι ότι προέρχεται από τη λέξη σκόνη).
53. *ΤΟΠΑΛΟΓΛΟΥ.* Από τη λέξη topal = κουτσός.
54. *ΤΟΨΟΓΛΟΥ.* Από τη λέξη topcu = πυροβολητής.

55. *ΤΡΙΧΙΝΟΓΛΟΥ.* Από τη λέξη trisin = τρίχινος. (Αλλη εκδοχή είναι ότι προέρχεται από το όνομα χωριού της Μικρασίας).
56. *ΤΣΙΒΙΛΟΓΛΟΥ.* Από τη λέξη civi = καρφί.
57. *ΦΑΤΣΗΣ.* Από τη λέξη fatsa = όψη (Ιταλική λέξη).
58. *ΧΑΤΖΗΠΑΡΑΣΟΓΛΟΥ.* Από τη λέξη paras = χρήμα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΠΩΝΥΜΩΝ ΦΩΚΙΑΝΩΝ

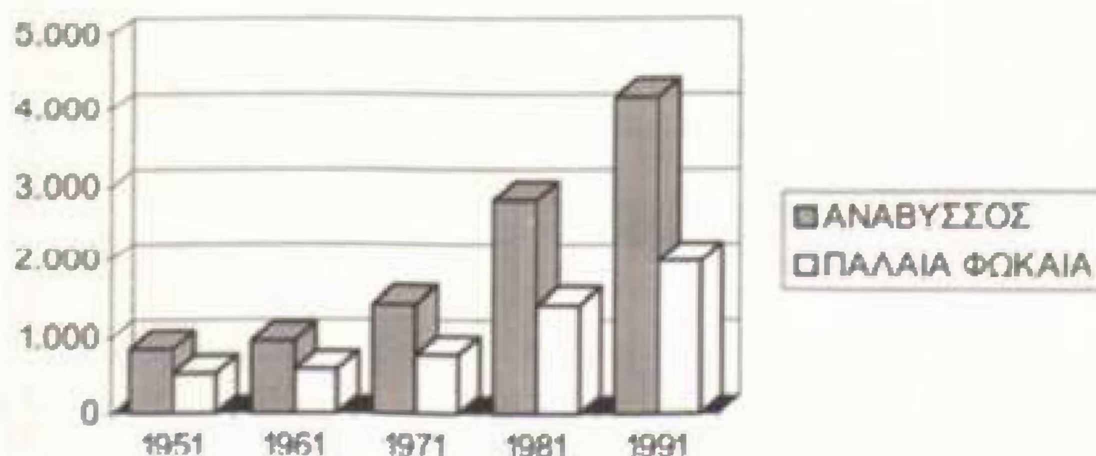
1. *ΒΛΑΧΟΓΛΟΥ.* Ο γιός του βλάχου.
2. *ΓΚΡΕΤΣΟΣ.* Από τη λέξη Grek= Ελληνας.
3. *ΔΑΛΑΚΑΣ.* Από τη λέξη dalak = σπλήνα. Κοιλαράς, λεβέντης.
4. *ΔΕΔΕΣ.* Από τη λέξη dede = παππούς.
5. *ΔΕΛΗΓΙΑΝΗΣ.* Από τη λέξη deli = τρελός.
6. *ΔΕΜΕΤΟΓΛΟΥ.* Από τη λέξη demet = δέμα.
7. *ΖΑΤΕΣ.* Από τη λέξη zade = γιος, ευγενής.
8. *ΘΕΟΔΩΡΑΚΟΓΛΟΥ.* Ο γιός του Θοδωράκη.
9. *ΚΑΛΑΙΤΖΟΓΛΟΥ.* Από τη λέξη kalayci = γανωτζής.
10. *ΚΑΛΑΝΤΖΗ.* Από τη λέξη kalayci = γανωτζής.
11. *ΚΑΛΑΦΑΤΗ.* Από τη λέξη kalafat = κάρφωμα, επίχρισμα.
12. *ΚΑΝΙΓΙΑΝΝΗΣ.* Από τη λέξη kan = τροχός , αίμα.
13. *ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ.* Από τη λέξη kara =μαύρος.
14. *ΚΑΡΑΠΙΠΕΡΗΣ.* Ο μαυροπίπερος.
15. *ΚΑΤΙΝΑΡΗΣ.* Από τη λέξη kati = οριστικός και nar = φωτιά, κόλαση.
16. *ΚΟΥΚΟΥΛΗΣ.* Από τη Λατινική λέξη κουκούλα .
17. *ΚΟΥΛΙΜΠΗΣ.* Από τη λέξη kulube = καλύβα.
18. *ΜΑΝΩΛΟΓΛΟΥ.* Ο γιός του Μανόλη.
19. *ΜΠΑΝΤΗΣ.* Από τη λέξη badi = αίτιος.
20. *ΜΠΑΤΗΣ.* Από τη λέξη bati = τεμπέλης, άνεργος.
21. *ΜΠΟΝΤΣΙΚΑΚΗΣ.* Από τη λέξη boncuk = χάντρα.
22. *ΠΑΛΑΣΗΣ.* Από τη λέξη palas = κουρέλια.
23. *ΠΑΠΟΥΤΣΗΣ.* Από τη λέξη papuc = παπούτσι.
24. *ΠΡΟΥΣΑΛΗΣ.* Από την πόλη της Μικράς Ασίας Προύσα.
25. *ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΗΣ.* Από τη λέξη Rum = Ρωμιός.
26. *ΡΟΥΣΟΓΛΟΥ.* Από τη λέξη russeus = ξανθός (Λατινική).
27. *ΣΑΡΣΑΛΙΩΤΗΣ.* Από τη λέξη sarsilis = δόνηση.
28. *ΣΕΒΔΑΛΗΣ.* Από τη λέξη sevda = έρωτας.
29. *ΤΖΙΤΖΗΡΑΣ.* Από τη λέξη circir = φλύαρος, ελαφρός θόρυβος.

30. *ΤΣΑΚΑΛΟΣ.* Από τη λέξη cakal = τσακάλι.
31. *ΤΣΑΛΙΚΙΔΗΣ.* Από τη λέξη calik = γέρνω. (Αλλη εκδοχή είναι ότι προέρχεται από τη λέξη κλαδί).
32. *ΤΣΑΤΣΑΡΩΝΗΣ.* Από τη λέξη cacaron = φλύαρος.
33. *ΤΣΙΓΑΡΟΣ.* Από την Ισπανική λέξη τσιγάρο.
34. *ΤΣΟΛΑΚΟΓΛΟΥ.* Από τη λέξη colak = μονόχειρας.
35. *ΦΑΣΟΥΛΑΚΗ.* Από τη λέξη fasulya =φασόλια.
36. *ΦΡΑΓΚΟΥ.* Από τη λέξη Φράγκος = Ευρωπαίος.
37. *ΦΡΑΤΖΕΣΚΟΣ.* Λατινικό όνομα.
38. *ΨΙΛΟΓΛΟΥ.* Ο γιός του λεπτού, αδύνατου.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΠΛΗΘΥΣΜΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟ 1951-1991

ΕΤΟΣ	1951	1961	1971	1981	1991
ΑΝΑΒΥΣΣΟΣ	*851*	*960*	*1.443*	*2.833*	*4.200*
ΠΑΛΑΙΑ ΦΩΚΑΙΑ	*526*	*582*	*781*	*1.430*	*2.010*

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΠΛΗΘΥΣΜΩΝ ΑΝΑΒΥΣΣΟΥ ΚΑΙ Π. ΦΩΚΑΙΑΣ ΕΤΗ 1951-1991



ΦΕΤΧΙ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΕ

ΜΟΥΧΑΡΡΙΡΙ

Α. Δ. ΜΟΡΤΜΑΝΝ

ΜΟΥΤΕΡΔΖΙΜΙ

ΙΟΡΔΑΝΗΣ Ι. ΛΗΜΝΙΔΗΣ



ΔΕΡΙΣΑΑΔΕΤ

ΜΑΤΠΑΑΣΙ ΑΡΙΣΤΟΒΟΥΛΟΣ ΒΕ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ

Γαλατά, Πεντσενπέ Παζάρ.

1909

Η πρώτη σελίδα του Καραμανλίδικου βιβλίου ΦΕΤΧΙ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΕ έκδοση 1909.
(Καραμανλίδικα λεγόταν τα βιβλία που γραφόταν στα Τούρκικα με Ελληνικούς χαρακτήρες).

ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΑΝΑΒΥΣΣΟΥ

Οι μαρτυρίες αυτών που έζησαν την τραγωδία του ξεριζωμού και της προσφυγιάς, έχουν μια συγκλονιστική αμεσότητα, πέρα από τα ιστορικά στοιχεία που προσφέρουν. Στο επόμενο βιβλίο μου της μελέτης ***Ανάβυσσος, ο τόπος, οι άνθρωποι, η ζωή***, θα δημοσιευτούν απομαγνητοφωνημένες όλες οι μαρτυρίες που συγκέντρωσα, ή που υπάρχουν αδημοσίευτες στα αρχεία του Κ.Μ.Σ.

Ομως τώρα, τελειώνοντας το πρώτο αυτό βιβλίο με τα ονόματα της περιοχής Αναβύσσου, νομίζω ότι η δημοσίευση μερικών αποσπασμάτων μαρτυριών, θα δώσει στον αναγνώστη, πέρα από την ψυχρή απαρίθμηση και καταγραφή, κάτι από την ψυχή αυτού του κόσμου που ήρθε και ρίζωσε σε αυτόν τον τόπο.

Οι μαρτυρίες της Ελένης Δαλάκογλου, του Ανθιμου Πασσαλίδη και του Σταύρου Χατζηρουσέα, προέρχονται από το αρχείο με τις μαγνητοφωνήσεις που έκανα από το 1992 μέχρι σήμερα. Οι υπόλοιπες μαρτυρίες είναι από το αρχείο του Κ.Μ.Σ. που μαγνητοφωνήθηκαν γύρω στο 1960, και δημοσιεύτηκαν στο βιβλίο του Κ.Μ.Σ. ΕΞΟΔΟΣ, και στο βιβλίο του Γ. Γιανακόπουλου ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ.

Μαζί με τις μαρτυρίες δημοσιεύονται και ένα προικοσύμφωνο από την Αρετσού της Μικράς Ασίας του 1910, μια ταυτότητα Ελληνα υπηκόου της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και ένα αντίγραφο της πρώτης σελίδας του Καραμανλίδικου βιβλίου "ΦΕΤΧΙ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΕ". Η ανάλυση αυτών των στοιχείων θα δημοσιευτεί σε επόμενο βιβλίο της μελέτης ***Ανάβυσσος, ο τόπος, οι άνθρωποι, η ζωή***.

ΑΡΕΤΣΟΥ

Μαρτυρία Σταύρου Χατζηρουσέα

Ονομάζομαι Σταύρος Χατζηρουσέας. Τον πατέρα μου τον έλεγαν Ιωάννη και την μητέρα μου Παναγιώτα. Γεννήθηκα στην Αρετσού Μικράς Ασίας το 1913.

Κοντά στην Αρετσού, προς την Κωνσταντινούπολη ήτανε τα χωριά Τούζλα, Παντείχι, Χαρταλιμή, Μάλτεπε και μετά ήταν η Κωνσταντινούπολη. Ολα τα χωριά αυτά ήταν παραλιακά. Η Αρετσού απείχε μια ώρα με το τραίνο από την Πόλη.

Στην Αρετσού οι Ελληνες ήτανε πάρα πολλοί, οι Τούρκοι ήτανε το ένα τέταρτο των Ελλήνων. ...

Στην Αρετσού ήτανε ένα μοναστήρι του Χριστού, που είχε ένα αγίασμα και ήτανε πολύ θαυματουργό. Εκεί γινότανε και πανηγύρι.

Εκεί έγινε ένα κακό τότε που ήταν να φύγουμε. Ηταν ένας γέρος και το παιδί του που φυλάγανε το μοναστήρι. Πιάσανε οι Τούρκοι και σφάξανε το παιδί. Μάλιστα εγώ πήγα στην κηδεία, ήμουνα μικρός. Ηταν οι τελευταίες μέρες που φεύγαμε, μας διώχναν οι Τούρκοι από εκεί, από τα μέρη μας. Τον γέρο τον ρίξανε από ένα γκρεμό και έκανε τον πεθαμένο. Κατέβηκε ένας κάτω, λέγανε, και κοίταξε εάν ζεί και είδε ότι δεν κουνιότανε και τον παράτησε και έφυγε. Μετά το παιδί το σφάξανε. ...

Από το χωριό φύγαμε το 1922. Μας ειδοποίησαν τη νύχτα να φύγουμε από το χωριό γιατί κατεβαίνουνε οι Τούρκοι και σφάζουνε ανθρώπους. Θα μας σφάζανε όλους. Οσους έμειναν τους σφάξανε. Κάτι γερόντοι που έμειναν τους σφάξανε.

Εφύγαμε με τα πόδια, ήρθαμε στο Παντείχι. Αλλοι έφυγαν με βάρκες, καράβια, εμείς φύγαμε διά ξηράς. Στο Παντείχι ήρθανε από την Πρίγκιπο η θεία μου και μας πήρε. Εκεί πέρα είχα δύο αδερφάδες εγώ στην Πρίγκιπο, και τα ξαδέλφια μου. Η θεία μου ήταν αδελφή της μάνας μου. Ετσι πήγαμε εμείς στην Πρίγκιπο. ...

Στην Αρετσού είχε ένα κάστρο μισογκρεμισμένο με πολύ φαρδύ τοίχωμα. Εκεί μάλιστα κάνανε πολλά αστεία οι δικοί μας οι Αρετσιανοί. Μια φορά πήρανε ένα γαϊδούρι και το βάψανε από μαύρο άσπρο και το ανεβάσανε πάνω στο κάστρο και γελάγανε. ...

Το Πάσχα τα παλικάρια θρέφανε αρνιά και τα βάζανε και παλεύανε και παίρνανε δώρα οποιανού το κριάρι κέρδιζε. ...

Μαρτυρία Χρίστου Καμπανίδη

Στις 30 Νοεμβρίου 1924 ήρθαν στο Λαύριο από την Πόλη όπου είχαν πάει στο 1922, οι Αρετσιανοί, οι συμπατριώτες μου. Εγώ βρισκόμουνα στο Λαύριο από το 1922.

Μόλις έφτασαν αποτάθηκαν σε μένα και με ρώτησαν τι να κάνουν. Να μείνουν εκεί που τους έβγαλε το πλοίο ή να ζητήσουν να

πάνε αλλού. Εκαναν μάλιστα γενική συνέλευση και με έκαναν πρόεδρο τους, για να τους αποκαταστήσω.

Ανέλαβα λοιπόν αυτή την ευθύνη και άρχισα τις ενέργειες. Οι Αρετσιανοί ήταν ως επί το πλείστον γεωργοί και θέλαμε γεωργική αποκατάσταση. Γι αυτό πήγα κατευθείαν στο Υπουργείο Γεωργίας και παρουσιάστηκα στον Γενικό Γραμματέα, τον Χρυσό Ευελπίδη που κατά καλή μας τύχη ήταν Αρετσιανός και έδειξε μεγάλο ενδιαφέρον.

Στην αρχή μας πρότεινε την Βατόντα, κοντά στο Μαρκόπουλο, έπειτα τη Σταμάτα Αττικής, τη Βουλιαγμένη και τέλος την Ανάβυσσο. Οι Αρετσιανοί προτίμησαν την Ανάβυσσο, γιατί τους άρεσε καλύτερα ο τόπος.

Πήραμε λοιπόν σκηνές από το Υπουργείο Γεωργίας για ογδόντα οικογένειες και ήρθαμε στην Ανάβυσσο, εκεί κοντά στις αλυκές στην παραλία. Στήσαμε τις σκηνές μας και νομίζαμε ότι θα μείνουμε εκεί. Μια μέρα όμως πριν από εμάς, το Υπουργείο Πρόνοιας είχε εγκαταστήσει στο ίδιο μέρος πρόσφυγες από τις Παλιές Φώκιες της Μικρασίας, για να δουλέγουν στις Αλυκές και να κάνουν και ναυπηγείο (επαγγελματική εγκατάσταση).

Οι Φωκιανοί δεν ήθελαν με κανένα τρόπο να μείνουν με τους Αρετσιανούς και τους δημιούργησαν φασαρίες και τους ξήλωσαν με τη βία τις σκηνές.

Με ειδοποίησαν στο Λαύριο που βρισκόμουνα και αμέσως με έγκριση του Υπουργείου, σηκώσαμε τις σκηνές και τις φέραμε ένα-ενάμισι χιλιόμετρο μέσα από την παραλία, εδώ που σήμερα είναι το χωριό Ανάβυσσος. Τότε το ονομάσαμε Αρετσού, ύστερα άλλαξε όνομα. Το κάτω χωριό το είπαν Φώκιες, αλλά όλη η περιοχή λέγεται Ανάβυσσος.

Ανεβήκαμε λοιπόν με τις σκηνές μας εδώ και τις στήσαμε. Ο τόπος ήταν άγριος. Ολο σκίνα και αγκάθια. Καλλιεργημένος τόπος δεν υπήρχε και οι Αρετσιανοί στενοχωρήθηκαν. Εμειναν μερικές μέρες κι ύστερα πήραν τις σκηνές τους και φύγανε πάλι για το Λαύριο. Είπαν ότι θα μείνουν εκεί ώσπου να τους φτιάσει το Υπουργείο σπίτια. Αλλιώς δε θα γύριζαν. Στην Ανάβυσσο έμειναν μόνο έντεκα οικογένειες και το πόσο υπέφεραν δε λέγεται. ...

ΒΟΡΙ ΜΑΡΑΜΑΡΟΝΗΣΙΩΝ

Μαρτυρία Ελένης Δαλάκογλου

Ονομάζομαι Ελένη Δαλάκογλου. Τον πατέρα μου τον έλεγαν Νικόλαο Κανάκη και τη μητέρα μου Θεοδοσία το γένος Γεωργίου. Γεννήθηκα στις 22 Δεκεμβρίου του 1920 στο Βόρι Μαραμαρονησίων στην Προποντίδα.

Στο χωριό μας όλοι ήταν Ελληνες και μίλαγαν Ελληνικά, κανείς δεν μίλαγε Τούρκικα. Είχε 36 σπίτια Τούρκικα πιο πέρα από το χωριό μας. Το χωριό μας ήταν παραθαλάσσιο, η θάλασσα χτύπαγε τον τοίχο του μαγαζιού μας και το σπίτι μας. Οι κάτοικοι ήταν κυρίως θαλασσινοί αλλά και αγρότες.

Ο πατέρας μου ήτανε καπετάνιος, είχε δικό του καΐκι και έκανε μεταφορές. ...

Στο χωριό μας υπήρχαν δυο εκκλησίες , ο Αγιος Αθανάσιος και η Αγία Αννα. Η Αγία Αννα ήταν όπως είναι η Τήνος, είναι μάνα της Παναγίας και ερχόταν από όλα τα χωριά και γινόταν πανηγύρι. Ερχόταν άρρωστοι και τους έκανε καλά η Αγία Αννα. ...

Οταν ήταν να γίνει αρραβώνας, αφού είχε γίνει προξενιό πριν, έλεγαν να ζητήσουμε την κοπέλα. Επαιρνε ο πατέρας τη μάνα και κανένα θείο μεγάλο και πηγαίνανε να καπαρώσουνε την κοπέλα, να βάλουνε αρραβώνα. Αφού θα τους κέρναε η νύφη θα τους έβαζε μαντιλάκια, μετά ασημώνανε τη νύφη, της ρίχνανε άλλος κάρτο άλλος λίρα, τη ρίχνανε λεφτά τη νύφη.

Την άλλη μέρα πήγαινε ο γαμπρός. Στο λογοδόσιμο δεν είχε πάει ο γαμπρός, την άλλη μέρα πήγαινε. Επαιρνε τους φίλους του 5-10 , θα πάνε τα παλικάρια να ανεβάσουνε το γαμπρό απάνω. Πως θα πήγαινε στης πεθεράς, μόνος του; Και έπειτα αρχίζανε, να τους κεράσει, έβγαζε τρώγανε, πίνανε, μεθάγανε τα παλικάρια. Και τους έβαζε ένα μαντίλι και σ' αυτούς. Υστερα θα λύνανε εκείνα τα μαντίλια και θα τα δένανε μεθυσμένοι στο λαιμό, βγάζανε και τα πουκάμισα, ύστερα από τόση ώρα που θα χορεύανε. Μετά κατέβαιναν, και έφευγαν. Και καθόταν όλοι έξω και τους βλέπανε πως ήταν στους αρραβώνες. ...

ΦΩΚΑΙΑ

Μαρτυρία Γιώργου Τζιτζίρα (Τζίτζηρα)

Εγώ ήμουνα ποιμήν. Είχαμε ζωντανά στον κάμπο, από κει μεριά στο Κεδίζι, στο Μαλ-τεπέ. Είχε σογούτια (ιτιές) το μέρος πολλά απέραντα και πλατάνια. Εκεί πέρα ακούαμε πως θα μας διώξουν οι Τούρκοι.

Κάθε Δευτέρα πηγαίναμε τουλούμια τυρί στη Μαιλεμένη και γλέπαμε τα πράματα άσκημα. ...

Εμείς ακούαμε τα κανόνια μέσα από τη Μαγνησιά που γενότανε μακελειό. Περάσανε δυο τρία βράδια, ούλο και πιο άγρια τα πράγματα. Μετά μαθαίνουμε πως οπισθοχωράει ο στρατός κι έρχονται οι Τούρκοι. ...

Τη νύχτα ήρθε Τούρκικος στρατός και έβαλε σφαή τσι Φώκιες.

Εμείς με τα ζωντανά πήαμε στα Μερσινάκια και μ' ένα βαρκάκι τα περάσαμε στο Μεγάλο Νησί. Σ' αυτό το νησί οι Τούρκοι φοβούνταν να 'ρτουν, λέγανε πως είχαμε όπλα. Είχαμε έναν αντάρτη δικό μας τον Καπτάν Γιάννη, και μ' αυτουνού το φόβο δεν ήρθανε. Εκεί στο Μεγάλο Νησί μαζεύτηκε κόσμος πολύς. ...

Εγώ από τη Μυτιλήνη πήγα στο Πειραία, στα λιπάσματα, κι από κει ήρτα εδώ. Μας είπαν ότι θα κάνουμε χωριό.

Σε μια βραδιά μέσα πέντε έξη νοματαίοι στήσαμε τριακόσια Τσαντήρια. Οι Αρβανίτες δε μας αφήνανε, θέλανε να μας σκοτώσουνε.

Ο Τσότρας ο Αντώνης, ο παπά Αναστάσης, ο Μαριανός, ο Σεβνταλής, εγώ, είμαστε οι πρώτοι κάτοικοι της Αναβύσσου, ούλοι Φωκιανοί.

[illegible]

Η τελευταία σελίδα προικοσυμφώνου που έγινε στη Αρετσού Μικράς Ασίας το 1910.

ΕΝΕΧΙΛ

Μαρτυρία Ανθιμου Πασσαλίδη

Ονομάζομαι Ανθιμος Πασσαλίδης. Τον πατέρα μου τον λέγανε Νικόλαο και τη μητέρα μου Αικατερίνη. Γεννήθηκα στο Ενεχιλ Μικράς Ασίας στις 5 Μαΐου του 1907. Κοντά στο χωριό μου ήταν η πόλη Νίγδη σε απόσταση από εδώ μέχρι το Κορωπί. Πιο μακριά ήταν η Καισάρεια και το Ικόνιο.

Τον παππού μου τον λέγανε Θεολόγο και η γιαγιά μου ήταν από το σόι του Χατζηπαρασκευά. Ηταν πλούσια γυναίκα. Είχε παντρευτεί τον Χατζηγιάννη που ήταν πλούσιος αλλά πέθανε και της άφησε μεγάλη κληρονομιά. Πλούσια αυτή, βρέθηκε ένας έξυπνος, εγγράμματος, ο παππούς μου, δηλαδή τι εγγράμματος τα Ελληνικά τα ήξερε και τα έγραφε, τη ζήτησε. Αυτή είχε αδελφό παπά, ηταν από τις πρώτες οικογένειες, δεν τη δώσανε. Τότε αυτοί κλεφτήκανε.

Η γιαγιά μου 30 χρονώ, από τον πρώτο της άντρα είχε 3-4 παιδιά και πολλά λεφτά. Είχε 1500 πρόβατα και 1000 αρνιά, εκεί τα αρνιά τα σφάζανε το δεύτερο χρόνο, είχε 5-6 Τούρκους τσοπαναραίους. Πήρε αυτά για να τα εκποιήσει, τα παιδιά μικρά για να τα μεγαλώσει. Τελοσπάντων, πονηρός πολύ, του Αμερικάνου πατέρας, εμείς από δεύτερη γυναίκα.

Λοιπόν άντε να πάμε να τα πουλήσουμε, είπε. Εκεί ήταν ζωοπάζαρο, από μας κάτω προς το χωριό του Παπατζάνη. Λοιπόν πήγε εκεί πέρα αυτός, στο άλογο απάνω, το πρώτο άλογο της περιφερείας, όπως το πρώτο αυτοκίνητο εδώ, εκεί το πρώτο άλογο. Σε ένα άλογο επάνω λοιπόν με 5-6 τσοπαναραίους περνάει να πάει ας πούμε στο Κορωπί ή στην Αθήνα. Από χωριό σε χωριό θα περάσει, δεν μπορούσε να πάει από αλλού. Εκεί που περνούσε στο δρόμο ήταν μια πόρτα ανοιχτή, μπήκε ένα πρόβατο σε μια αυλή. Ο παππούς πάνω στο άλογο βλέπει, και είπε άστο βρε, άστο.

Πήγανε πουλήσανε τα πρόβατα, πήρανε τα λεφτά, προσέχανε, γιατί ξέρανε εκεί στην αγορά παρακολουθούνε οι κλέφτες, ποιος πήρε λεφτά, να τον ακολουθήσουνε να τον κλέψουνε. Προχωρήσανε, αυτοί οπλισμένοι, και οι άλλοι ήταν οπλισμένοι, πέσανε εκεί, τάκα τούκου. Αυτονών των εχθρών τέλειωσαν οι σφαίρες.

Βλέπεις, λέει, άγιος άνθρωπος ήτανε. (Οπου πήγαινε διάβαζε τα εκκλησιαστικά, δεξιός ψάλτης ήτανε μεγάλος. Πήγαινε διότι έγινε

μεγάλος έμπορος, όλη την περιφέρεια εκμεταλλευότανε, πήγαινε αυτός και όλο διάβαζε καθισμένος μέχρι εκεί που πάει, το γαλτήρι και άλλα. Φοβητσιάρης ήτανε, και πράγματι είχε δίκιο, άμα τον συναντούσε κανένας Τσερκέζης, Τσερκέζοι κάνανε αυτή τη δουλειά, άμα σε βλέπανε σε πιάνανε και με το καλό στα παίρνανε).

Και προχωρώντας τελειώσανε. Βλέπεις παιδί μου, λέει, αν εμείς εκείνη τη προβατίνα την παίρναμε, θα χάναμε τον πόλεμο, τώρα εντάξει είμαστε.

Μαρτυρία Ελένης Γλυκάτζη-Αρβελέρ

... Τον Αύγουστο του 1924 άρχισε το ξεσήκωμα. Μέλη της Μικτής Επιτροπής της Ανταλλαγής ήταν οι : Σάββας Σαββίδης, Αβραμάκης Μπαντμάνογλου, και ο Λαζαρίδης, όλοι από τη Νίγδη, ο τελευταίος μάλιστα ήταν διευθυντής του Σχολείου. Οι πιο πλούσιοι, κοντά εκατό οικογένειες, πλήρωσαν με δικά τους λεφτά τα έξοδα και έφυγαν. Για τους πιο φτωχούς χρειάστηκε να γίνει έρανος στον οποίο βοήθησαν και οι ξενιτεμένοι Ενεχιλιώτες.

Πάντως πολλοί από τους φτωχότερους έφυγαν τελείως δωρεάν. Η θλιβερή συνοδεία ξεκίνησε τον Αύγουστο από το Ενεχιλ και μέσω Νίγδης, Ουλούκισλα, Μποζήνε, Γεντζέ, Ταρσού έφτασαν στη Μερσίνα όπου επιβιβάστηκαν στα πλοία για να έλθουν στην Ελλάδα.

Την ώρα του ξεσηκωμού δεν ξέχασαν τα ιερά κειμήλια. "Ανοίξαμε, λένε οι πληροφορητές μας, ένα λάκκο στην αυλή του Αγίου Παχωμίου και θάψαμε όσα ιερά σκεύη μπορέσαμε. Πήραμε ο καθένας ότι μπορούσε να σηκώσει κι αφήσαμε πίσω την πατρίδα."...

Οι πληροφορητές μας λένε επίσης ότι όσοι κώδικες της εκκλησίας και Κοινοτικοί σώθηκαν, βρίσκονται πάντα στην Αραβησό,...

Ενας μόνο Ενεχιλιώτικος επιτάφιος βρίσκεται σήμερα στη Μητρόπολη της Αναβύσσου. ...

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

Ολες οι φωτογραφίες που δημοσιεύονται σε αυτό το βιβλίο και άλλες πολλές ακόμα, έχουν ψηφιοποιηθεί και φυλάσσονται σε ηλεκτρονική μορφή για το μελλοντικό αρχείο της Κοινότητας Αναβύσσου. Προέρχονται από το προσωπικό αρχείο του συγγραφέα, και μερικές από αυτές έχουν παραχωρηθεί από διάφορους συμπατριώτες, που αναφέρονται στον ΠΡΟΛΟΓΟ και που για μια ακόμα φορά τους ευχαριστώ.



1. Φωτογραφία από τη Μικρασία το 1922, λίγο πριν το διωγμό. Ο Θεόδωρος Κωστόπουλος, παππούς του συγγραφέα, με τα δίδυμα Χρίστο και Σμαρώ.



2. Η ποδοσφαιρική ομάδα της Αναβύσσου στην Καμάριζα το 1930. Από αριστερά : ***Κάτω,*** Δαλάκογλου Δημήτρης, Κανάκης Τριαντάφυλλος, Ακίνητος Νίκος. ***Μέση,*** Ιωαννίδης Γιώργος, Δαλάκογλου Γιώργος, Καλές Ανέστης. ***Πάνω,*** Χατζηρουσέας Σταύρος, Καπατζάς Δημήτρης, Κεσεδάκης Κωνσταντίνος, Σουμελίδης Παναγιώτης, Τρανός Θόδωρος.



3. Οι μαθητές της Αναβύσσου και της Φώκαιας το 1930, μπροστά στο πρώτο σχολείο που λειτούργησε στην περιοχή, στο χώρο που σήμερα χτίζεται η νέα Κοινότητα Αναβύσσου. Διακρίνονται από ***αριστερά. Πάνω,*** Γιάννης Παυλίδης, Δημήτρης Τσάκαλος, Δημήτρης Δαμασές, Γιάννης Καράνταλης, δύο άγνωστοι, Ιωάννα Λεμπέση, Αγγελική Ευλογημένου, Χαρίκλεια Παπάζογλου (Χατζηπαρασκευά), Καλλιόπη Χατζηκυριάκου (Τσιβίλογλου), Ευθαλία Κιουρτσόγλου. ***Επόμενη σειρά***, Αγνωστος, Ευτυχία Μαλούπα, Μαρία Χατζηπαρασκευά, Θανάσης Κεϊσογλου, άγνωστος, Σοφία Βλάχογλου, Βάιος Μυρήκνας, Θανάσης Λακής, Μαρία Δερμανούτσου (Κεπέσογλου), Λευτέρης Πασσαλίδης, Ελένη Κανάκη (Δαλάκογλου), Σάββας Τσιβίλογλου, Ευθυμία Κεπέσογλου, άγνωστος. ***Επόμενη σειρά***, άγνωστοι, Ιουλία Μουζάκη (νηπιαγωγός), άγνωστος, Γεωργία Τσατσαρώνη, Κωσταντία Τσατσαρώνη. ***Επόμενη σειρά***, Γιάννης Δέδες, Δημήτρης Τσατσαρώνης, Βασίλης Παλάσης, Θανάσης Παπαθανάσης, Θανάσης Δαρανάς, Πρόδρομος Ρουμπεϊδης, Στέλιος Σεβνταλής, Γιάννης Παπαδόπουλος, Μιχάλης Τριχινόγλου, Ευτυχία Καρολίδη, Γεσθημανή Ρουμπεΐδου (Χατζηπαράσογλου)



4. Παλιοί Αναβυσσιώτες συγκεντρωμένοιστο Δημοτικό Σχολείο το 1930. Διακρίνονται από αριστερά, οι μεγάλοι : Χατζημιχαηλίδης Γιάννης, Κοξένογλου Χρίστος, Κιουρτμιουράτ Μιχάλης, Δαλάκογλου Δημήτρης, Χατζηρουσέας Σταύρος, Δαλάκογλου Γιώργος, Τζιβίλογλου Γιώργος, Ασλάνογλου Γιάννης, Κεπέσογλου Σάββας, ένας μηχανικός του υπουργείου, Γιώργος ("Αμερικάνος"), Παπαγιάννης από το Λαύριο, Λεοντιάδης Ανέστης, Ιουλία Μουζάκη (δασκάλα)



5. Παλιοί Αναβυσσιώτες σε γλέντι το 1934. Από αριστερά : Χατζηκωστής Κώστας, Δαλακογλου Γιώργος, Τοπάλογλου Ιορδάνης, Κανάκης Τριαντάφυλλος, (εισπράκτορας) Γιάννης, Ακούσογλου Σάββας, Απίκος Νικήτας, Θεοδωρίδης Θόδωρος, Χατζηπαρασκευάς Παρασκευάς, Τζιβίλογλου Αβραάμ, Αγγελίδης Παντελής.



6. Κοπέλες της Αναβύσσου σε μαθήματα ραπτικής, μπροστά από το σπίτι του Κεσεδάκη, το 1937. Διακρίνονται από αριστερά : Ελένη Δαλάκογλου, Κατσίκη (από Καμάριζα), Δέσποινα Χατζηαποστόλου, Ανθούλα Κεσεδάκη, η δασκάλα της ραπτικής, Μαρίκα Παπατζάνη, Αννα Προδρομίδη, Αθανασία Τσατσαρώνη, _ Σχίζα, Γεσθημανή Χατζηπαράσογλου, Ελένη Κεϊσογλου.



7. Ομάδα της Ε.Ο.Ν. Αναβύσσου σε εκδρομή στο Σούνιο το 1937. Διακρίνονται Δαλάκογλου Δημήτρης (ομαδάρχης), Τζιβίλογλου Σάββας (σημαιοφόρος), Τάτογλου Αναστάσιος (σαλπικτής), κ.α.



8. Παρέα Αναβυσσιωτών στρατιωτών επιστρατευμένοι για τον πόλεμο του 1940. Από αριστερά: Χατζηκωστής Απόστολος, Αγκούτογλου Παρασκευάς, Σουμελίδης Παναγιώτης (έπεσε στο πόλεμο του 1940-41), και Τρανός Θοδωρής.



9. Μια παρέα κοριτσιών από την Ανάβυσσο το 1943.
Είναι από αριστερά οι εξής : ***Κάτω***, Σμαρώ Δαλακογλου, Ματούλα Κανάκη, Παναγιώτα Φιλίππου. ***Πάνω***, Ιωάννα Λεμπέση, Παρασκευή Παπαϊωάννου, Φανή Χατζηρουσέα, Ελένη Δαλάκογλου, Αρίστη Καλέ , Ελένη Δερμανούτσου.



10. Αλυκές Αναβύσσου. Μια ομάδα εργατών μπροστά σε σωρό αλατιού. Διακρίνονται δεξιά με το φτυάρι στον ώμο ο Αναστάσης Ασλάνογλου, και αριστερά στηριγμένος στο φτυάρι με μαύρα γυαλιά ο Θοδωρής ο Τρανός.



11. Η πέμπτη και η έκτη τάξη του Δημοτικού Σχολείου Αναβύσσου το 1957. Διακρίνονται, ο παπά Αντώνης, η νηπιαγωγός κ. Αφροδίτη Προσκυνητόπουλου, και οι δάσκαλοι, κ.κ. Κατσαρέας και Αρναούτης.



12. Περιφορά της εικόνας της 'Ανάστασης' το 1958.



13. Μια παρέα Αναβυσσιωτών στον Αγιο Γιάννη το Ρώσο το 1960. Διακρίνονται οι οικογένειες των Δημήτρη Δαλάκογλου, Αντώνη Δράκου, Φίλιππα Τροχίδη, Κώστα Φιλίππου, Γιώργου Μωϋσίδη.



14. Ο παππούς Κώστας Δαλάκογλου, ο πιο μακρόβιος Αναβυσσιώτης. Φωτογραφία του 1964 όταν ήταν 105 χρόνων. Έζησε 108 χρόνια, διατηρώντας διαύγεια πνεύματος και υγεία μέχρι την τελευταία στιγμή.



15. Μια παρέα παλιοί Αναβυσσιώτες. Κατά σειρά από αριστερά :
Κιουρτζουράτ Μιχαλης (Παρθενίου), Τροχίδου Παρέσα, Προδρομίδης Χαράλαμπος , Πασσαλίδου Ζαφειρώ, Αβραμίδης Μιχάλης, Ασλάνογλου Ευδοξία, Πασσαλίδης Ανθιμος, Πασσαλίδης Σάββας, Ασλάνογλου Μακρίνα, Χατζηπαρασκευάς Κώστας, Ασλάνογλου Αναστάσιος, Ασλάνογλου Γιώργος.



16 Ο πρόεδρος της Κοινότητας Αναβύσσου Νίκος Χατζηρουσέας, με τον συγγραφέα του βιβλίου, Θόδωρο Δαλάκογλου, στην κορυφή του βουνού Όλυμπος (Σκόρδι). Στο βάθος διακρίνεται ο κόλπος της Αναβύσσου και ο χώρος των αλυκών.



17. Φωτογραφία αντίγραφου αρχαίου πλοίου στον κόλπο του Αγιου Νικόλα Αναβύσσου. Στο βάθος διακρίνεται το ομώνυμο εκκλησάκι.



Αεροφωτογραφία της περιοχής Αναβύσσου του 1960, από την Γεωγραφική Υπηρεσία Στρατού. Διακρίνονται οι Αλυκές, που τότε λειτουργούσαν ακόμα, και οι οικισμοί της Αναβύσσου και της Φώκαιας.



Φωτογραφία της περιοχής Αναβύσσου τραβηγμένη από τον συγγραφέα, από αεροπλάνο που πετούσε ανοιχτά του κόλπου της Αναβύσσου. Διακρίνονται, σε πρώτο πλάνο πρός τα αριστερά το νησί Αρτζιντάς, πιό πίσω και αριστερά ο οικισμός του Αγιου Νικόλα, στο βάθος στο κέντρο ο κόλπος της Αναβύσσου και ο οικισμός της παραλίας, και δεξιά ο οικισμός της Π. Φώκαιας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. BAEDEKER K., GRECE BAEDEKER, BAEDEKER K. ΛΕΙΨΙΑ 1910
2. BECK VERLAG, GLYPTOTHEK, GLYPTOTHEK MUNCHEN.
3. BOARDMAN JOHN, ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ, ΥΠΟΔΟΜΗ ΑΘΗΝΑ 1980.
4. BOARDMAN JOHN, ΑΘΗΝΑΪΚΑ ΜΕΛΑΝΟΜΟΡΦΑ ΑΓΓΕΙΑ, ΚΑΡΔΑΜΙΤΣΑ ΑΘΗΝΑ 1980.
5. BOTSFORD -ROMBINSON, ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΑΤΛΑΣ ΚΑΙ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΑ, ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ 1979.
6. DAVID WHITEHEAD, THE DEMES OF ATTICA, PRINCETON UNIVERCITY PRESS USA 1986.
7. DE AMICIS, ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ (COSTANTINOPLE), FRATELI TREVES MILANO 1894.
8. DE PARIS A COSTANTINOPLE, LIBRARIE HACHETTE PARIS 1912.
9. DESCHAMPS G., ΣΤΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣΙΑΣ, ΤΡΟΧΑΛΙΑ ΑΘΗΝΑ 1990.
10. EVAGELIA BALTA, KARAMANLIDIKA XXe SIECLE, ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΑΘΗΝΑ 1987.
11. EVAGELIA BALTA, KARAMANLIDIKA ADDITIONS, ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΑΘΗΝΑ 1987.
12. GEIB G., ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, ΓΚΟΒΟΣΤΗ ΑΘΗΝΑ 1993.
13. HOPPER R. J., ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ , ΒΑΝΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1993.
14. LEVEQUE P.NAQUET P., ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ Ο ΑΘΗΝΑΙΟΣ, ΕΥΡΥΑΛΟΣ ΑΘΗΝΑ 1989.
15. MANDESON, ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΓΕΡΜΑΝΟΕΛΛΗΝΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ, ΔΙΑΓΟΡΑΣ ΑΘΗΝΑ.
16. NICOL E., ΟΙ ΣΥΜΜΑΧΟΙ ΚΑΙ Η ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗ, ΕΙΡΜΟΣ ΑΘΗΝΑ 1990.
17. NOTES MUSIKALES, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ.
18. OHLY DIETER, ANTIKENSAMMLUNGEN MUNICH, STIFTLAND-VERLAG VALDSASSEN/BAYERN 1986.
19. QUINET E., Η ΕΛΛΑΔΑ ΤΟΥ 1830 ΚΑΙ Η ΣΧΕΣΗ ΤΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ, ΤΟΛΙΔΗ ΑΘΗΝΑ 1988.
20. SUGAR F. PETER , Η ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ (1354-1804) Α΄ ΤΟΜΟΣ, ΣΜΙΛΗ ΑΘΗΝΑ 1994.
21. SUGAR F. PETER , Η ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ (1354-1804) Β΄ ΤΟΜΟΣ, ΣΜΙΛΗ ΑΘΗΝΑ 1995.
22. THOMSON G., ΤΟ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΟ ΑΙΓΑΙΟ, ΚΕΔΡΟΣ 1989.
23. ΑΓΓΕΛΕΤΟΣ ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΑΤΛΑΝΤΑΣ ΝΕΩΤΕΡΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΑΘΗΝΑ 1986.

24. ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ Ε.Σ.Σ.Δ., ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΜΟΙ Α1-12, ΜΕΛΙΣΣΑ ΑΘΗΝΑ 1965.
25. ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗΣ - ΜΠΑΛΤΑ, ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑ ΤΩΝ ΖΩΝΤΑΝΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ, ΠΟΡΕΙΑ ΑΘΗΝΑ 1990.
26. ΑΝΔΕΡΣΕΝ Κ., ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, ΕΣΤΙΑ ΑΘΗΝΑ 1991.
27. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ, ΤΑ ΤΟΠΩΝΥΜΙΑ ΤΗΣ ΚΕΡΑΤΕΑΣ, ΔΗΜΟΣ ΚΕΡΑΤΕΑΣ.
28. ΑΡΓΑΙΟΣ ΕΡΜΟΣ, ΤΑ ΕΥΤΡΑΠΕΛΑ ΤΟΥ ΝΑΣΡΕΤΤΙΝ ΧΟΤΖΑ, ΑΛΦΕΙΟΣ ΑΘΗΝΑ 1979.
29. ΑΡΓΥΡΟΥΔΗΣ Α., ΠΕΤΡΑΛΩΝΑ, ΡΕΚΟΣ ΘΕΣΑΛΟΝΙΚΗ.
30. ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ 40, ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΑΜΠΡΑΚΗ ΑΘΗΝΑ 1991.
31. ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ 33, ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΑΜΠΡΑΚΗ ΑΘΗΝΑ 1989.
32. ΑΣΛΑΝΟΓΛΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ, ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ.
33. ΗΠΕΙΡΟΣ-ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ-ΘΡΑΚΗ, ΕΤΑΙΡΙΑ ΦΙΛΩΝ ΠΟΛΕΜΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ.
34. ΒΕΝΕΖΗΣ ΗΛΙΑΣ, ΤΟ ΝΟΥΜΕΡΟ 31328, ΕΣΤΙΑ ΑΘΗΝΑ 1992.
35. ΒΕΝΕΖΗΣ ΗΛΙΑΣ, ΑΙΟΛΙΚΗ ΓΗ, ΕΣΤΙΑ ΑΘΗΝΑ 1969.
36. ΒΕΝΕΖΗΣ ΗΛΙΑΣ, ΑΡΧΙΠΕΛΑΓΟΣ, ΕΣΤΙΑ ΑΘΗΝΑ 1969.
37. ΒΕΝΕΖΗΣ ΗΛΙΑΣ, ΓΑΛΗΝΗ, ΕΣΤΙΑ ΑΘΗΝΑ 1971.
38. ΒΕΡΓΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΣΤΑΣ, ΤΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, ΕΞΑΝΤΑΣ ΑΘΗΝΑ 1975.
39. ΒΟΓΙΑΤΖΟΓΛΟΥ ΒΑΣΟΣ, ΕΠΩΝΥΜΑ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣΙΑΣ, ΦΙΛΙΠΟΤΗ ΑΘΗΝΑ 1992.
40. ΒΟΥΓΙΟΥΚΑ ΜΑΡΩ, ΜΕΓΑΡΙΔΗΣ ΒΑΣΙΛΗΣ, ΟΔΩΝΥΜΙΚΑ ΤΟΜΟΙ Α-Β΄, ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΑ 1993.
41. ΔΝΣΗ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑΣ 1922.
42. ΔΝΣΗ ΙΣΤΟΡΙΑΣ Γ.Ε.Σ., ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΑΝΕΦΟΔΙΑΣΜΟΙ ΜΕΤΑΦΟΡΑΙ.
43. ΔΝΣΗ ΙΣΤΟΡΙΑΣ Γ.Ε.Σ, ΤΑ ΠΡΟ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΕΠΙΘΕΣΕΩΣ ΓΕΓΟΝΟΤΑ.
44. ΔΝΣΗ ΙΣΤΟΡΙΑΣ Γ.Ε.Σ, ΕΠΙΤΟΜΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑΣ ΜΙΚΡΑΣ ΑΣΙΑΣ.
45. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ, ΕΜΠΡΑΓΜΑΤΟ ΔΙΚΑΙΟ 1, ΣΑΚΟΥΛΑ ΑΘΗΝΑ 1991.
46. ΓΙΑΝΑΚΟΥΡΟΣ ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ, ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ, ΑΘΗΝΑ 1977.
47. ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ, ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΑΘΗΝΑ 1992.
48. ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΥ Γ., ΤΟ ΜΙΚΡΟ ΓΑΛΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ, Π. ΚΟΥΤΣΟΥΜΠΟΣ ΑΘΗΝΑ.
49. ΓΚΙΝΗΣ ΝΙΚΟΣ, ΕΛΛΗΝΟΑΛΒΑΝΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ, ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΑ 1994.
50. ΔΕΛΤΙΟ ΚΕΝΤΡΟΥ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΑΘΗΝΑ 1990.

51. ΔΕΛΤΙΟ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ, ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΑΘΗΝΑ 1992.
52. ΔΕΡΜΑΤΗΣ ΓΙΩΡΓΟΣ, Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΟΥ ΛΑΥΡΙΟΥ, ΕΤΑΙΡΙΑ ΜΕΛΕΤΩΝ ΛΑΥΡΕΩΤΙΚΗΣ.
53. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ ΜΕΝΕΛΑΟΣ, ΛΕΞΙΚΟ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΟ ΤΟΥΡΚΟΕΛΛΗΝΙΚΟ, ΚΑΚΟΥΛΙΔΗΣ ΑΘΗΝΑ 1989.
54. ΔΙΖΙΚΙΡΙΚΗΣ ΓΙΑΚΩΒΟΣ, ΝΑ ΞΕΤΟΥΡΚΕΨΟΥΜΕ ΤΗΝ ΓΛΩΣΣΑ ΜΑΣ, ΑΓΚΥΡΑ ΑΘΗΝΑ 1975.
55. ΔΡΙΚΟΣ ΘΩΜΑΣ, ΟΙ ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΟΘΩΜΑΝΙΚΩΝ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΩΝ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ 1830-1831, ΤΡΟΧΑΛΙΑ-ΔΗΜΟΣ ΓΛΥΦΑΔΑΣ.
56. ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗ ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ ΤΟΜ 1-11, ΝΙΚΑΣ Ν. ΑΘΗΝΑ.
57. ΕΛΙΟΤ, ΠΑΡΑΛΙΟΙ ΔΗΜΟΙ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ.
58. ΕΝΕΠΕΚΙΔΗ Π., ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ ΣΜΥΡΝΗ, ΩΚΕΑΝΙΔΑ ΑΘΗΝΑ 1989.
59. Η ΕΞΟΔΟΣ, ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΑΘΗΝΑ 1982.
60. Η ΣΜΥΡΝΗ ΚΑΙΓΕΤΑΙ, ΕΡΜΗΣ ΑΘΗΝΑ 1983
61. ΘΑΛΑΣΙΝΟΣ ΣΤΡΑΤΟΚΟΠΟΣ, ΑΤΤΙΚΑ.
62. ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ ΤΟΜΟΙ Α-ΙΕ, ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΘΗΝΩΝ ΑΘΗΝΑ 1978.
63. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΚΥΔΩΝΙΩΝ, ΕΝΩΣΗ ΚΥΔΩΝΙΑΤΩΝ ΑΘΗΝΑ 1982.
64. ΙΤΑΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ, ΠΕΡΟΥΤΖΙΑ ΑΘΗΝΑ.
65. ΔΕΛΤΙΟ ΚΕΝΤΡΟΥ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ, ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ.
66. ΚΑΛΛΕΡΓΗΣ Γ., ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΥΔΡΟΓΕΩΛΟΓΙΑ Α', Β' Τ.Ε.Ε. ΑΘΗΝΑ 1986.
67. ΚΑΡΟΥΖΟΣ Χ. , ΑΡΙΣΤΟΔΙΚΟΣ, ΚΡΗΝΗ ΑΘΗΝΑ 1982.
68. ΚΑΨΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ, ΧΑΜΕΝΕΣ ΠΑΤΡΙΔΕΣ, ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ ΑΘΗΝΑ.
69. ΚΑΨΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ, 1922 ΜΑΥΡΗ ΒΙΒΛΟΣ, ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ ΑΘΗΝΑ 1992.
70. ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, Η ΕΞΟΔΟΣ, ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΑΘΗΝΑ 1980.
71. ΚΕΣΙΣΟΓΛΟΥ ΙΩΑΝΝΗΣ, ΤΟ ΓΛΩΣΙΚΟ ΙΔΙΩΜΑ ΤΟΥ ΟΥΛΑΓΑΤΣ, ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΑΘΗΝΑ 1951.
72. ΚΟΛΙΑΣ Α., ΑΡΒΑΝΙΤΕΣ.
73. ΚΟΝΟΦΑΓΟΣ Κ., ΤΟ ΑΡΧΑΙΟ ΛΑΥΡΙΟ.
74. ΚΟΡΔΕΛΑΣ ΑΝΔΡΕΑΣ, ΤΟ ΛΑΥΡΙΟΝ, ΕΤΑΙΡΙΑ ΜΕΛΕΤΩΝ ΛΑΥΡΕΩΤΙΚΗΣ.
75. ΚΟΡΟΒΙΝΗΣ ΘΩΜΑΣ, ΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ, ΑΓΡΑ ΑΘΗΝΑ 1988.
76. ΚΟΡΟΜΗΛΑ Μ., ΕΥΤΥΧΙΣΜΕΝΟΣ ΠΟΥ ΕΚΑΝΕ ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΑ, ΠΑΝΟΡΑΜΑ ΑΘΗΝΑ 1988.
77. ΚΟΥΚΟΥΛΕΣ ΦΑΙΔΩΝ, ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ, ΓΑΛΛΙΚΟ ΙΝΣΤΙΝΤΟΥΤΟ ΑΘΗΝΩΝ ΑΘΗΝΑ 1957.
78. ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ, ΑΝΕΚΔΟΤΑ, ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ, ΥΨΙΛΟΝ ΑΘΗΝΑ 1983.
79. ΚΡΕΜΕΖΗ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ, ΑΤΤΙΚΗ, ΜΕΛΙΣΣΑ ΑΘΗΝΑ 1984.

80. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ Π., ΡΟΒΟΛΗΣ Ι., ΓΕΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ.
81. ΚΩΣΤΑΚΗΣ ΘΑΝΑΣΗΣ, ΒΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΧΑΒΟΥΤΣΙ ΤΑ ΤΣΑΚΩΝΟΧΩΡΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΠΟΝΤΙΔΑΣ, ΚΕΝΤΡ. ΜΙΚΡΑΣ. ΣΠΟΥΔΩΝ ΑΘΗΝΑ 1979.
82. ΛΑΜΕΡΑΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ, Η ΠΕΡΙ ΜΙΚΡΑΣ ΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΝ ΑΥΤΗ ΚΡΥΠΤΟΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ, ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΣΚΕΨΗ ΑΘΗΝΑ 1992 (1921).
83. ΛΑΜΨΙΔΗΣ ΓΙΩΡΓΟΣ, ΤΟΠΑΛ ΟΣΜΑΝ.
84. ΛΑΜΨΙΔΗΣ ΓΙΩΡΓΟΣ, ΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΤΟΥ 1922, ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΩΝΗ ΑΘΗΝΑ 1982.
85. ΛΕΞΙΚΟ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, Ε.Σ.Υ.Ε. ΑΘΗΝΑ 1984.
86. ΛΟΥΚΟΠΟΥΛΟΣ Δ. ΛΟΥΚΑΤΟΣ Δ., ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ ΤΩΝ ΦΑΡΑΣΩΝ, ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΑΘΗΝΑ 1951.
87. ΛΟΥΚΟΠΟΥΛΟΣ Δ., ΛΟΥΚΑΤΟΣ Δ., Η ΛΑΪΚΗ ΛΑΤΡΕΙΑ ΤΩΝ ΦΑΡΑΣΩΝ, ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΑΘΗΝΑ 1949.
88. ΜΑΝΘΟΣ Γ., ΜΕΤΑΛΛΕΥΤΙΚΟ ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΚΟ ΛΑΥΡΙΟ, ΔΗΜΟΣ ΛΑΥΡΕΩΤΙΚΗΣ.
89. ΜΑΝΤΕΣΟΝ Α. ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΓΕΡΜΑΝΟΕΛΛΗΝΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ, ΔΙΑΓΟΡΑΣ ΑΘΗΝΑ.
90. ΜΑΡΑΒΕΛΑΚΗΣ ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ, ΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, ΒΑΝΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1993.
91. ΜΑΣΙΝ Α., ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ, ΠΑΠΑΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΑΘΗΝΑ 1978.
92. ΜΕΓΑΛΗ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΑ ΤΟΜΟΙ 1-34, ΑΚΑΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑ 1979.
93. ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟΝ ΒΕΝΙΖΕΛΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ, ΦΙΛΙΠΠΟΤΗ ΑΘΗΝΑ 1980.
94. ΜΕΡΛΙΕ ΟΚΤΑΒΙΟΣ, Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣΙΑΣ, ΚΕΝΤΡ. ΜΙΚΡΑΣ. ΣΠΟΥΔΩΝ ΑΘΗΝΑ 1974.
95. ΜΗΛΛΑΣ ΑΚΥΛΑΣ, ΠΡΟΠΟΝΤΙΔΑ, ΜΠΡΑΤΖΙΩΤΗ ΑΘΗΝΑ 1992.
96. ΜΗΧΙΩΤΗΣ ΧΑΡ., ΛΕΞΙΚΟ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ, ΚΑΣΤΑΛΙΑ ΑΘΗΝΑ 1975.
97. ΜΙΡΜΙΡΟΓΛΟΥ ΒΛΑΔΗΜΗΡΟΣ, ΟΙ ΔΕΡΒΙΣΑΙ, ΕΚΑΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ 1940 ΑΝΑΤΥΠΩΣΗ.
98. ΜΙΧΕΛΗ ΛΙΖΑ, ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ, ΔΡΩΜΕΝΑ ΑΘΗΝΑ 1992.
99. ΜΙΧΕΛΗ ΛΙΖΑ, ΑΣΤΥΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΛΑΣΣΟΝΟΣ ΑΣΙΑΣ, ΔΡΩΜΕΝΑ ΑΘΗΝΑ 1992.
100. ΜΙΧΕΛΗ ΛΙΖΑ, ΤΟ ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΤΗΣ ΕΡΑΤΩΣ, ΓΑΛΑΤΕΙΑ ΑΘΗΝΑ 1993.
101. ΜΟΥΤΑΦΤΣΙΕΒΑ ΒΕΡΑ, ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ(15ο-16ο ΑΙ.), ΠΟΡΕΙΑ ΑΘΗΝΑ 1990.
102. ΜΠΑΛΙΑΝ ΠΑΝΤΕΛΑΚΗ-ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ, ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑ, ΑΔΑΜ ΑΘΗΝΑ 1991.
103. ΜΠΑΜΠΟΥΝΗΣ ΧΑΡΗΣ, ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΕΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΣΤΗ ΛΑΥΡΕΩΤΙΚΗ, ΕΤΑΙΡΙΑ ΜΕΛΕΤΩΝ ΛΑΥΡΕΩΤΙΚΗΣ.

104. ΜΠΟΤΣΑΡΗΣ ΜΑΡΚΟΣ, ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΡΩΜΑΪΚΗΣ ΚΑΙ ΑΡΒΑΝΙΤΙΚΗΣ ΑΠΛΗΣ, ΤΙΤΟΣ ΓΙΟΧΑΛΑΣ ΑΘΗΝΑ 1993.
105. ΜΠΟΥΡΑΣ Χ., ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ Α., ΑΝΔΡΕΑΔΗ Ρ. , ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ, ΑΘΗΝΑ 1969.
106. ΝΑΤΣΟΥΛΗΣ ΤΑΚΗΣ, ΛΕΞΕΙΣ ΚΑΙ ΦΡΑΣΕΙΣ ΠΑΡΟΙΜΙΩΔΕΙΣ, ΣΜΥΡΝΙΩΤΑΚΗΣ.
107. ΝΕΖΗΣ ΝΙΚΟΣ, ΤΑ ΒΟΥΝΑ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ, ΠΙΤΣΙΛΟΣ ΑΘΗΝΑ 1983.
108. ΝΕΡΑΤΖΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ, ΤΟ ΕΠΟΣ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣΙΑΣ 1919-1922 Α, Β', ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ ΘΕΣΑΛΟΝΙΚΗ 1987.
109. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ Γ., Η ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ Η ΣΥΝΘΕΣΗ ΛΕΞΕΩΝ ΣΤΗ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ, ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ ΑΘΗΝΑ 1973.
110. ΠΑΠΑΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ ΤΟΜΟΙ α-ιστ', ΓΑΛΑΞΙΑΣ ΑΘΗΝΑ 1972.
111. ΠΑΠΑΦΙΛΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, ΑΛΒΑΝΟΕΛΛΗΝΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ, Μ. ΣΙΔΕΡΗ ΑΘΗΝΑ 1995.
112. ΠΑΠΑΧΑΤΖΗ ΝΙΚΟΛΑΟΥ, ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΙΣ, ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΘΗΝΩΝ ΑΘΗΝΑ 1974.
113. ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΠΑΠΑΧΑΤΖΗΣ, ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΑΤΤΙΚΑ, ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ ΑΘΗΝΑ.
114. ΠΕΤΡΑΚΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ, ΕΘΝΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ, ΚΛΕΙΩ ΑΘΗΝΑ 1981.
115. ΠΛΗΖΙΩΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ, ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΕΤΩΠΟΥ, ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΑΘΗΝΑ 1981.
116. ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, Ε.Σ.Υ.Ε. ΑΘΗΝΑ 1994.
117. ΠΡΑΚΤΙΚΑ Α' ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗΣ Ν.Α. ΑΤΤΙΚΗΣ, ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΚΑΛΥΒΙΩΝ.
118. ΠΡΑΚΤΙΚΑ Β' ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗΣ Ν.Α. ΑΤΤΙΚΗΣ, ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΚΑΛΥΒΙΩΝ.
119. ΠΡΑΚΤΙΚΑ Γ' ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗΣ Ν.Α. ΑΤΤΙΚΗΣ, ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΚΑΛΥΒΙΩΝ.
120. ΠΡΑΚΤΙΚΑ Δ' ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗΣ Ν.Α. ΑΤΤΙΚΗΣ , ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟΣ. ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΚΑΛΥΒΙΩΝ ΚΑΛΥΒΙΑ 1992.
121. ΠΡΑΚΤΙΚΑ Ε' ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗΣ Ν.Α. ΑΤΤΙΚΗΣ, ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΑΙΑΝΙΑΣ ΠΑΙΑΝΙΑ 1994.
122. ΠΡΟΥΣΤ Α., ΕΝΑΣ ΧΕΙΜΩΝΑΣ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΤΟΥ 1857, ΕΙΡΜΟΣ ΑΘΗΝΑ 1990.
123. ΡΑΓΚΑΒΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΡΙΖΟΣ, ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΑΘΗΝΩΝ, ΚΑΡΔΑΜΙΤΣΑ ΑΘΗΝΑ 1991.
124. ΡΑΛΗΣ Κ., ΨΗΦΟΣ ΕΚΛΟΓΑΙ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΕΚΛΟΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ, ΑΘΗΝΑ 1969.
125. ΡΟΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ, ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ, ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ ΘΕΣ/ΝΙΚΗ 1979.
126. ΡΩΜΑΣ ΧΡΙΣΤΟΣ, Η ΚΕΡΑΤΕΑ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ, ΧΡΥΣΗ ΤΟΜΗ ΚΕΡΑΤΕΑ 1987.
127. ΣΑΤΩΒΡΙΑΝΔΟΣ-ΡΟΪΔΗΣ, ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟΝ ΤΟΜΟΙ Α'-Β', ΤΟΛΙΔΗ ΑΘΗΝΑ 1979 (1860).

128. ΣΕΦΕΡΗΣ ΓΙΩΡΓΟΣ, ΕΞΙ ΝΥΧΤΕΣ ΣΤΗΝ ΑΚΡΟΠΟΛΗ, ΕΡΜΗΣ ΑΘΗΝΑ 1988.
129. ΣΕΦΕΡΗΣ ΓΙΩΡΓΟΣ, ΤΡΕΙΣ ΜΕΡΕΣ ΣΤΑ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑΣ, ΚΕΝΤΡ. ΜΙΚΡΑΣ. ΣΠΟΥΔΩΝ ΑΘΗΝΑ 1953.
130. ΣΙΑΤΡΑΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ, ΟΙ ΑΓΟΡΑΠΩΛΗΣΙΕΣ ΑΚΙΝΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΟΥΜΕΝΗ ΕΛΛΑΔΑ, ΓΝΩΣΗ ΑΘΗΝΑ 1992.
131. ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΣ ΚΥΡΙΑΚΟΣ, ΞΕΝΟΙ ΤΑΞΙΔΙΩΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ Γ2.
132. ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΣ ΚΥΡΙΑΚΟΣ, ΞΕΝΟΙ ΤΑΞΙΔΙΩΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ Γ1.
133. ΣΚΑΛΙΕΡΙ Γ., ΛΑΟΙ ΚΑΙ ΦΥΛΑΙ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣ ΑΣΙΑΣ, ΡΗΣΟΣ ΑΘΗΝΑ 1922 (1990).
134. ΣΚΙΑΔΑΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ, ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ 1883-1912, ΜΙΚΡΟΣ ΡΩΜΙΟΣ ΑΘΗΝΑ 1993.
135. ΣΚΟΠΕΤΕΑ ΕΛΛΗ, Η ΔΥΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ, ΓΝΩΣΗ ΑΘΗΝΑ 1992.
136. ΣΜΥΡΝΗ, ΙΝΤΕΡΑΜΕΡΙΚΑΝ ΑΘΗΝΑ 1982.
137. ΣΟΥΡΜΕΛΗΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ, ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ, ΤΕΓΟΠΟΥΛΟΣ-ΝΙΚΑΣ ΑΘΗΝΑ.
138. ΣΠΑΗΣ Λ., ΠΕΝΗΝΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ, ΜΕΛΙΣΣΑ ΑΘΗΝΑ 1970.
139. ΣΤΑΜΑΤΑΚΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ, ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ, ΒΙΒΛΙΟΠΡΟΜΗΘΕΥΤΙΚΗ ΑΘΗΝΑ 1990.
140. ΣΤΑΜΑΤΑΚΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ, ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ ΤΟΜΟΙ Α΄-Γ΄, ΒΙΒΛΙΟΠΡΟΜΗΘΕΥΤΙΚΗ ΑΘΗΝΑ 1971.
141. ΣΥΡΙΑΝΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ, ΚΥΚΛΑΔΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΥΡΟΣ 1992.
142. ΣΩΤΗΡΙΟΥ ΔΙΔΩ, ΜΑΤΩΜΕΝΑ ΧΩΜΑΤΑ, ΚΕΔΡΟΣ ΑΘΗΝΑ 1983.
143. ΤΖΟΡΜΠΑΤΖΗΚΩΣΤΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ, ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΩΝ/ΠΟΛΕΩΣ ΚΑΙ ΑΡΕΤΣΟΥΣ, ΙΩΝΙΑ ΑΘΗΝΑ 1973.
144. ΤΟ ΚΟΡΑΝΙ, ΚΑΚΤΟΣ ΑΘΗΝΑ 1979.
145. ΤΟΥΡΚΙΑ, ΓΙΑΛΕΛΗΣ-HACHETTE ΑΘΗΝΑ.
146. ΤΣΑΛΙΚΟΓΛΟΥ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ, ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΟΡΘΟΔΟΞΟΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ, ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΑΘΗΝΑ 1976.
147. ΤΣΕΛΕΜΠΗ Ε., ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, ΕΚΑΤΗ.
148. ΦΑΛΛΜΕΡΑΫΕΡ Ι., ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ ΤΩΝ ΣΗΜΕΡΙΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ, ΝΕΦΕΛΗ ΑΘΗΝΑ 1984.
149. ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΠΕΤΡΟΣ, ΑΠΑΝΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥ ΜΕΣΟΓΕΙΤΗ, ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΚΑΛΥΒΙΩΝ.
150. ΦΩΤΙΑΔΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ, Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 21 ΤΟΜΟΙ I-IV, Ν ΒΟΤΣΗ ΑΘΗΝΑ 1977.
151. ΧΟΡΤΟΝ ΤΖΩΡΤΖ, ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ, ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ ΑΘΗΝΑ 1992.
152. ΨΥΡΟΥΚΗΣ ΝΙΚΟΣ, ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ, ΚΟΡΟΝΤΖΗ ΑΘΗΝΑ 1992.

ΧΑΡΤΕΣ

1. Χάρτες Ε.Σ.Υ.Ε 1:2.000 και 1:5.000 του 1991.
2. Χάρτης Γεωγραφικής Υπηρεσίας Στρατού, κλίμακα 1:50.000. Εκδοση 1988.
3. Χάρτες του Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ. 1:20.000 του 1984
4. Χάρτης Γεωγραφικής Υπηρεσίας Στρατού, κλίμακα 1:5.000. Εκδοση 1975.
5. Χάρτες διανομών Υπουργείου Γεωργίας των ετών 1931, 1936, 1952.
6. Χάρτης Γεωγραφικής Υπηρεσίας Στρατού, κλίμακα 1:20.000. Εκδοση 1927.
7. Geologisce Karten von Attika, σχεδιασμένος από τον R.G. Lepsius. Εκδοση 1891
8. Χάρτης αποτύπωσης του Τσιφλικιού των Μαρκέλων, των Χριστομάνου-Lindemager του 1891.
9. Karten von Attika "OLYMPOS" κλίμακα 1:25.000 Σχεδιασμένος από τον J.A.KAUPERT για λογαριασμό του Γερμανικού Αρχαιολογικού Ινστιντούτου. Εκδοση 1887.
10. Χάρτης του LOTTER έκδοση 1778
11. ACHAIA VETUS ET NOVA από τον J. B. HOMANN έκδοση 1702-1773
12. Χάρτης του BELLIN, έκδοση 1738
13. LA MOREE από τον N. DE FER έκδοση έτους 1715.
14. Χάρτης του VANDER έκδοση 1713
15. Χάρτης του KEULEN έκδοση 1700
16. Χάρτης του ALLARDT έκδοση 1685
17. Χάρτης του CANTELLI DA VIGNOLA έκδοση 1685
18. Χάρτης του LEVANTO έκδοση 1664
19. Χάρτης του LAURENBERG έκδοση 1638
20. MACEDONIA EPIRVS ET ACHAIA από τον J. BLAEU έκδοση έτους 1640
21. ATTICA MEGARICA CORINTHIACA BOEOTIA PHOCIS LOCRI από τον J.J. Jansson έκδοση 1638
22. Χάρτης του ORTELIUS έκδοση 1580
23. Χάρτης του PTOLEMEUS έκδοση 1542
24. Χάρτης Ελλάδος του PTOLEMEUS έκδοση έτους 1486
25. Χάρτης του PTOLEMEUS έκδοση 1482

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ ΣΥΜΒΟΛΑ

Α.Τ.Ε. := Αγροτική Τράπεζα Της Ελλάδας
Γ.Υ.Σ. := Γεωγραφική Υπηρεσία Στρατού
Ε.Σ.Υ.Ε := Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδας
Κ.Τ.Ε.Ο. := Κέντρο Τεχνολογικού Ελέγχου Οχημάτων
Ι.Γ.Μ.Ε. := Ινστιντούτο Γεωλογικών Μεταλλευτικών Ερευνών
Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ. := Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας, Δημοσίων έργων.
Τ.Υ.Υ.Γ. := Τοπογραφική Υπηρεσία Υπουργείου Γεωργίας.
Κ.Μ.Σ. := Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών.

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

Σελίδες :	126
Λέξεις :	22.898
Χαρακτήρες :	128.614
Παράγραφοι :	1.194
Γραμμές :	3.745

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ